

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

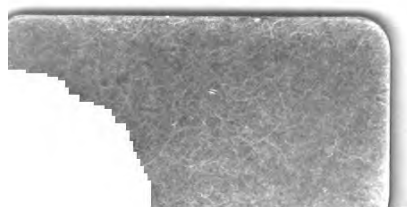
For more information see:

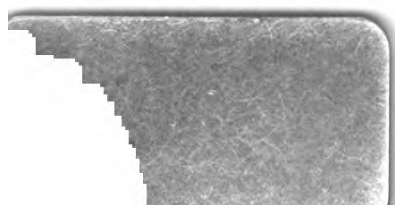
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

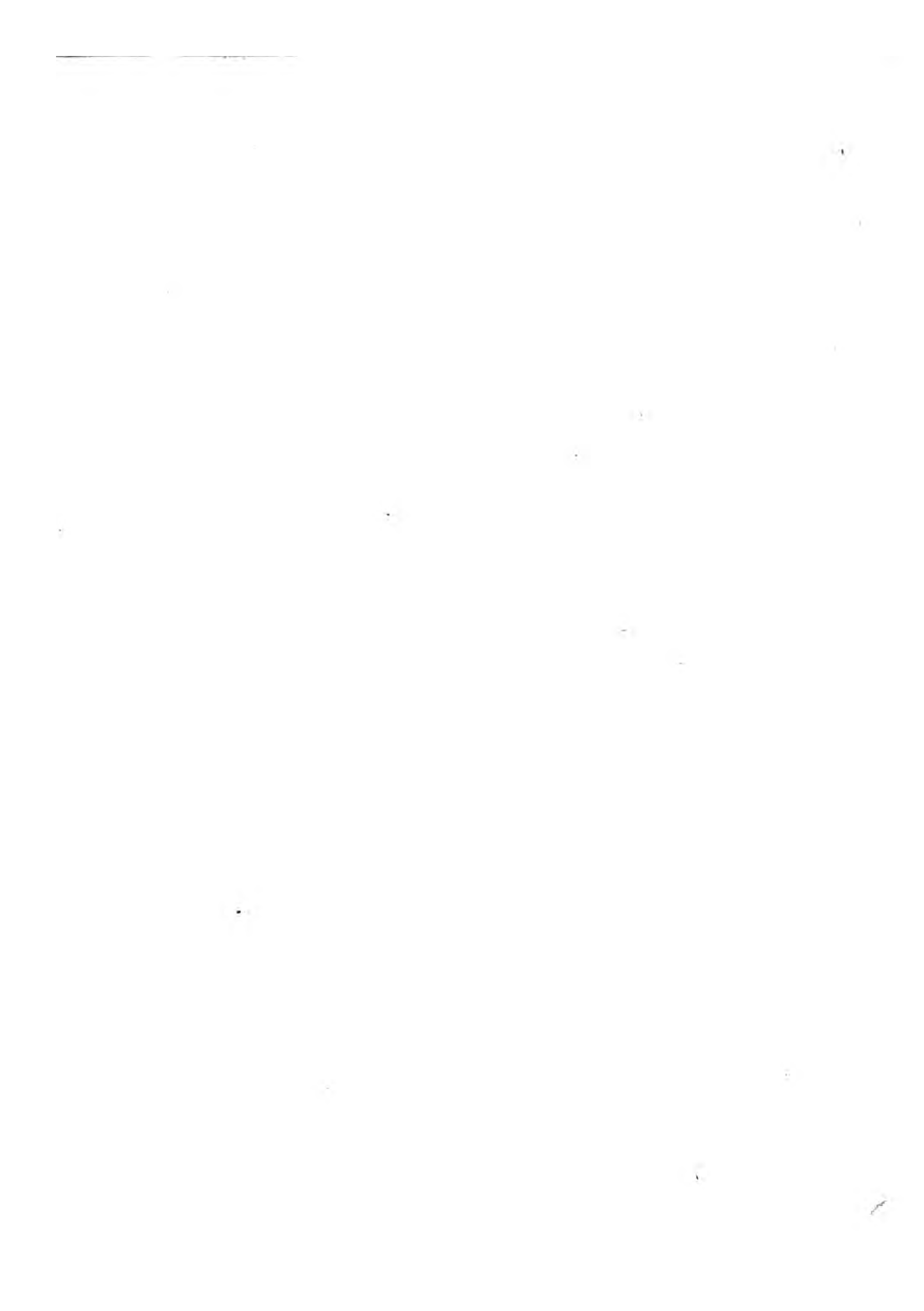

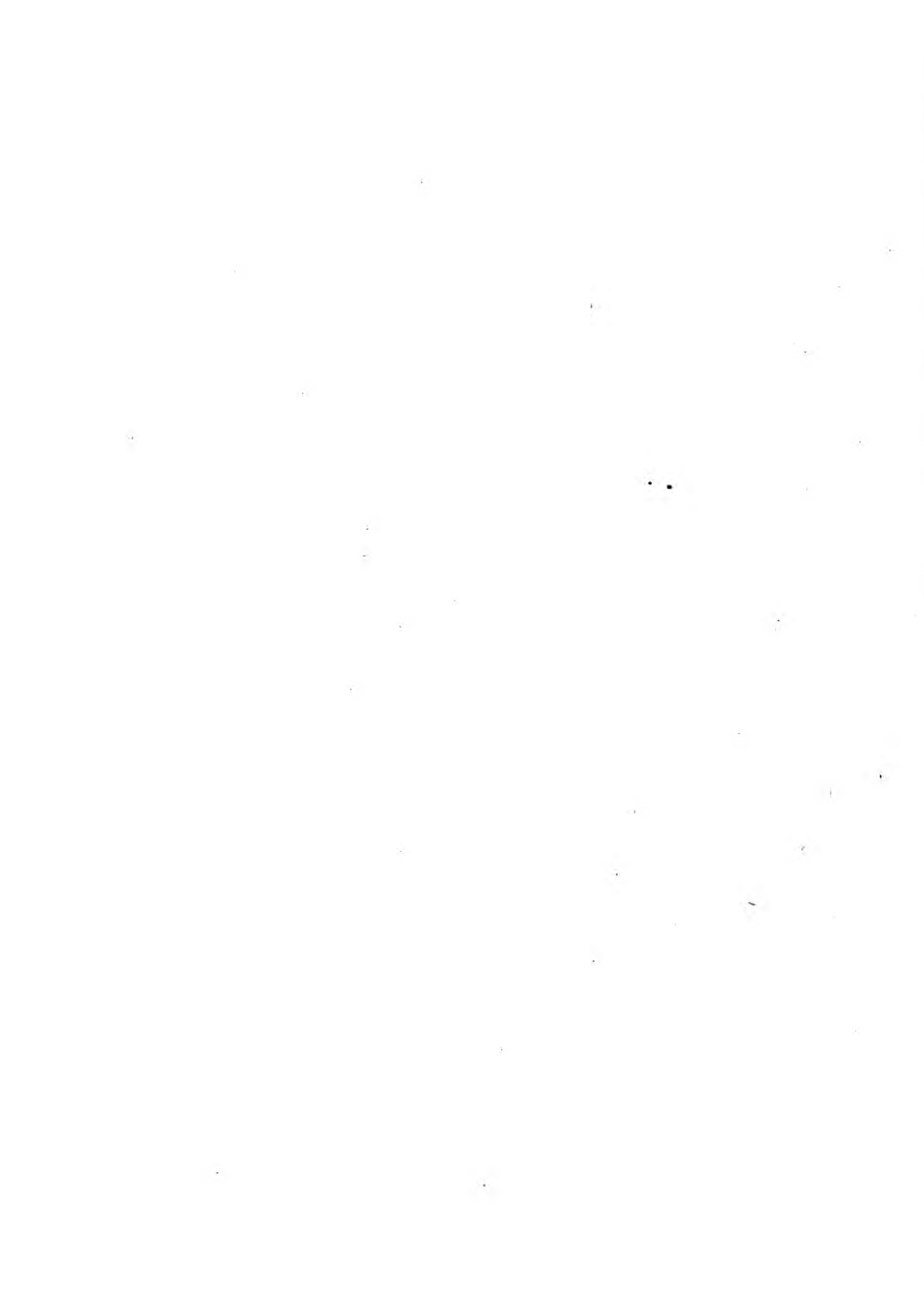
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

10
FREDERIK MARTENS
NAUWKEURIGE BESCHRYVINGE

VAN
GROENLAND
OF
SPITSBERGEN,

Waer in de Walvisch-vangst, gelegentheid van 't Ys, en haer
wonderlijke kragt en Figuren, duydelyk word aangewesen:

NEVENS

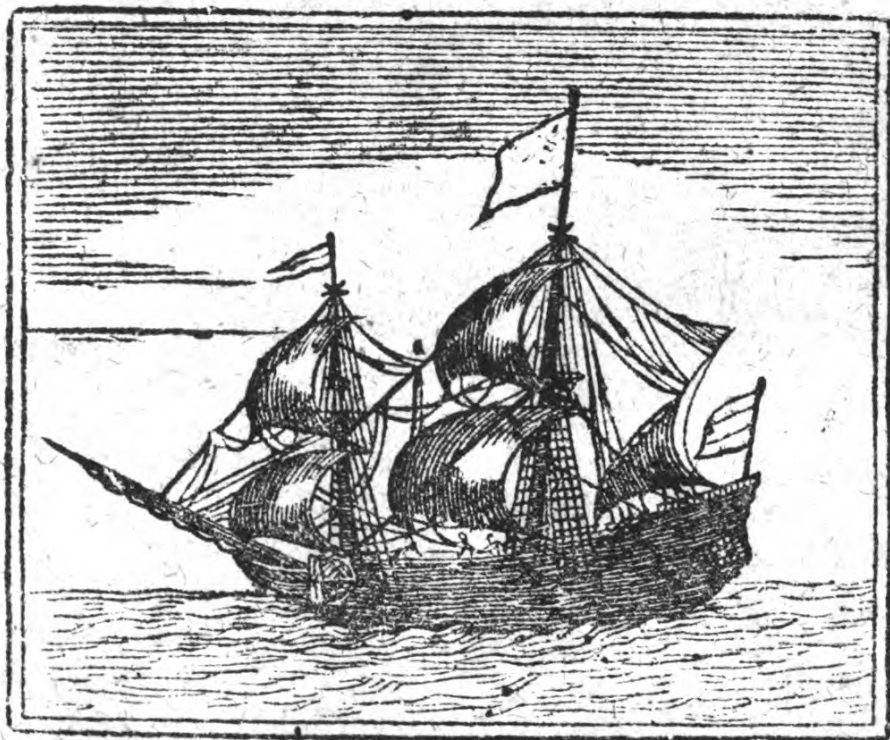
*Den Aard van 't Land, Gewassen, Ys-Bergen, Gevogelte,
Viervoetige Dieren, en Visschen deser Contreyen.*

Oock hoe de Walvisschen gevangen, gekapt en gesneden worden:
Benevens verscheyde Avontuurlijke voorvallen in Groenland.
Met een Verhael van de gevangne Walvisch by St. Anne-Land.

Als mede

DE WALVISCH-VANGST OP RYM.

Met Kopere Platen vergiert.

Tot AMSTERDAM,
By de Wed: van GYSBERT DE GROOT, Boekverkoopster op de Nieuwe-Dijk DT
in de Grootte Dyckel. 1710.

203. f. 106.

ST. LOUIS, MO., 1917

DEAR MR. [Name]

Yours of the 17th inst.

has been received and the

matter is being handled.

Very truly yours,
[Signature]

ST. LOUIS, MO., 1917

Very truly yours,

[Signature]

ST. LOUIS, MO., 1917

Very truly yours,

[Signature]

ST. LOUIS, MO., 1917

Very truly yours,

[Signature]

Vojagie naar
GROENLAND of SPITSBERGEN
mits gaders een net verhaal der
WALVIS VANGHST
en der zelve behandeling.
Met veel Avontuurlyke voorvallen door F. MARTENS.

T'AMSTERDAM
By de WED: GYSBERT de GROOT op de Nieuwendyk. 1710.

hebben, of zy het goed willen laten bergen, en door wie, mids dat de *Commandeurs* daar present wese, mede haar believen sullen hebben, om al sulke goederen over te nemen, of niet.

IV. Dog iemand by al sulke gebleven of verloren schip, schepen, ofte goederen komende, dat verlaten mogt wesen, en niemand by was, sal vermogen sodanig goed te bergen, van welke gebergde goederen, het zy, *Walvis-Vangers gereedschap*. Item, *Spek*, *Traan*, en *Walvis-Baarden*, *Walrus-tanden*, ook *Scheepsgereedschap*, en wat dien aangaande, meerder soude mogen wesen, (hier te lande komende) de eene helft sal genooten werden, by den berger, en de andere helft by die het verlooren hebben, aan wien den berger, de helft sal moeten uitkeeren; sonder daar voor vragt, parteniersgeld, of andere onkosten te mogen eischen, of pretendeeren.

V. Soo geburgen schip, schepen of goederen, voor het bergen, door de maandgelders en parteniers mogt verlaten zyn, sullen zy maandgelders, nog parteniers, van het geburgen schip, schepen nog goederen, niet genieten, of vermogen te pretendeeren; en sal in dat geval, het goed van 't schip, en dat van de *Walvis-Vangst* gaan en genoten werden by elks Reeders.

VI. Maar 't volk van 't gebleven schip, schepen of goederen, daar by zynde, en de goederen hebbende helpen bergen, sullen uit het suivere vierde-part, van al het gebergde, de maandgelders van 't schip, haar bedongen maandgeld, en de parteniers voor haar gedaane arbeid, maandgeld a twintig gulden 's maands genieten, tot het blyven van 't schip toe; alsoo de parteniers in dat geval, als maandgelders, tegen de geseide twintig gulden 's maands werden geconfidereert, te rekenen van de geldeloofse maand. Dog het voorschreven vierde-part so verre niet konnende strekken, sal een ieder zo maandgelder als partenier, na advenant moeten missen, en 't geene boven de voorschreve maandgelden van 't selve vierde-part, overschiet, sal komen ten profijte van de Reeders.

VII. Den *Commandeur* die eenig goed bergt, sal de bedongen portie rekenen, ten aanzien van sijn parteniers; het Capitaal dat daar van komt, als vangst van *Traan* en *Baarden*, maar de maandgelders sullen daar van niet genieten; en sullen 50. Quarteelen *Traan* en 1600. pond *Baarden*, voor een *Vis* gerekent werden; het gebergde tot Capitaal te maken, de *Traan* en *Baarden* te begrooten na de markt.

VIII. Al sulke goederen gebergd, en in 't schip-zynde, sal alle voorvallen van schade en avarye, so wel subject zyn, als eigen goed.

IX. Iemand in 't ys een *Vis* gedood hebbende, en door ongelegentheid niet konden aan boord krygen, blijft eigenaar, zo lang iemand van sijn volk daar by blijft; en geen volk daar by wese, schoon aan een schors vast gemaakt is, sal die daar by komt, die *Vis* mogen na sig nemen.

X. By 't Land zynde, iemand een *Vis* hebbende, mag die voor een Anker, Dregge of tou, vast leggen, en een Merk of Boey daar op, en schoon niemand daar by is, blijft daar egter voor den eigenaar leggen.

XI. So in 't gaan na Groenland, onder het Admiraalschap, in het defendeeren iemand verminkt wierd, sal daar voor in redelijkheid by de Gecommitteerden van de Groenlandse Vissery te confideren, betaalt werden; en sulks te reparteren over de gantse Vloot; so ook in 't wederkeeren.

XII. Eindelijk, of 't geviel dat eenige saken in desen niet aangeroert, mogten te voorschijn komen, sullen 't selve by goede mannen laten afdoen.

De Reederſ dan een nieu ſchip wiffende aenleggen moeten in den Herfft al een begin maken/ om het Scheeps- en Vis-tuyg tegen 't aenſtaende Booz-ſaer klaar te hebben. Dog een bebare ſchip hurende / iſ tijds genoeg in de Winter- maanden te beſozen / dat het Cou-werk/ Lijnen / Bloks / Netwerk / en Baten of Karteelen / tot de Viſſerp nodig / klaar gemaakt werd. Zp dan een Commandeur en ſchip hebbende / huren het volk ſo nu en dan / en boozt in 't booz-ſaer/ tegen dat zp uit ſullen gaen. Dog eerſt werd het ſchip van ſijn winter-laeg gehaald ober kant gewonden/ alle naden beſogt/ gebzeut en gepecht/ ſommige met een nieuwe huid verdubbeld/ om te beter tegen 't yſ te konnen beſtaen.

De Kalfaterp gedaen / het ſchip 't nau uit / en op ſtroom te anker gebragt zijnde / werden 2/ a 3. ſchulte-boerderſ gehuurd / om alle de Equipage aen boozd te bzingen. Waer mede wel 8/ a 10. dagen booz-gebragt werd) welke in een (booz een onbekende) ongeloof'lijk getal Inſtrumenten beſtaet. Gelijck uit deſe neben-ſtaende Inbentariſ kan blijken.

INVENTARIS

Of Liſte van al het Vis-tuyg, en Proviande,

O P E E N

GROENLANDS-V A A R D E R.

3. 4. 6. Sloepen.
 -- Sloeps Maſten.
 -- Raadjes.
 -- Seiltjes.
 -- Kleedjes.
 -- Haaken.
 -- Mokertjes.
 -- Compaſſen.
 -- Kap-meffen.
 -- Hoornen om op te blaſen by miſtig weer.
 50 Riemen.
 50 Lijnen.
 2 Sloeps-talijs.
 1 Harpoen-Kiſt en
 2 Lens-Kiſten. En daar toe
 65 Harpoenen.
 36 Harpoen-ſtokken.
 14 Walvis-harpoenen met ſtokken.
 8 Fnitſen, of lange Harpoenen.
 65 Lenſen met en ſonder ſtokken.
 50 Lens-ſtokken
 24 Walrus-lenſen met ſtokken.
 6 Loſſe Walrus-lenſen.
 Schiet-lenſen.
 2 Groote Neus-haaken.
 3 Ditto kleine.

4 Neus-Haaken, 2 met en
 2 Sonder Stroppen.
 6 Baard-ankers.
 12 -- Klauwen.
 3 -- Beitelſ.
 4 -- Bijlen.
 6 -- Meſſen.
 2 Dreggen.
 4 Takel-Haaken.
 6 Paar Spooren.
 12 Pik-haakjes met ſtokken.
 18 Hand of Spek-Haakjes.
 20 30 Ys-Boomen.
 1 Koe-voet.
 6 Schoppen.
 4 Yſere Wiggen.
 12 Spek-meffen ſonder ſtokken.
 5 Strand-meffen met ſtokken.
 16 Bank-meffen.
 8 Kap-meffen.
 6 Schrapers.
 1 Top-reep.
 1 Sleep-tou.
 1 Jijn.
 1 Groot Jijn-blok met 3. ſchijven.
 1 Ditto met 2. Schijven.
 * 3. 1 Groot

1 Groot-blok met 1 Schijf.
 1 Neus-Jijns-blok, met 3 schijven.
 1 Dito met 2 schijven.
 2 Spek-takels.
 4 Galg-Jijns.
 3 Grond-touwen, en
 2 Enkelde talijsjes daar toe.
 1 Leng.
 1 Dregge-tou.
 4 Schijven voorgangers.
 10 Spek-Stroppen.
 1 Spek-karnaat.
 1 Galg.
 6 Mikken.
 4, 6 Wind-boomen.
 1 Spek-Bank.
 8, 10 Spek-Balijs.
 1 Spek-Goot.
 2, 3 Karteelen Saagsel.
 3 Slaijen.
 3 Houte Pompen.
 6 Scheppertjes.
 2 Traan-kitten.
 900 Karteelen.
 1000 Sponsen.
 12 Pikkers, of Prikkers.
 1 Slijp-steen met een bank.
 6 Wet-steen.
 1 Diffel.
 1 Plug-boor. 1 Spons-boor.
 3 Kopere Ketels.
 3 -- Tregters. 3 -- Pompen.
 1 Baly Pek.
 12 Kluwens Werk. 6 Bos Mos.
 13 Rolle stop-doek.
 1 Rol Frans seil-doek. 1 Schuil-seil.
 2 Mamieringen. 1 groot 1 klein.
 Een party Kloppers en Dolle.
 12 Bos Huifing.
 4 Bos ongeteerde, en
 1 Bos geteerde Marling.
 2 Bos Stik-lijn.
 1 Op-geflage Tros.
 2 Lijnen van 9. en
 2 Van 6 met een kluwen 3. draad garen,
 12 Bos witte en 12 Bos geteerde Lording.
 3 Ledere Broeken. 3 Paar Leerſen.
 12 Noordſe Deelen.
 12 Drie quarts bladen. 12 Half-duims-bladen
 25 Vaam Brand-hout.
 2, 3000 Spijkers, ſo groot als klein.

4 Pond Seep.
 20, 30 Pfalm-boekjes.
Voor de Kock.
 1 Schuim-spaan.
 2 Schaf-lepels
 1 Doop-pan.
 12 Potten. 6 Pannen.
 1 Metale pan. 6 Holle bakken.
 6 Vlakke-bakken.
 12 Doop-lokjes.
 3 Kraanen. 6 Drink-kannen.
 2 Vuurſlag-laadjes.
 18 Pond Kaarſen.
 1 Kan Oly en Katoen.
 1 Sak ſout.
 24 Groote beſems. 24 Hand-beſems.
 2, 3 Tonnetjes ſand.
 12 Rijſe-beſems.
 3 Eſels.
 1 Trommel op een ſchip, ſonder geſchut:
Fifſaly.
 2000 Pond hard brood.
 16 Sak week brood, of 400 Halve brooden.
 1 Ton witte biſcuit.
 3¹ Ton boter.
 700 Pond ſoete-melks kaas.
 400 Pond komijnde kaas.
 1000 Pond ſtok-vis. 2 Ton Haring.
 12 Sak Gort.
 12 Sak grau-erten. -- 10 Witte erten.
 9 Sak boonen.
 8 Ton vleis. 500 Pond ſpek.
 1 Vat Moſtert.
 34 Quaart bier. 4¹ Beſte-bier.
 Een half Oxhoofd Wijn.
 3 Ankers Brandewijn.
 5, 6 Pond Suiker, en Syroop, als mede wat
 Pruimen, Vygen, Roſijnen, Oly,
 Peper, Foely, Nooten, en andere
 Speceryen.
Voor de Kajuit.
 3 Ankers Franſe wijn.
 2 Ankers Brande-wijn.
 1 Anker Genever.
 1 Oks-hoofd Aſijn.
 1, 3 Tonnetjes doove koolen.
 100 Eyeren.
 50 Lamoenen.
 8 Pond Suiker, Syroop en eenige Spee-
 ryen.

Dog altoorens werd hen Doozgelesen / of immerz behoord hen Doozgelesen te werden / dit volgende Contract.

Wy onderschreven Officiers, en Matroosen, hebben ons verhuurt aan
 Commandeur voerende 't Schip
 om dit Jaar te varen na Groen-land; voor zo veel geld als elk bedongen
 heeft; belovende in alles den Commandeur en by zijn
 overlijden, den Successeur te gehoorsaamen; zo wel aan Land, als in Zee.

2. Verbindende ons ook niet dronken te drinken, geen oproer of muitery te maken, met smijten, slaan, of mes trekken; op pæne van haar halve Gage.

4. Ook dat niemand van 't volk, eenige koopmanschap op de Vis sal vermogen te doen, op Boete van 25. gulden.

6. Wat de Kok door ordre van den Commandeur schaft, beloven daar in contentement te nemen; op pæne als vooren.

8. Beloven by nacht of by daag geen vier, kaarsen, lonten, &c. sonder consent van den Commandeur aan te steken, op pæne alsvooren.

10. So iemand van 't Volk voorflag hoort, om iets quaadstegen 't Schip, of goed te ondernemen, en dat openbaart, sal een goede vereering genieten.

II. Wat in deesen niet verhaalt staat, te dragen volgens de See-Regten. De voorschreve boeten 2. derde deelen, ten behoeve van de gemeene armen, daar den Bewinthebber woont; 't resterende derde deel, voor den Officier.

Adam, in't Schip

Den

April.

De Monstering nu, gaat aldus toe.

De Commandeur ten Boek-houder (sijnde Bewind-hebber) gaan in de kajuit/ en laten vooz de kajuit Wagter / een vooz een binnen komen. De Commandeur geniet voozt een Pot wijn (sijnde een giste ofte schenkagie / onder dese iniden also genoemd /) op de hand 100/ 125/ 150. gl. en somtijds ongelijk meerder ; behalven 't geen hy van 't karteel / 't st 20/ 25/ 30. stuid. bedongen heeft. Van volgt de Stuur-man / krijgende op de selve wijs / 40/ 50/ 60. gl. van 't karteel 13/ 14/ 15/ stuid. pder Harpoenier / 40/ 50/ gl. van 't karteel / 12/ 14/ stuid. pder Speksnij'er (die gemeenlijk Harpoeniers sijn) geniet 5. guld: van de Dis/ boven de hand-gift/ en 't loon van 't karteel.

	's Maands.
Cimmer-man. - - - - -	36. guld.
Chirurgijn. - - - - -	28.
Hoog-boots-man. - - - - -	26.
Kok. - - - - -	26.
't Gemeen bebaren Volk elk. - - - - -	18/ 19/ 20.
Onbebare en halfwasse Brasems. - - - - -	12/ 13.

Stuurder op de sloep 2/ 3. guld. van de Dis. Somtijds werden de stuurders ook wel aangenomen/ by 't karteel. krijgende daar vooz/ 6/ 7/ 8. stuid. voozt een Pot wijn op de hand/ 16/ 18/ 20. guld. Lijn-schieter/ 30/ 40/ ft: van de Dis. Die by de Dis vaart van 't gemeen bebare volk / krijgt somtijds / 6/ 10/ 15. guld: op de hand. en van de Dis/ 15/ 16. guld.

De Monstering gedaen / en 't volk geld ontvangen hebbende / gaen 2/ 3. dagen weder na huis ; om van Kleeren / Buld-sak / Medicijnen / en Scheeps-banket / sig voozt sien hebbende / dan weder t' Scheep te komen. Sy nu t' Scheep / klaar / en Sell-ree sijnde/ krijgen; een Loots by hen / om hen in Texel te brengen. Ondertussen nemen 2. Mannen de wacht waar ; beginnende van de Boots-mans kop af / en so voozt met de Son om/ rond om 't Schip / alle 2. kopen elkander verposende; tot Texel toe ; Dog de Harpoeniers/ en die haar Vrouwen t' Scheep hebben/sijn tot Texel toe by. Hun verder bedyff / sullen we in de volgende versen / den Leser verhalen.

FREDERICK MARTENS

Gedenkwaardige Voyagie na GROENLAND

Of

SPITSBERGEN,

En desselfs nauwkeurige Beschryvinge.

Den 15. April des Jaers 1671. zeplden wy van d'Elve in Zee. APRIL. Uytvaert van d'Elve.
 De Wind was Noord-Oost. 's Avonds waren wy nevens 't Heylige Land. De Wind liep Noord-Noord-West. Ons Schip was genaemt Jonas in de Walvis. En den Schipper op 't zelfe Pieter Pieterfz Friefe.

Den 16. hadden wy een dzoerbe Sonne-schijn. De Wind Oost. Zeplende op 56. Graden.

Den 17. was het den geheelen dagh dzoebigh en een nebellige Sonneschijn. De Wind Oost. Wy zeplden nu op 57. Graden.

Den 18. windigh uyt den Oosten / met dzoerbe Sonneschijn. Wy quamen op 58. Graden en 49. Minuten.

Den 19. en 20. hadden wy de Wind West-Supd-West / stormachtigh met Regen. Witland lagh van ons omtrent 15. Mylen; Zeplende Noord-West / tusschen 59. tot op 61. Graden.

Den 21. was 't noch al stormachtigh met Regen / met een Supd-Weste Wind. Wy waeren op de hooghte van 62. Graden 12. minuten. Het verlingen der dagen / en 't verkozten der nachten mercktemen van Graed tot Graed. 's Nachts zaegen wy noch Sterren. Oock vermeerderde sich de koude. Hier begon ons Volck sich alreeds op zyn Walvisch-vanghst toe te rusten. Lancen / Harpoenen / Couwen / Rlemen / en wat 'er boortz meer toe-behoord / leydense gereed in de Neben-Schuytjens of Chaloupen; uyt vrees / dat naederhand eenige Omweeren de rechte schickingh van alles hadden mogen verhinderen.

Wy zeplden den 22. en 23. van 65. tot 66. Graden 14. minuten / met koud mistigh weer / met een Supd-Weste Wind.

Paesch-maendagh den 24. was 't Stormachtigh / met een Supd-Weste Wind. Wy konden desen dagh de hooghte niet nemen / wijl het mottigh en doncker Weer was.

Den 25. stormden 't den geheelen dagh / met een Supd-Weste wind. Welk tegens den Avond gingh leggen / en liep Oost / met Hagel / Sneeuw en Regen; nu 't een / dan 't ander; met een lydelijcke kouw. Wy waren op 68. Graden en 46. minuten.

Gedenckwaerdige Voyagie na Groenland;

Den 26. en 27. hadden wy weer Storm / Hagel en Sneeuw: met Noord-Ooste wind / en bittere koude. Wy quamen op 71. Graden / en te gelyck aen 't Ijs; daer wy 't Schip van af-wendeden.

Jan Mayen
Eyland.

Jan Mayen Eyland lagh Supd-West ten Westen van ons / na giffingh tien mijlen. Wy souden dit Eyland genoegh hebben konnen zien / zoo ons het den Nebel en Sneeuw niet belet had. 's Middaghs verzwaerde den Storm / namen derhalven 't Marszepl in / en brachten de Fock op de Steven; dyvende met het Schoberzepl Supd ten Oosten.

Den 28. was 't niet zoo windigh / en quamen met de Noord-Ooste Wind weder aen eenige Ijs-schollen.

Den 29. was 't dien geheelen dagh Nebeligh. Seplden Noord-Oost aen 't Ijs / doch wenden 't weder af.

's Zondaeghs na Paesschen / den 30. was 't noch Nebeligh met Noordsneeuw: de Wind Noorden. 's Abonds zeplden wy weer aen en van het Ijs. De Zee was gantsch onrustigh / en veroorzackte aen 't Schip een harde bewegingh.

MAYUS.

Den 1. Men begon de Wind hard te wapen / en verbolght met een zware Storm; daer benevens was het zeer koud: Nu hadden wy Sneeuw en dan eens Sonneschijn / met een Noord-West wind.

Den 2. en 3. was 't noch Stormigh en koud / nu Sneeuw / dan Hagel / en droeve Sonneschijn / met Noord-West winden. Hier gingh nu de Son niet meer onder: zoo dat daer nu geen nacht was.

Vermake-
lijke
Robben-
Dans.

't Was den 4. noch al 't zelve Weder en Wind. Wy zagen seer veel Zeehonden springen en tupmelen rondom ons Schip / 't welck vermaeckelijck was om te zien: Zp zijn met het halve Lijf meest boven water / en houden gelyck een Dans onder malkander / genoemt den Robben-dans.

Verpreyen,
en ge-
woonte
der Walvis
vangers.

Den 5. was het voormiddaghs lijdelijke koude met Sonneschijn / na den middagh donckere Wolcken met Sneeuw en strenge koude; de Wind Noord-Noord-West. Wy zagen dagelijcks veel Schepen / welke om het Ijs zeplden of krupsten / gelyck het de Zee-lupden noemen. Ich merckte dat als het eene Schip dicht voorsz by het ander zeplde / datse malkander verpreyden; roepende Holla! Voort was de Waegh; Hoe veel Visschen hebt gy gevangen? En antwoorden nae het getal 't geen zp gevangen hebben. Wanneer het windigh is / datse wegens het geruy der Zee / malkanders toe-roepen niet konnen verstaen / soo slaense met den Hoedt zoo dickmaels op en neer / alsse Visschen gevangen hebben. Doch wanneer sp nu haere Ladingh van Walvisschen genoegh bekomen hebben / zoo latense ten tecken daer van / de gzoote Vlagge waepen. Heeft pemand iets aen haer te zeggen / soo vaert t hy met de Boot aen 't Schip.

Den 6. 's morgens was de Wind Noord-West / doch strack daer aen liep deselve West-Noord-West; met Storm / Hagel / Sneeuw en selle koude. De Baren trocken tegens malkanderen / gelyck altoos met het omloopen der Winden geschied; en slaen de Golven dan dickmaels ober de Schepen heen / eerse een gelycke loop houden.

Krygen
Spitsber-
gen in 't
gesicht.

Den 7. hadden wy sachte koude / met een bewolckte Lucht / Sneeuw en Regen. Op den avond zeplden wy weer aen 't Ijs; doch 't was kleyn / en de Wind ons tegen / staken daer van af. 's Namiddaghs kregen wy Spitsbergen in 't

In 't gezicht / 't Supd-eynd van 't Noord-boorland. Wy wisten niet beter / of 't was de behoudene Haven. Het Land zagen wy als een duistere Wolck / zijnde vol witte streecken. Daer op wendeden wy 't weer na 't Westen; nae welck onse Streeck-wijser of Compas / pder Land waer het legt / aentwijst. 't Welck oock omtrent het Ijs / en de Havens moet aengemerckt worden. Aenmerkingh.

Den 8. en 9. was 't Hevelachtigh met Sneeuw / en lijdelyche koude: wy zagen veele Schepen rondom ons heen; de Wind Supd-Supd-West / en West-Supd-West. Daer quam een Vin-Visch boorby ons Schip heenen / die wy eerst boor een Walvisch aenzagen / daer wy jaght op gemaect zouden hebben / indien hy ons sijn gzoote en hooge Blimmen of Vinnen niet vertoond en hadde. Vin-Visch voor een Walvisch aengesien.

Den 10. des Boormiddaghs was 't een sachte koude: op de Middagh begon het sterck te waepen. 's Avonds kregen wy een Storm / welck dien gantschen nacht aenhielt / met strenge koude. De Wind was toen West-Noord-West.

Den 11. Stormden 't dien geheelen dagh / met strenge koude. De Wind als boven. Wy hadden nu in 14. dagen geen hooghte van de Son genomen: En bevonden ons nu op 70. Graden en 3. Minuten; Seplende Noordwaerts na 't Ijs toe. 't Schijnt seldzaam / dat wy nu nae / en dan weer van 't Ijs af-baeren: doch de oorzaak sal naeder aengewesen werden.

Den 12. noch al stormig weer / met strenge koude. De Wind Noorden. Het was nu soo koud / dat wy ons nauwelijcks in 't Schip wisten te bergen. In dese Maer-maend hebben wy de meeste koude upt-gefaen. Wy leden de grootste koude in May-Maend.

Den 13. eensgelijcks noch al stormigh weer. De koude en Wind eben als booren.

Den 14. was de Wind Noord-Oost. Schoon weer / en Sonneschijn. Wy waeren op 75. Graden en 22. Minuten. Om ons heenen telden wy twintigh Schepen: de Zee was gantscheffen; nauwelijcks konden wy wind bemerken / maer 't was seer koud. Hier ter plaets is de Zee / na de storm / aenstonds stil / boornaemlijck als de wind van 't Ijs komt; want die upt Zee komt maect altijd gzooter Golven. Omtrent de Middernacht quamen wy weer aen 't Ijs. Maer om dat het kleyn Ijs was / keerden wy weder daer van af.

Den 15. was de Wind Noord-Oost. Wy voeren in 't Ijs / met noch veertien andere Schepen. Edoch bevindende dat het noch kleyn Ijs was / zeplden wy daer gesamentlyck weder upt. Wy bevonden ons op 75. Graden en 33. Minuten. Dien dagh saegen wy een Walvisch niet verre van ons Schip; zetteden derhalven vier Chaloupen upt / maer onse moeyte was vergeefs: want de Visch liep onder water / daer wy hem niet volgen konden; en hebben hem oock niet weer gezien.

Den 16. 's Morgens schoone Sonneschijn; doch koud met een Noorden-wind / en harde koelte. Wy hadden dien nacht oock Sonneschijn. Wy zeplden al langhs het Ijs heenen / met twee andere Hamburger Schepen: 't was koud / met Sonneschijn / den gehelen nacht. Dagh en nacht Sonneschijn.

Den 17. strenge koude met Sonneschijn / omtrent de middagh quam een storm / en 's Namiddaghs Sneeuw; met een Noord-Noord-Oosten Wind. Hier zagen wy weynigh Vogelen.

Den 18. was het stil weer / met selle koude. Tegens de Middagh waeyde de Wind Noord-Noord-Oost. Wy quamen op 75. Graden en 35. Minuten. 's Nademiddaghs zeilden wy / met noch twee Hamburger Schepen / weer na 't Ijs toe.

Zee-honden of Robben.

Den 19. was 't een Nebelige Sonneschijn. De wind Noorden / doch so stil / dat men nauwelijcks eenige wind konde gewaer worden. Wy roeyden met een Chaloup van 't Schip na 't Ijs toe / en sloegen daer twee Zee-honden dood / van de Zeebaerende Lupden Gobben geheeten. Op d'Ijs-schollen lagen soo een groote meenigte deser Zee-honden / dat men deselve niet en konde tellen.

Den 20. was het een seer selle koude / soo dat oock selfs de Zee gantsch met Ijs wierd overtrocken; En 't was soo stil / dat men de Wind (welck upt het Noorden quam) nauwelijcks kon bemerken. Wy ons waeren 9. Schepen / welke om het Ijs heenen zeilden; 't welck wy hoe langer hoe groter bonden; zijnde van malkander gedreven.

Seylen in 't Ijs, 't welck de Schepen in groot gevaer stelt.

Den 21. zeilden wy des voormiddaghs in 't Ijs / in geselschap van noch een Hamburger, de Lepelaer genaemd / en acht Hollanders. Wy maechten ons Schip met Ijs-haecken vast aen een groot Ijs-veld; doe nu de Son Supd-Supd-West was. Gondsom ons heenen telden wy dertigh Schepen in 't Ijs / welke lagen gelijk als in een Haven. Aldus vaert men in 't Ijs / ende men waeght op die manier Schip en 't leven der Menschen / op hoop van goed geluck; Even als of men 't waeghden met een Glas / 't welck op de Aerde komt te vallen / somtijds dooz 't geluck ongebroken blijft.

Den 22. was de Wind Supden. En lagen noch aen de eygenste Ijs-schol vast.

Den 23. bebonden wy ons op 77. Graden en 24. Minuten / in 't Ijs / met heldere Sonneschijn; wy lagen noch vast aen een groot Ijs-veld.

Op den 24. hadden wy Storm / Regen en Sneeuw; doch een sachte koude. De wind was Supden. Ter deser plaets vernamen wy gants geen Baeren upt de Zee / maer een tamelijke stilte.

Den 25. was 't windiger en kouder als den voorigen dagh; Nebeligh met Sneeuw. Somtijds Sonneschijn. De wind Noord-West.

Varen nog dieper in 't Ijs, 't welck voor best gehouden werd.

Den 26. viel 'er 's morgens Sneeuw. 's Voormiddaghs was 't een droebe Sonneschijn; en de wind begon harder te waepen. Wy maechten het Schip los van 't Ijs-veld / dryvende Supdelijck na de Zee toe. Ter dier oorsaek zeilden wy dieper in 't Ijs; wyl men booz best houd / wat bezre in 't selve te zeilen.

Den 27. was 't stil weer: doch daer by Sneeuwden het / met een Supden wind.

Den 28. 's Voormiddaghs hadden wy een heldere Lucht / en des Namiddaghs viel 'er Sneeuw.

't Schip van 't Ijs bezet, en hard geparst.

Den 29. strenge koude: de Lucht bewolckt / met een Supden wind. Des Nachts was het klaer weer / met Sonneschijn. In dese selve Nacht bebonden wy ons van 't Ijs bezet / en 't Schip wierd seer hard geparst. Doch het Ijs dreef weer haest daer nae van malkander / zoo dat de Zee eenigfins daer van by was / en wy meer water als Ijs zagen.

Den 30. 's Morgens was het schoon weer: omtrent de Middagh hadden wy

Wp Sneeuw. De wind was Supd-Oost / met stilte. Wp roepden met de Chaloupen dooz 't gzoote Schip ('t welck de Scherpslup Borchseeren noemen) dieper in 't Ijs.

's Morgens hoorde wp een Walvisch blasen / ter tijd als de Son in 't Oosten was / en braghten een Walvisch-Wijfken aen 't Schip / doe de Son Oost-Supd-Oost stond. Noch dien selven dagh sneeden wp 't Speck daer van / en verbulden daer mede 70. Quartelen. Omtrent dese Visch wierden wp beele Vogelen getwaert / onder welcke de meeste Mallemuggen waren ; zijnde soo begeerig na dit Aes / datse sich daer over met stocken lieten dood slaen. Dese Visch wierd ten meerendeel van de Vogelen bezraden : want daer sich deselve bevond / sagh men over al beele deser Vogelen op Zee. De gedachte Walvisch was gewond / en de Harpoen stack noch in 't bleesch : Daer-en-boven was hy seer vermoeyt dooz 't harde zwemmen. Hy (of liever Sy) blies oock gants hol / en was al aen 't verbuylen geraecht / soo dat hy by levenden lyve al stonck ; en de Vogelen hare spyze van hem namen. Onse Oogen wierden ontstoochen met buyrigheyt dooz den stonck.

Een Walvisch gevangen, die een Harpoen in 't Lijf had stecken, en o. Vaten met deselfs Speck gevult.

's Nachts verloor Cornelis Zeeman sijn Schip in den drangh en aenparsingh van 't Ijs. Hier zagen wp seer gzoote Ijs-velden : de Zeclup noemden 't West-ij / wyl 't na 't Westen legt.

Een Schip door 't Ijs verloren.

Den 1. Juny was 't een schoone Sonneschijn. 's Nachts marckten wp 't Schip met Ijs-haecten vast aen een groot Ijs-veld ; wp konden de Schol niet over zien. Daer op volghde een storm / met een Noord-Weste wind.

JUNIUS.

Den 2. des Noozmiddaghs hadden wp een felle koude. 's Nachts zagen wp de Maen heel bleek ; even gelijk deselve by ons over dagh werd gezien. Daer op volghde Nebel en Sneeuw / met een Noord-Noord-Ooste Wind.

Bleecke Maen.

Den 3. was 't seer koud / daer-en-boven stormigh / met Sneeuw. Op de namiddagh wierd de koude lijdelijck / met klepne of sijne Sneeuw. De Wind Noord Oost. Dien nacht quam een Chaloup (des verongeluckten Schips) van Cornelis Zeeman met acht Mannen aen ons Noord.

Den 4. somtijds Sneeuw / dan Regen / en nu weer Sonneschijn / met lijdelijcke koude ; en de wind Noorden. Hier wierden wp een Walvisch getwaert / daer wp om wendeden / doch hoe wp bebligtiden / hy raechte noch tans byp.

Vergeeffe jaght op een Walvisch.

Den 5. woep het den geheelen dagh een storm / met Sonneschijn : 's nachts zoo stilde de wind ; daer op volghde een tamelijck warme Sonneschijn / met een Noorde-wind. Wp waren weder op de jaght van een Walvisch / doch en konden hem niet bekomen.

Den 6. was 't nebelachtig weer ; 's boozmiddaghs een droebe Sonneschijn met lijdelijcke koude / en de Wind Noorden. 's Morgens begaven wp ons weder op de jaght ; wp waren een Walvisch zoo nae / dat wp zoo de Harpoen dooz den Harpoenier souden doen werpen : Geerne hadden wp dien Visch vermeestert / maer hy gaf sich niet met het gantsche Lijf na beneden als een steen / alleen met het Hoofd eenighzins boven / en aenstonds zagen wp hem niet meer. Het scheen dat dese gzoote Ijs-blap vol gaeten moest zijn daer de Vissen adem dooz haelen ; hier aen lagen noch meer Schepen / en de eene soegh den ander de Vissen toe : Hier dooz worden se gants schouw gemaect. Op dese manier krijgen zy t'zamen zoo veel / als twee die niet en vangen ; en den volgenden

Schielijck neersinkende Walvisch.

Visschers doen makender schade.

dagh waeren wy wederom tot byemaelen toe op de jaght / doch vingen niets met allen.

Den 7. was het schoon Sonneschijn weer / en den geheelen dagh redelijcken warm; doch 's Abonds wat windiger. Wy maecten 't Schip van 't Ijs los / en staken weder in Zee.

Robben,
of Zee-
honden.

Den 8. was het mistigh / daer sneeuw op volghde / den geheelen dagh deur. Daer waeren veel Zee-Robben / aen de zee-zijde van 't Ijs / en sloegender vijftien van dood.

Seylen na
Spitsber-
gen.

Den 9. hadden wy den geheelen dagh een betwolckte Lucht / met een Noord-Ooste wind. Wy zeilden weer upt het Ijs / wijl wy in 't selve niet te bissen vonden: en boeren om d'Oost nae Spitsbergen.

Den 10. was 't windigh met sneeuw / des namiddaghs hadden wy Sonneschijn / met een Noorde-wind.

Den 11. (zijnde Pinxter-dagh) hadden wy 's morgens Sonneschijn met wolcken / en een schichtigen voortgangh. Op de middagh wierd het windig / en 's abonds storm; de wind als voozen.

Gedurige
dagh.

Den 12. was het koud / en stormachtigh weer. Des nachts hadden wy Sonneschijn: Men moet nauwe acht op den tijd geven / of men weet den dagh en de nacht niet t'onderscheyden.

De tweede
Walvisch
gevangen.
De Son is
hier het
Uywerck
der Zee-
vaerende,
waer nae
sy sich
moeten
richten.

Den 13. was het 's namiddaghs windigh / met nebel; wy bevonden ons op 77. Graden: zeplende oostelijck nevens het Ijs heenen nae Spitsbergen. In dese nacht zagen wy meer als twintigh Walvissen: dese zwommen achter malkander heen na 't Ijs; van dese bequamen wy 'er een / en dit was onse tweede gevangene Visch / en was een Manneken. Doe men hem met Lancen doode / bleef hy zoo sterck bloed upt / dat het water daer van rood wierd daer hy henen zwom: Als de Son in 't Noorden stond / braghten wy den Visch aen 't Schip; want dus reekent men hier / dewijl de Zon der Zee-vaerenden Hurwerck in Spitsbergen is. Anders soude men in de zeven daghen der wecke verdwaelen.

Den 14. was het koud en windigh / en 's nachts nebeligh / met een Weste wind. Op dese dagh quamen wy by Hans Lichtenbergh.

Den 15. de wind als voozen / met een nebel-windige Lucht.

Den 16. weer en wind eben als voozen.

Den 17. was de wind Zuiden: dien gantschen dagh hadden wy Regen en Wind.

Komen by
Spitsber-
gen.

Den 18. zijnde Sondag was het mistigh en koud. Dien voormiddagh quamen wy by Spitsbergen. Eerst by 't Doortland; daer na by de seven Ijsbergen. Voorts zeilden wy de Hamburger, Magdalenen, Engelsche en Deensche Haven of Bap voorby; vaerende in de Zuid-Bap. Ons volgden zeven Schepen; te weten / drie Hamburgers en vier Hollanders. Hier gaet het eben eens als of men eerst in 't Ijs sal vaeren; niemand wil graegh de eerste zijn. De oorzaeck is / wijl se niet weten / hoe het binnen in de Bap van 't Ijs gesteld is. Op onse heene-reys van 't Ys tot aen Spitsbergen hebben wy gantsch geen Ys vernomen; alles was van de Wind wegh gedreven. 's Nachts sneeden wy 't Speck van de tweede bekomene Walvisch in Duten / en verbuuden daer mede vijf-en-zeventigh Quarteelen.

Aenmer-
kingh.

Den 19. hadden wy Regen dien geheelen dagh over. 's Namiddaghs / en

zoo oock de gantsche nacht / scheende Son tamelijck warm / met stilte. Op eben desen dagh bzack ons een dick Ancker-toutw; waer op wp't ander Ancker lieten vallen.

Dien nacht zeplden wp met dyle Chaloupen in d'Engelsche Haven of Bap; en vernamen een Walvisch: dyle Harpoenen wierpen wp op hem upt; daer na Lensden wp hem (met Lancen of Plecken / na dat men de Harpoenen uptgeworpen heeft / op en in den Walvisch te steecken / werd Lensen genoemd); doch hp liep onder kleyn Ws / 't welck dicht aen den anderen lagh / zoo dat wp hem niet en konden volgen. Daer-en-boven hield hp sich langh onder water / eer hp weer op quam; liep dan een wepnigh voort / doock weder op nieuwp onder; en dreef dit spel zoo dickmaels / dat wp meer als een half upz moesten wachten eer hp weder na boven schoot / tot dat hp epudelijck onder het Ws liep. Alle de Harpoenen scheurden upt / en wp kregen dese Walvisch niet meer in 't gezicht.

Walvisch
met Har-
poenen te
vergeefs
getroffen.

Op't Ws laegen twee groote Walrussen / welke dooz een doorgaetede Ws-schol daer op waren geracht. Sp slepen / en wp sneeden haer den wegh af / en bedekten met eenen het gat in de Ws-schol: En wp pozden haer wacker met onse Lancen / en zp verweerden haer dapper / en waren seer moepelijck te dooden. Hier zagen wp oock veel Wit-Vissen.

Walrussen.

Den 20. was het tamelijcke warme Sonneschijn / dien geheelen dagh met halinte.

Den 21. 's morgens wonden wp het Ancker op / en zeplden upt de Zupd-Bap om d'Oost. 't Was dien geheelen dagh en den volgenden nacht windigh en nebeligh. De Wind liep Noord-Oost.

Den 22. hadden wp schoon weer; daer beneben was het tamelijck warm: Wp bebonden ons bp het Rehenveld. Hier lagh het Ys aen 't Land vast. Wp zagen oock ses Walvissen; en kregen daer van een Manneken / zijnde onse derde Visch. Hp wierd gebangen 's namiddaghs bp westelijcke Sonneschijn. Desen Walvisch wierd gedood van eenen Man / die 't Harpoen op hem wierp. En dit geschiede / terwyl d'andere Chaloupen d'oberige Vissen achter nae jaeghden; de gedachte Visch schoot nae 't Ys; dat tegens malkanderen aen-drongh / waer dooz de Chaloupen niet konden aenkomen: Hp tierde en woede geduyzigh bp de Ys-schollen. Eer hp noch stierf / sloegh hp seer breezlijck met zyn staert / dat het water in Zee geweldigh stooft. 't Ws dreef een wepnigh van malkander af / zoo datse de Vismen konden gebuycken / om met de Chaloupen voort te roepen. Doe maecttense de eene achter d'ander vast / ende boeghseerden met den Visch aen 't groote Schip. Terstond sneeden wp hem aen stukken / en vulden 'er vijf-en-veertigh Vaten mee. Dien nacht hadden wp klare Sonneschijn.

De derde
Walvisch
gevangen.

Vullen 45.
Vaten met
destelfs
Speck.

Den 23. was het windigh / met kouwe nebel / 's Avonds klare Lucht. 's Nachts weer nebeligh / met wind.

Den 24. was het een lydelijcke koude den geheelen dagh dooz / en wp zeplden weder in de Zupd-Haven of Bap / alwaer derthien Schepen op Ancker lagen.

Den 25. hadden wp dien gantschen dagh ende nacht Sonneschijn / met een Zupd-Ooste wind.

Den 26. ligten wp't Ancker / en zeplden met Sonneschijn upt de Zupd-Bap.

Den

Den 27. des voormiddaghs was 't nebeligh / en 's namiddaghs kregen wy Storm / welck den geheelen nacht duorde.

Den 28. continueerde de storm den gantschen dagh; wy dreeben met een uyt gespannen Schoberzepl en Besaen. De Fock brachten wy op de Steven / en voeren zoo by 't Land heenen.

Vergeefse
walvissen
jaght.

Den 29. hadden wy schoon weer / met Sonneschijn en stilte. Den gantschen dagh hebben wy Walvissen nagejaght. Op eene der selve wierpen wy 't Harpoen uyt / 't welck weder uytstuurde; soo dat wy dien Visch niet en bequamen.

Den 30. was het nebelachtigh en windigh dien geheelen dagh; En wy zeyden voore de Wyde-Haven of Bay. Hier bonden wy veel Walvissen-speck in Zee drijven / en kregen daer drie baten van vol. Ook dreef een St. Niklaas Beeld daer heenen; 't welck achter 't geblevene Schip gestaen had. Hier omtrent lagh gins en weer noch veel Ys.

JULIUS.
bekomen
de vierde
Visch, dog
mer groot
gevaer.

Den 1. der Hopmaend 's middaghs wierden wy twee Walvissen dicht by ons Schip gewaer. Men sagh / datse sich met malkanderen wilden vermengen. Wy zetteden stracks onse Chaloupen uyt / en 't wijfken wierd van 't Harpoen getroffen; het manneken sulcks vernemende / maecte sich terstond wegh. De geraachte liep geduyzigh zoo hoogh in 't water / datmen dezelve kon zien. Hy sloegh oock soo binnigh met sijn staert en binnen / dat wy hem zoo nae niet derfden komen / om hem te konnen lensen: Eene van onse Harpoeniers verstoute zich hem te naderen; doch hy wierd van den staert des Vischzoodanigh in sijn rugge geslagen / dat hy by-nae den adem hadde verloozen. De geene / welke in de andere Chaloup waeren / wilden de schimp van verzaegtheit niet hebben; snelden derhalven na den Walvisch / die met sijn staert de Chaloup deed ombuhtelen; soo dat de Harpoenier gedwongen was den Dupcker te speelen / en 't hooft onder water te verbergen / gelijk de andere oock moesten doen: doch het viel haer in en onder 't water soo bangh / datse God danckten / datse bevende weer aen 't schip quamen.

Aenmerkingh.

[Onsen Schryver maect hier geen gewach, ofze deeze getroffene Walvisch gekregen hebben: Doch vermits hy hier boven op den 22. Juny de vanght van de derde Visch, en stracks hier nae op den 2. July, die van den vijfden, sonder ruffchen beyden van een vierde te spreeken, anders als van deese, zoo sullense deselve buyten twijffel noch bekomen hebben.]

Jagen een
andere
Walvisch
na, doch
de Hol-
landers
nemen
haer 't
brood van
voor den
mond
wegh.
Wy vangen
de vijfde
Visch.

Den selven morgen liet sich voore de Wyde-Haven een Walvisch zien / dicht by ons schip: Terstond zetteden wy vier Chaloupen uyt. Omtrent een halve Mijle weghs van ons laegen twee Hollandsche schepen; van deselve quam een Chaloup aentropen. Wy wendeden wel alle blift aen / om deese Visch te bekomen; doch deselve quam op recht voore de Chaloup der Hollanders; welcke oock het Harpoen daer op uytwierpen: dit was recht ons het broodt voore de mond weghgerucht; 't geen ons machtigh speet: doch de Hollanders namen dien Bupt wegh / en sleptense dood aen haer schip.

Den 2. was het dagh en nacht droevige Sonneschijn / doch daer by redelijck warm. Omtrent middernacht begaven wy ons weder op de Jaght / vangende de vijfde Visch / zijnde een Manneken. Wy sneeden 'er het Speck af / en wierpen het selve in 't Flens-gat (dit is de plaets in 't Schip voore de middelste Mast / daer men de baten in doet / onder de groote Doozt ofte Lupck / gelijck

gelijk het genaemt word.) Terwijl het Volck meest op de Walvisch-Jaght moet zijn / soo snijdt men slechts groote stukken van de bekomene Visch / welk men / om geen tijd te verzuimen / in 't gedachte Flens-gat werpt / om haest gedaen te hebben. Het kan 't speck wepnigh schaden / of schoon het eenige dagen langh dus blijft leggen ; ja eenige houden het booz seer goed. Evenwel ben ick van een ander gevoelen / om dat de bettigheyt wegh druypt / wanneer het zoo langh op malkander leght gedrukt.

Hoe men handelt met Speck af te snyden.

Den 3. hadden wy doebigh weer dien gantschen dagh en nacht ; doch 't en was niet houd.

Den 4. was het nacht en dagh geduerige Sonneschijn : wy maekten onophoudelijck Jaght op de Walvissen. Des nachts kregen wy onse sesde Visch / zijnde een Manneken / van vijf-en-veertigh Quartelen Speck. Op den derden en vierden van Hopmaend zagen wy meer Visschen / als wy op onse gantsche Reys gewaer zijn geworden.

Vangen de sesde Vis.

Den 5. was het schoon weder / en tamelijck warm ; op den namiddagh kregen wy Nebel. 's Avonds weder sonneschijn / welck den geheelen nacht duyrde. Desen geheelen tijdt maekten wy Jaght / en schooten 's morgens een Walvisch booz de Waygats. Dese Visch liep rondom onder 't water. De Lijn of het Coutw / daer de Harpoen aen vast was / geraechte aen een klip / en quam alzo aen 't verwarren. Het Harpoen scheurde ook upt / en alsoo ontliep ons dese Visch / die 't water zoo geweldigh blies / datmen het gerucht daer van over een Mijl weghs hoorde.

Een Walvisch vergeefs geschooten.

Dien selven dagh by zupdelijcke sonneschijn / bequamen wy onse zevende Visch / zijnde een wijfken / van vijf-en-veertigh Quartelen speck ; 't welck wy oock af-sneeden / en in 't Flens-gat wierpen. Hier na zeyden wy van de Waygats af / een wepnigh om de West / booz de Mossel-Bay ; daer wy 't Ancker lieten vallen. Ons werck was nu hier / de groote stukken speck / die in 't Flens-gat geworpen waren / in kleine stukken te snijden / en de Quartelen daer mede te bullen. Ondertusschen liep de wind West-Noord-West. 't Eene Ancker wierd van 't Schip boozt-geruckt ; derhalven lieten wy 't tweede vallen : het eerste trachteten wy weder op te winden / doch het Coutw brack in stukken / wijl het Ancker onder een klip vast zat.

Wy becomen onse zevende Visch.

Den 6. was het weer als boozen / des nachts hadden wy warme Sonneschijn : dicht by ons lagh een Hollander. 't Scheeps-volck sneed het speck van een gekregene Walvisch / doch deselve bozt / gevende een geweldigen slagh ; even als of 'er een stuck gtof Geschut was los gegaen. De daer aen arbejdende Personen wierden seer leelijck toegesteld / 't welck belagchelijck was t'aenschoutwen.

Barstingh eens Walvisch.

[Een seecker daer toegesteld Persoon, genoemt de Specksnyder, begeeft sich gemeenlijck eerst op de doode Visch ; aengedaen met bysondere daer toe dienstige kleederen. In sijne hand heeft hy een groot Mes, daer hy den Buyck mede opend ; welcke dan voorts met een geweldige slagh opbarst, van sich uytspuytende 't geen 'er in is ; zoo dat hy sich afschouwelijck bevuyt vind. Waar by dan noch komt, dat dese vuyligheyt seer stinckt.]

Toedoe-ningh.

Den 7. was het dien geheelen dagh over by windigh weer.

Den 8. hadden wy storm / en de wind liep Noord-West / vermenght met sneeuw en Regen. Onseene Ancker moesten wy laten zitten / en danckten

God dat wy van 't Land af quamen / wijs het Ys seer harde quam aendzyben.
Des nachts gingh de wind leggen / doch 't was kouwer als te boozen / met
Sonneschijn.

De achtste
Visch ge-
vangen.

Den 9. dien geheelen dagh windigh; 's Avonds by Noord-weste Sonneschijn vingen wy booz de Waygats een Walvisch: 't was een Manneken / onder aen de kop geel. Hier mede hadden wy den achtsten Visch; en daer van vier-en-bijstigh Quarteelen Speck. De Sonne lichtede ons desen nacht.

Den 10. was het den gantschen dagh een warme Sonneschijn / en 's nachts desgelijcks / doch met een bewolchte lucht; nae middernacht kregen wy Nebel. Men kon schier niet mercken waer de wind van daen quam.

Op den 11. hadden wy storm / sneeuw / en regen; de wind was Supden: 's Nachts scheen de Son.

Bekomen
drie Beeren.

Den 12. was het een droebe Sonneschijn den geheelen dagh. 's Avonds zeplden wy met onse Chaloupen in 't Ys booz de Waygats; en vingen drie witte Beeren / eene Oude en twee Jongen: Sy zwemden in 't water / eben als visschen.

Meenigte
van Wal-
russen, en
eene seer
groot.

Op het Ys lagen vele Walrussen. Hoe wy 'er dieper in quamen / hoe meer en meer sy zich verzamelden; wy roepden 'er na toe / en maechten 'er thien capot / die wy mede sleepten. D' Andere quaemen rondom de Chaloup / en sloegen gaten dooz de plancken / zoo dat 'er water in liep. Om datse hoe langer hoe meerder wierden / moesten wy haer meenichte wijcken. Sy volgden ons geduurigh; na wy bemerkten zo langh men haer sien konde. Eben daer nae quamen wy noch by een groote Walrus / die slaepende in 't water lagh; zoo ras hy de Harpoen in 't Lijf kreeg / ontwaechte hy met groote schrick. Hy liep snellijck wegh / de Chaloup met sich treckende / gelijk een Walvisch; doch stracks daer nae keerde hy weder te rugge booz de Steven; daer hem den ceuwigen slaep wierd aengedaen.

Vergeeffe
Jaght.

Hier nae maechten wy oock jaght op een Walvisch / maer wy kregen hem niet. Van nu af aen wierden wepnigh Walvisschen meer gezien; en die wy noch hier en daer zagen / waeren ongemeen wild / zoo dat men deselve niet konde bekomen.

De nacht deses daghs was (vermits de Nebel) heel duyfter / zoo dat wy nauwelijcks een Schips lengte van ons konden zien. Walrussen hadden wy genoegh konnen krijgen / maer wy bresden dat de Chaloup het Schip soude verliesen. Gelijk het in zoodanigen Nebel wel gebeurd is / datse de Chaloupen dooz de Mist by geluck noch aen andere Schepen brachten. In zoodanigen gelegentheyd / als men de Schepen dooz Mist niet kan zien / is men wel gewoon een Canon schoot te doen; of op de Trompet of Schalmey te blazen: ofte eenigh ander diergelijck geluyt te geven.

Beeren-
Bay.
Rehenveld.
Vogelsang

Den 13. was het een droebige Sonneschijn. Op den Avond liep de wind Oost-Noord-Oost; en het Ys quam seer hard aendzyben: zeplende van het Zuid-Ooster-Land om de West / en ter nauwer nood konden wy aen de Noordzijde van de Beeren-Haven of Bay dooz-geraecken. Verder voeren wy tot aen het Rehenveld, daer 't Ys reeds het Land bezet hadde; zoo dat wy bezwaertelijck daer dooz konden komen. Noch gingen wy booz tot aen den Vogelzangh. Hier naer wendeden wy het na 't Oosten / met een Noord-Oosten wind; t samen twaelf Schepen sterck; om te zien / of wy noch eenige Walvisschen

visfchen mochten opdoen: Onder defelbe waeren Jeuriaen Mangelfz, Cornelis Mangelfz, en Michiel Appel. Dese zeplden op vier bademen diepte / en quamen by een wrack van een Schip.

Den 14. 's Morgens zeplden wy noch al in 't Ijs; de wind was Oost-Noord-Oost: dien gantschen dagh hadden wy Mist. De Son fcheen feer droevigh / met een Regenboogh van tweederley verwe / wit en bleek geel. Het was koud / en zagen de Son nu veel laeger.

Den 15. was het een koude Nebel / den geheelen dagh over: En de wind liep Noord-West. Het was allertwegen vol hard drijvende Ys-Schollen; foo dat wy nauwelijcks boort konden zeplen. Ter defter tijd wierden veel Schepen in de Beeren-Haven en Mossel-Bay door 't Ys bezet: wy zeplden dicht by 't Land heenen / en 's nachts voeren wy in de Suyd-Haven. Hier lagen acht en twintigh Schepen voor haer Anckers; onder welke acht Hamburgers, en de rest Hollanders waeren.

Van dat wy upt de Suyd-Haven zeplden / behielden wy geduyzigly 't Landt in 't gefichte / wanneer ons de Nebel fulcks niet belette. Dus langh wachten de Schippers in Zee by 't Ys, om te zien / of 'er noch niet eenige Visfchen voorhanden zijn. In de nacht van defen dagh / haelden wy / by de Harlinger-Koockery, eenigh water van 't Land / 't welk fich in een Hol by-een had verzameld.

Water aen
Land ge-
haeld.

Den 16. 's Morgens fagen wy de Maen / daer op volghde wind / en zware Sneeuw.

Den 17. des voormiddaghs droebe Sonneschijn; daer nae Sneeuw en Regen / met een ljdelycke koude / en Weste wind.

Den 18. was het schoon Sonneschijnend weer / en foo still dat wy niet en konden zeplen. Roeyende derhalven met een Chaloup nae de Deensche Haven, en vergaderden daer enige Krupden van de Kilippen. In de Suyd-Haven lagen dertigh Schepen op Ancker.

Deensche
Haven.

Den 19. hadden wy / geduyrende den dagh / warm en schone Sonneschijn; maer 's nachts Storm en Regen.

Den 20. was het Stormigh / met Regen en groote Sneeuw / en een Noord-West wind.

Den 21. hadden wy den gantschen dagh door Regen.

Gedaente en aensien der uytterfte Deelen des Lands.

Hier moeten wy een verhael van 't Land tusschen in voegen / en 't geene het Wenmerckelijckste is den Leezer mede deelen.

Verhael
van het
Land.

Het benedenste deser Landen / nae de daer in leggende Spitsse Bergen / de naem van Spitsbergen bekomen hebbende / leghet op 76. Graden en 30. Minuten. Wy sijn geweest op 81. Graden; en verder en zijn dit Jaer geen Schepen gekomen. Hoe wyjd fich dit Land nae 't Noorden uytstreckt / is tot noch toe onbekend.

Het Ijs staet hier vast / en daerom is het vermoedelijck / dat niet verr' daer achter Land moet zijn. Gelijck de meeste hooge Landen met Bergen / eben als een Vestingh bevolwerckt zijn; alsoo is oock dit Land van de Natuer met hooge Bergen omringht.

De innerlijke gesteltenis van dit Gewest is ons onbekent; doch 't is vermoedelijk / dewijl de eene Bergh achter d' ander word gezien / dat het meest doorgaens van sulck een gestalte moet zijn.

By de Mossel-Haven of Bay vonden wy black en effen Land; en hoe wy verder na 't Oosten zeilden / hoe 't Land laeger wierd bevonden; doch steenachtigh en hier en daer noch klepne Bergen: zoo dat het aengezien word dat van Menschen zoude kunnen bewoond worden.

De Dieren / die sich aen d'uytterste deelen des Lands onthouden / gaen vermoedelijk ober / in 't Dooz-Jaer als 't Ijs vast zit / in dese Landen; ende wanneer de lange Nachten komen / daer weder van daer vertrecken.

Van de Vogelen sullen wy op zijn plaets bericht doen.

De Coppes der Bergen zijn meest met Nebel bedekt / en den voet der selver schijnd als Dooz: wanneer deselve haer soo vuyrigh vertoonen / volghet daer gemeenlijck harde wind op. De gemarmorde Sneeuw geeft een speculatief aenzien / ende haer heldere glants / geeft een weerschijn aan de Lucht als of het van de Sonne sickerde.

Dese Landen werden 's Winters / nae de gelegentheyt der Winden / met Ijs bezet. Als / Oost van Nova-Zembla: Noord-West en West / van Groenland, en Jan Mayen Eyland. 't Gebeurt oock wel / dat het Land in de Somer van 't Ijs bezet werd / gelijk die geene betuppen / die alle Jaeren dese Gewesten bevaeren.

Wanneer het Ijs hard komt te drijven en aen te dringen / dan zoo zeilen de Schepen nae de Bapen / of Rebieren diese bekomen kunnen.

't Ijs altemael zout Zee-water / want versche Rebieren ofte Bzonnen en blind men hier niet.

Enige Rebieren zijn haer upt-eynde onbekent; en zijn oock sommige onvaerbaer / dooz de blinde Steen-Klippen / daer de Zee heftigh tegen aen komt te spatten.

De Haemen der Havenen / zijn de Behoudene Haven, de Suyd en de Noord-Bay, daer de meeste Schepen ordinaer gaen leggen; doch de bekendste van allen is Spitsbergen, welck oock booz de beplighste gehouden werd.

Wat de Vogelen aengaet; deselve werden veel meer op of by 't Land / als wel op het Ijs gezien; inzonderheyt alsse haer Eperen upt-broepen: men ziet niet datse haere Nesten van eenige vreemde dingen maecten.

Oock kan men niet gewaer worden / datse sprockelen van eenighe andere Gewesten.

Het Zaed der Krupden kan in Spitsbergen op-komen en bedpen. De Natuur heeft deselve dit Landt noch als een gezegende Gabe mede gedeelt; dierstigh booz de Gebzecken en Kranckheden / waer mede men hier gemeenlijck bevangen werd.

Het Land is boozts Steenachtigh / en doorgaens hooge Steenklippen / alwaer tegens haeren voet hooge Ijs-bergen op-rizen: Gelijk dese veel geklooft zijn / zoo zijn oock d'andere met Sneeuw op en aen-gebuld. Ter deser oorzack komen dese Bergen / diese nopt meer gesien heeft / seer wonderlijck booz; even als doze Boomen met beele Tacken. Doch als de Sneeuw blocken daer op vallen / bekoomen dese Sneeuw-Boomen Bladeren / welke dickwils afvallen / en weer aengzoepen; 't welck seer speculatief is.

Seben gzoote Ijs-bergen op een Eype werden aen 't Land gesien / en leggen tusschen de hooge Steen-klippen / seer schoon Blaeuw van Derwe / met veel scheuren en gaeten ; veroorzaecht door het druppen en af-stroomen van 't Sneeuw-water / 't welck eenige smeltingh veroorzaecht. Sy groepen Jaer op Jaer aen / door den Regen die daer op sprenckelt / en bebyest.

Dese seven Ijs-Bergen houd men voor de hooghste aen 't Land. Beneden aen deselve was de Sneeuw dypster / wegens de schaduw der Wolcken. Hoger op was de Sneeuw gants helder.

De rechte Steen-klippen schijnen byerigh / en de Sonne-glants daer tegens aen bleek. De Sneeuw geeft tegens de Lucht aen een heldere weer-schijn. Voorts waeren dese Bergen met Wolcken bedeckt ; soo dat men derselver Toppen niet kon sien.

De Sneeuw-klippen zijn / ten deelen / eene Steen / van de grond af tot boven toe. In 't aensien schijnense een oude verballene Muur gelijk. Seben een seer soete reuck van sigh / eben gelijk d' Aerde in onse Landen / wanneer deselve in 't Voor-Jaer begint te groenen / en dan een barstchen Regen daer op valt.

De Steen is doorgaens Aderigh / loopende op allerley wijs / rood / wit en geel van Derwe / gelijk de Marmoz. By veranderingh van we'er werd de Steen nat ; en dit is d' oorzaak van de verwingh der Sneeuw. Wanneer het veel regend / soo loop 'et Waeter by de Steenen af ; en hier van werd de Sneeuw rood geberwt.

Beneden aen de voet der Bergen / daer geen Ijs-bergen staen / leggen aen der selver plaets gzoote klip-steenen los op malkanderen / soo gelijk als se neergeballen zijn / met hoolen en Gatē. 't Valt seer moepelijck over deselve te gaen. Gzoote en klepne steenen leggen door een. Dese zijn grauw van Derwe / doorlopen met zwarte Aderen ; oock met grauw-zwarte ; blinkende gelijk als Silber-sand ; of schitterende soo als de Metallen in d' Aerde der Bergh-wercken.

De meeste Steenen aen d' onderste voet der Bergen vergelijcken sigh met de straet-steenen by ons. Op deselve wassen allerley Krupden / en Gras / in gzoote meenigte. Dese Wasdom geschied in de twee Maenden Junius en Julius ; binnen welcke tijd sy beginnen op te schieten / en zaed draegen.

Aldermeeft en alderbest wassen de Krupden by 't Water / 't welck van de Bergen afkoomt ; desgelijcks daerse voor de Noorde en Ooste Winden beschut zijn. Van 't gedachte Water valt altyd eenigh Stof en Mosachtigheyt af ; 't welck door lanckheyt van tijd tot Aerde word / of veel meer tot een vette Mist. De Ozeck van de Vogelen doet 'er mee niet weynigh toe.

Dese Bergen schijnen door haere hooghte wel van Aerde ; maer wanneer men deselve ophlaustert / zoo bevind men 't boven zoo wel klip-steen als ander. Men werd dit oock gewaer / wanneer 'er gzoote stukken af vallen : Als die geschied / zoo hoorde men 't dickwils gelijk Onderflagen balderen / met afgrijpselijcke weer-galmen.

In de kloven en reeten der Bergen nestelen de Vogelen / en broeden haere Jongen daer in upt. Haer voedsel is het Aes van doode Walvisschen. Doch eenige eeten klepne Visschens / en Garneelen.

Men ziet hier op het Land witte Beeren / Rehen / en Vosschen. De Beeren

Van hier kan men heen gaen nae de Engelsche Haven. Men d'andere zijde is een Begraefnis-plaets / daer de dooden gebraght werden. Hier is 't eenighsing betreden / of als mulachtigh / soo dat het wel Aerde schijnt te wesen ; maar 't is dooz blijft soo wat effen gemaect.

Achter deese Hupsen staen hooge Bergen. Wanneer men deselve op klimt gelijkmen d'andere doet ; en dan de voet-treden / of Steenen / daer men de voeten op set / niet met krijd teekend / soo weetmen niet / hoemen daer weer af sal komen.

't Opwaerts klauteren is noch eenighsing te doen ; maar weer na beneden af te daelen 'is seer gevaerlijck ; soo dat meenige daer over dood vallen.

Deese Rivier werd genoemt de Suyd-haven , of Bay. Als de Scheepen in Zee eenige schade hebben geleden / soo verbeeteren se deselve hier weer.

Dooz aen in de gedachte Suyd-Bay , tusschen de Bergen in 't Dal / versameld sijn veel vassch Water / komende van de Sneeuw en Eegen. Men den Oever staen seer veel oude Quartelen. Wy bulden onse Baten met dit Water / om onse Spijse in te koochen : anders werd het gehaald uyt de kloven der Bergbergen aen 't Land ; vermits men 'er geen Spring-bonnen vind.

In de Noord-Bay leght een grooten Bergh / boven black of plat. Dit Eyland word den Vogelsangh genaemt / wegens de meenichte der Vogelen / die zich hier onthouden. Wanneer se opvliegen / maken se zoodaenigen geschreeuw dat men malkander nauwelijcks kan hoozen spreken.

Daer sijn noch eenige andere Eylanden in dit Gewest : als / de Gekloofde-Klip , en diergelijke.

't Rehen-Veld is laegh Land / en 't heeft de naem van de Harten en Rehen die sich daer onthouden. Men heeft my gesepd / dat de grond alhier / van op sijn kant gezette Ley-stenen was / en om sijn scherpte moeplyck te bewandelen : doch is ten meesendeel met Moss bewassen. Op dit Rehen-Veld staet een Berg die soo rood als vyer schijnt.

Achter 't Rehen-Veld staen al weer hooge Bergen / die niet spits toe-lopen. Schijnende al 't samen op eene Rye te leggen. Op 't Rehen-Veld loopt een Rivier Landwaerts in / werdende de Halvemaans-Bay genoemt / wijsse in die gedaente leght. Men d'eene zijde van die zoute Rivier (want zoete sijn 'er niet) siet men een platte Bergh / met scheuren vol witte Sneeuw.

Daer op volghet de Liefde-Bay , daer twee Bergen nevens malkander leggen / gelijkende de twee spitse Bergen aen de Magdaleenen-Bay. Doch sijn dese twee Havens niet wel te onderscheiden.

Van volghet de Mossel-Bay , daer geduprigh laeger Land achter volghet. Op het selve wast Gras / soo vezre als men sien kan ; en soo langh dat het ons de Encklauwen bedecte.

Wpders komt men by 't Waygat , of de Straet van Hinlopen. Dooz volghet de Beeren-Haven , daer op 't Land roode Steenen leggen.

Na de Waygats volghet het Suyd-Oost-Land , dat oock black / en met klepne Bergen verciert is. Van volgen de Seven Eylanden , die wy sien konden.

Of nu dese Waygats-Haven , daer een harde Supde-wind uyt waeyt / dooz 't Land heenen loopt / is noch onbekent. Soo dat men van dit Gewest / niet verder kan schryven.

Verhandelingh van 't Ys, en desselfs Merkweerdigheyt.

In Gas en Bloepmaend breecht het West-ys / 't welck by Jan Mayen Ey-landt verstroyt door de Zee drijft / en sich streckt tot aen Spitsbergen; daer het doenmaels noch vast lagh.

Verhandelingh van 't Ys, en verscheide Aenmerkingen.

't Onder scheyt tusschen 't ys by Spitsbergen, en dat in dese Landen / be- staet daer in / dat men gints geen glad ys vind / daer men over sou konnen glijden: daer-en-boven is het niet soo klaer of doorsichtig / noch niet soo scherp / maer veel harder. Het laet sich niet licht spljten of kloven. Het komt alder- naest ober-een niet de gedaente van het Grond-ys der Rivieren deser Landen / of als de Bood- of Hoed-zupker in 't aenzien.

Cer plaets daer 't vaste ys op Zee leght / ziet men een Sneeuw-witte klaer- heyt aen den Hemel / even als of 't Sonne-schyn was; want de Sneeuw verwt de Lucht / gelijk de weer-schijn van Dyer by nacht aen den Hemel wert gezien. Maer van verre ziet men de lucht doncker blauw / daer veel klepne ys-velden werden gezien: dese geven geen schijn aen den Hemel / wijl 'er de Sneeuw af gesmolten is.

Tegens dese ys-velden spijst de Zee aen / en veroozsaecht daer door aller- ley schoone Figuren en beeldenissen. Maer veel groter na de grofheyt der sprenckelen / als wel onse bevrorene Glazen met cierlijk lofwerck haer ver- toonen; want hier ziet men Choorens en Kercken / bergen / en allerley zoo't van Dieren.

Dese ys-velden leggen veel dieper onder 't Water / als 'er boven uytsteec- ken; werden oock onder 't water van biercker verwe gezien / als daer boven. 't Opperste zou men mogen noemen de kerne van 't ys / wijl de verwe daer veel hooger treckt als anders.

De hoogste verwe is schoon blauw / gelijk de blauwste Vitriol / eenigfins doorschijnigh. 't Is zoo hard als een steen / en vol gaetsjens / even gelijk de Pymsteen.

Om dit ys zeplen de Schepen gints en weer / tot datse aen groote ys-bel- den komen / dewijl de klepne door Wind en stercke drijft der Golven / dickwils de Schepen komen aen stucken te slaen.

Als men nu de klepne ys-velden voorby is / ziet men een witte klaerheyt on- der aen den Hemel: Daer op zept men dan in 't ys / hebbende een kleyn ys- veld of Schol achter aen 't Schip vast-gemaect; op dat het selve / wanneer men de Seplen moet inneemen / terstond in sijnen snellen loop gestuyp werd. Anders soud 'et lichtelijck tegens ys-veld gevaer lopen.

't Staet aen de wil van pder Schipper / in 't ys te mogen zeplen / vermits in de vzoegh-tijd de Walvisschen hier gezien worden in 't West-ys / gelijk sy 't selve noemen.

Sy en zeplen niet geern in 't ys als het stormigh / dypster of Rebel-achtigh weer is / 't welck in 't vooz-Jaer te verwachten staet. De klepne ys-schollen moeten se mpyden / op dat hare Schepen daer van geen schade of ongemack en wederbare.

Door pemand die 't niet weet / schijnt het groote dwaesheyt / dat men nu van 't ys af / en dan weer daer nae aen en in vaert. Doch dese moet men seg- gen /

gen / dat het hier even mede gaet als met de land Jaght van 't veld-Gedierde / daer men al-om omme heen jaeght. Vind men op de reene plaats geen Walbiffchen / men soeckte op een ander: 't Geluck van de vangst / is als het rollen der Dobbelsteenen. Daer en werd geen groote wetenschap verent / om deselve te bekomen; die 't geluck dienen wil / vaert best. De eene fiet'er en kryght'er dickwils meer als hy begeert / en d'ander loopt het tegen / en vangt'er niet een / schoonse meenighmael geen half up van malkander zyn.

Wanneerse in 't Ijs sullen in-baren / staen'er verschepte Mannen met grote haecken gereed / om te verhinderen dat het Schip niet hard tegens 't ijs-veld komt te stoten.

De Ijs-velden om de West ziet men veel grooter als by Spitsbergen, alle boven wit van Sneeuw / en zoo diep datse seer kommerlyck zyn / om deselve te bewandelen.

Men de kanten van die Sneeuw-schorffen sagen wy de stappen van Beeren-poten / deselve soeken 't Ijs der Walbiffchen: en tot geselschap ziet men dat Rientje de Vos / die wegh dickmaels mede bewandelt; Doch hier vind Vos-neef wemiger roef van Vogels / als wel by Spitsbergen.

De Schepen leggen aen de ijs-velden als aen haer Ankers / dooz de haecken wel vast gemaeckt. En dickwils legghen verschepte Schepen aen eene Oeye / maer lieft zijze'er alleenigh aen / om datse malkander dooz 't tegen Jagen hinderlyck zyn.

In 't ijs verneemt men geen groote baeren upt Zee / maer 't is'er tamelyck stil / alshoon 't al stormt. Maer dit gebaer is'er by; vermits het reene ijs-veld grooter is als 't ander / en dat de klepne gezwinder dypben als de groote / zoo dzingen dese Schollen sich op malkander / tot groot gebaer der Schepen / die dooz zoodanige aenperssingh wel te barsten gedrukt worden.

't Volck in de Schepen / zyn in dat geval alle met haer Haecken in 't geweer om 't Schip te redden.

By goed Weer kan men even zoo licht in gebaer geraecken / als in Storm en Onweer; 't zy dat het ijs dooz de Wind of dooz de Stroom komt te dypben; de hardste dyft sleept het grootste gebaer mede.

De beste beschuttingh vooz 't aendzingend ijs is / dat men een dooden Walbiffch by 't Schip houd. Andere hangen rondom de Schepen Staerten en Vinnen der Walbiffchen. Oock is dit middel niet te verwerpen / wijl een Schip daer dooz merckelyck voozdeel tegens 't ijs ontfangt. Men heeft gezien / dat dooz dit aendzyben en krupen der Schollen een doode Walbiffch op 't ijs is gedrongen geworden.

Het ijs stijght upt 'et Water gelijk als Bergen / en maectt zoodanigh een gerupsch / datmen daer nauwelijcks van hoozen kan.

De andere groote ijs-velden en leggen niet soo hoogh / als dese ijs-bergen. Echter werdense selden gantsch slecht en sonder Heubelen gezien. Onder het Water verneemt men 't ijs zoo diep als men afzien kan.

Alles is blauw-berwigh / doch hoe dieper men in een holligheyt van 't ijs kijckt / hoe clerlijcker blauw men daer ziet. Welcke schoone berwe sich komt te veranderen met de lucht. Want als het regenachtigh Weer is / zoo versterft dese hoog-blauwheyt en word blecker. Met een dzoelue lucht / ziet men 't ijs oock wel Groen.

'k Ben verwondert / dat op de grootste ys-belden niet sulche hooge ys-bergen staan / gelijk men wel aen 't Land gewaer werd. Ich geloof dat de ys-bergen van onderen op smelten / 't welck men sien kan aen 't doorgatende ys. Anders / wanneer men 't van den aanvangh wou reekenen / zouden hier ys moeten blinden / 't welck in 't midden der Zee de grond sou bereycken.

In Spitsbergen heb ich wist en helder ys gezien / gantsch ruygh bevrooren / zoo dat het recht de gedaente van Candp-Supcker vertoonde. 't Was hard en dick / dypvende eben gelijk met het water.

Schoon men dickmaels al verre in 't ys is gebaeren / zoo en is men altijd niet eben benart van 't ys / nademaal men wel is datmen weynigh ys-schollen gewaer wort: Maer zoo haest de Winden zich verheffen / komender in een korte tijd een meenichte van ys-schollen aendryven.

Men de grootste ys-blaffen leggen de Schepen niet altijd het bepligt / om dat de kracht des Stroms en rondte der Zee / dickmaels komen te scheuren en te breecken / tot groot gebaer der Schepen.

Dooz dit scheuren der ys-belden / schieten de brocken van malkanderen; 't welck een Werbel-drypingh in 't water veroorzaecht / waer dooz dan de ys-schollen met een krachtigh geweld zich verheffen / en dooz haer aenstooten de Masten der Schepen wel verbreecken.

In Gysmaend vernamen wy op den een-en-tseventighsten Graed alder-eerst ys / krupfende by 't selve tot dat d'eerste Maend verlopen was. Want zoo vroegh in 't Jaer derst niemand wagen in 't ys te zeplen om de stormwinden; en alsdan werden oock noch weynigh Walvisschen gezien.

In Gys- en Bloep-maend / ziet men hier de meeste Walvisschen / welke loopen na 't Oosten; werwaerts wy haer geduyrigh volghden / tot aen Spitsbergen toe.

By 't Land verneemt men kleyne ys-belden / vermits het daer aen stoot / en niet wijcken en kan: waerom het hier grooter breeckingh veroorzaecht / dan in d'opene Zee. Echter worden hier de grootste ys-bergen gezien / als die tusschen de Bergen staen / welke noyt van onder en smelten / maer alle Jaer grooter werden / dooz de opvallende Sneeuw / Regen / Glad-ys / ende weer Sneeuw. Op dese wijze nemen d'ys-bergen steeds in aen-groey toe / zonder opt dooz Sonnen-warmte / van boven te smelten.

Dooz lanckheyt des Tijds veranderen dese Bergen haere Sneeuw-vertwe dooz de lucht / regen en wolcken. Men ziet het hoogste en schoonste blauw in de reeten en spleeten der selve / datmen in de gantsche Wereldt soude mogen aenschouwen.

Dese ys-bergen breecken aen stucken / die in dichte alle het ander obertrefsen: 'k Hebe een ys-bergh gezien / die dooz 't aenslaen der Zee / zoo clerlijck uytgehooldt was / als een kapel / met verwelzelen / vensteren en pylaeren. De Deuren en Vensteren hingen vol ys-hegels / en van binnen beschoudemen d'alder-schoonste blauwe verwe. Dese ys-kapel was grooter en hoger als ons Schip.

Berschepte andere Figuren / als vierkante Tafels boven wit / onderstuc met ronde blauwe Pylaeren; de zijden waren met hegelen behangen / in gedaente als een Tafel-kleed met Franjen: en zoo groot dat 'er wel veertig menschen om hadden konnen zitten. Doch in 't opstaen / zouden de stoelen wel hebben aen den Aers blijven hangen.

De Gerechten op dese Tafels staende / waren stucken ys / in gedaente van Swaenen en Peerds-koppen.

Dooz't Zee-water en 't Regen-water / verschielt het ys oock sijne kleuren. Het licht geel en blauw / als men 't van onder het Water beschouwt.

Soo bezre het ys boven water legh / is 't van smaect gelijk gemeen ys ; doch onder 't Water is 't geheel zout.

Doe wy by Spitsbergen aenquamen / lagh 't ys by Rehenveld noch vast : doch wepnigh dagen daer na / was 't van de Winden gantsch wegh gedreven.

Het ys bezet dit Land aen alle zijden / na de gelegentheit der Winden ; van Jan Mayen-Eyland, van Oud Groenland, en van Nova Sembla afkomende.

Doemaels bevonden wy / dat het ys van d'eene zyde tot d'ander van Spitsbergen lagh. De Schepen zeilden tusschen 't ys en 't Land ; gelijk als in een Rivier.

Soo haest dit ys / van de Wind werd aengejaeght / moeten de Schepen wijken / of sich na de Haven begeven / tot dat het ys dooz andere Winden weer te rugh gedreven werd ; zoo niet / dan moeten se hier vergaen. Doch wanneer daer omtrent noch andere Schepen in 't Daer-water zyn / buyten 't gevaer van 't ys / zoo konnen die Menschen noch dickmaels haer leven bergen / dooz sich over 't ys daer na toe te begeven.

Als wy nu al verder voeren / zagen wy de seven Eylanden, doch konden boven deselve niet geraecken.

Gelijk in onse Landen de koude niet altijd even streng is / alsoo is het oock in Spitsbergen.

Wat booz nattigheyt in de Schepen is bezest : Mast en Touwerck / en wat bozders aen 't Schip hangd / werd van de Nebel in ys getransformeert als met een Harnasch overtogen.

In de twee eerste Somer-maenden / is het Tand-klapperen seer gemeen in Spitsbergen ; en de begeerte om te Eeten / is hier oock grooter als wel in andere Landen.

Den derden van Bloep-maend en gingh de Son hier niet meer onder / wijlmen nu 's nachts zoo wel zien kon als 's daeghs.

Van de bestendigheyt des Weers en is niet veel te roemen in dese twee eerste Maenden / wijlmen by nae pder up veranderingh heeft. Men seght dat 'er Ontweer boozhanden is / als men de Maen doorbigh / en een vlamrigen Hemel ziet.

Of nu de Maen het Ontweer verkondicht / en weet ich niet / wijl die oock van ons by klaeren dagh wierd gezien. Doch dickmaels ziet men den klaren Hemel met een Nebelige lucht betrecken / inzonderhepdt als 'er veranderinge van Wind volght.

Als de bergen buyrigh schijnen / soo is 't Nebelachtigh ; en volght altijd duystere Nebel met vermeerderingh van koude : dese Nebel is Indigo-blauw / en oock wel zwart van verwe. Als het Weer verandert / zoo werd dooz de wind de geheele Zee / in een moment / met een donckere Nebel betrocken ; zoo dat men nauwelijcs een Schips lenghte zien kan.

Met heel helder klaer Weer ziet men 't berste over 't Water / en kan men de Lucht van 't Water niet onderkennen / en 't schijnt of de Schepen in de lucht zweeven.

Spitsbergen zietmen van verre als of het een Wolck was. De bergen geven een weer schijn in de Zee / zoo dat pemand geen kennis van dit Land hebbende / 't zelve van de Lucht niet weet t'onderscheyden.

De Noorde en Ooste-Winden brengen hier de meeste koude aen; zoo datse dickwils zoo fel is / dat men zich nauwelijck weet te bergen.

En wat een hette de Son hier van sich geeft / zietmen dickmaels aen de gene welke de traenen upt d'oogen dzuppen. Doch indiens echter altijd eben binnigh was / soo en zouden hier geen krupden kunnen wassen.

Daer waeren oock alle Jaren deselve Winden niet / maer hebben hare veranderingen zoo wel daer / als hier te Lande: waerom het oock d'eene tijd sager Winter maecht als d'ander.

De donckere dagen / seggen d'erbarenste Harpoeniers / zijn best tot de Walvisch vangst.

Of hier by de boornaemste verwisselingh der Maen / oock Spring-bloeden ontstaen / kan men niet weten.

Men siet den Hemel noyt niet Cier-getrapte Sommer-wolckjes / of opsliggende Donner-wolcken / als men hier te Lande ziet.

In Hoymaend / scheen de Son booz't Waygat zoo warm / dat de Ceer aen 't Schip / tusschen de Gang-boorden / daer de Wind niet en was / begon te smelten.

Daer is geen onderkennen tusschen dagh en nacht: of men sou die tijd booz de nacht moeten nemen / dat de Son soo bleeck schijnt als de heldere Maen; zoo dat men soo wel in de Son als in de Maen kan zien.

Wat nu belanght die dingen / welke in de Lucht werden geteelt; 'k hebbe aengemerckt / dat de Rijp / gelijk klepne spieffige Sneeuw / op de Zee neder valt / en deselve bedeckt / als ofse met stof bestoven was.

Men ziet dese Rijp het klaerst nederballen / als de koude strengst is / en dat men tegens de Son aen ziet / zoo blinckense als Diamanten.

Somtijds / wanneer hier te Lande / de Rijp van de boomen affstuyft / ziet men oock wel diergelijke Spieskens. Hier by moet niet vergeeten worden / datmen in dese Spieskens by Spitsbergen een boogh gewaer word / gelijk als een Regenboogh van twee Verwen / wit en bleeck-geel.

Daer werden noch andere boogen gezien / die ick de naem van Zee-boogh geef; dese werden gezien by heldere Sonneschijn / in de affstuytingh der spienhelen van de baeren tegens 't Schip / dat als een Nebel schijnt. Gemeenlijck ziet men desen Boogh booz den buyck des Schips; oock wel achter na de Lee toe / tegens de Son over / daer de schaduw der zeplen heen treckt.

In dese soute Zee-druppelen / ziet men zoodanigen schoonen schaduw van verschepde verwen / gelijk als van een Regenboogh.

Wat de groote belanght van den Boogh welck ick op Spitsbergen zagh / heb ick waer-genomen / dat hy nacht en dagh met de Sonne om gingh. Dat hy oock 's nachts / en 's morgens en 's avonds grooter gezien wierd / als wel over dagh.

Oock dient niet ongemerckt boozby gegaen de klepne Werbels / welck van de boozstaende Bergen ontstaen / waer tegens een Wind stoot / en alzo omgedreven worden: d'andere tusschen de Hupsen of Daecken / zien wy op nabij gelegene Wegen.

Doozts werdmen in Spitsbergen gewaer / dat de Zee/ eben gelijk d'andere Wateren / by vermeerderingh van koude een damp van sich geeft / welke in de Lucht tot Regen of Sneeuw werd. De reuck daer van is gelijk Nebel/ of dat van heet Water.

't Is mede een Spitsberghse Aenmerckinge / dat de koude gemeenlijck vermindert / wanneer in de lucht veel Damp of Nebel word gezien / en die in haest by klare Sonneschijn / sonder wind / ontfaet. Doch als de lucht van dese Dampen verbult word / soo verdeelen zich de Wolcken / en houden langh aen met een bestendige Wind.

Sulck een Damp sien wy in de Lucht / die / gelijk Sweet / aen de Kleederen of Papren hanght.

Uyt soodanige kleyne Damp-druppeltjens heeft de Sneeuw haren aenhang; Eerst sietmen een druppelken als een Sandkoozken / dooz de Nebel neemt het toe / tot dat het de gedaente van een zeshoekige Schild bekومت : Men dese zes hoecken hanght de Nebel als druppelkens. Daer nae vries het van malkander / zoo datmen alsdan de gedaente van een Star getwaer word.

Dit is de oorsprongh der Stazre-Sneeuw / welke by de strengste koude soo langh werd gesien / tot datse al hare tacken verlooren heeft.

Hoe veelley slagh van Sneeuw in Spitsbergen valt / en by wat vooz Weer / hebben wy verscheydentlyck aengetoont : Nu valtse als Hooskens / dan als Spieskens / en oock als kleyne koozken.

Wanneer de koude aflaet / valt 'er Sneeuw als Stazren / met veel tackjens als Daerne-kruyt. By een strenge koude / doch niet windigh / valt de Sneeuw gelijk als Stazren / veel in eenen hoop / wijsse dooz de wind niet van malkander word gedreven. By een Noord-Weste Wind / of by een dick bewolckte Lucht / en stozmigh weer / viel Hagel / rond en oock langwerpigh / overal met tacken.

Noch veelley ander slagh van Stazre-Sneeuw werd 'er gebonden / doch word alle op eenerley maniere voozt-gebraght.

Dus veel heb ick van de Sneeuw waergenomen : En bebinde oock / dat in dese Landen by een koude lucht en Noord-Winden / allerley slagh van stazre-Sneeuw werd gezien / eben gelijk in Spitsbergen.

Van de Planten en Kruyden welck in Spitsbergen wassen.

Van alle
Planten en
Kruyden
die in
Spitsber-
gen wassen

Vele Kruyden heb ick versch op de plaetsen / daer ickse vond / afgetepte : kent gehad naer 't leven / behalven het kley-kruyt met een blad / en 't gene ick daer nevens vond staen / hebbende de gedaente by-na als een Daerde-staert.

Al de Kruyden / gelijk oock het Mos-kruyt / wasschen op 't Sand-gruys der Steen-rotzen / daer 't Water van na beneeden 't Geberghte affvoelt / en d' Ooste en Noord-Winden niet veel en raechen. Dooz den dreck en mesting der Vogelen / komen de Kruyden tot volkommen wasdom.

Het Kruytje met groene en vette bladeren als die van d' Aloë / heeft een bladerloose kleyne stengel / de groote van een halve vinger / waet uyt gedzande lijf-berwige kop-bloemkens spruyten / 't eene boven 't ander.

Somtijds komen twee stengelkens van dit kruytje voozt / d' eene grooter als d' ander :

d'ander: Evenwel heeft de kleynste soo wel als de grootste / dubbelde Druyf-gelycke Bloem-knopfeng.

Het zaetse heb ick niet soo nauw geobferveert; doch de worteltjens bestaen upt veel subtyle bezeltjens.

Van isser een soort van kleyn ingekersde Donderbaerd / gelykende de bladen van Maegdelieken / daer ickse oock voort aengesien zou hebben / indien de bloem daer niet in geweest waere.

De Bloemen komen tusschen schubbighe knopfeng voort / gelyck een Stichas Bloem: zy zijn van verwe bypn / de Muur-peper-bloemen niet ongelijck. Ik heb niet meer als twee bloemen tefsen bloepende gebonden.

De wortel is wat dick en recht upt / 't heeft aen alle zyden dicke beselkeng.

Daer is oock verscheppen slaggh van Hane-poot / die alle onderscheppen in de Bladeren zyn.

Van dese zijnder vierderhande soort; daer van ick 'er oock eenige met geele bloemen gezien hebbe. De bovenste bladeren sijn noyt zoo breed niet als de onderste. Soo zijn der selber Wortelkeng oock verscheppen / waer van eenige op de tong branden / gelyck Bloo-krupd.

Men vind 'er oock van dit slaggh met Witte / en andere weer met Purpere Bloemen.

Het Leepel-krupd bynght upt eene wortel veel bladeren voort / welck sich in de rondte uptbeyden / en op d'Arde neerleggen: In 't midden deser bladeren wast een stengel upt / veel laeger als hier te Lande / met weynigh bladen / die nevens de tacken zitten.

Dese Stengel draegd witte bloemen van vier bladeren: sy wassen in eene ry / veel aen eene steel / doch enckel boven malkander; wanneer d'eene bloem afvalt / komt d'ander weer voort. De bloem afgeballen zijnde / vertoont sich het Zaed in lang-achtige Hulsen / als een Eyckel geslooten.

De verwe der Wortel is wit / wat dick en recht; heeft onder aen subtyle beselkeng. Dit krupd werd met hoopen gebonden aen de Steen-klippen / daer de Oost- en Noorde-wind 't minst komt te wapen. In de Oensche Haven / is 'er het Aerdrich gantsch groen af.

Dese Leepel-bladeren was het eerste krupd dat ick in Spitsbergen bond / doch wy 't eerst aen Land traden: 't Was doenmaels seer kleyn. Doch naderhand bonden wy 't grooter / en in Hop-maend draeght het zaedt.

Dit gewas en zijn de bladeren zoo scherp niet / als by ons de Leepel-bladen. Men eetse in dit Gewest voort Salade tot verbarffchingh / 't welck met onse lepelkrup niet soude aengaen.

Het soort van Muur-peper dat hier wast / heeft rugge bladeren; doch niet zoo dick en sappigh / als die van onse Muur-peper; doch en brand niet zoo seer op de Tongh.

Er de bloemen ten vollen open zijn / schijnense die van onse Wolfs-melck gelyck: doch vertoonen haer Purper-berwigh / als sy geheel uitgeblaed staen; sy hebben oock ongelijcke bladeren / daer men 'er vijf / ses / ja negen / somwijl van telt. Op de beselkeng in de bloem / en 't zaet / heb ick in desen geen achtigh geslagen. Het groeyt op de laege Eylanden / onder de Moes-krupden.

Abder-wortel / by ons Herts-tongh; wast in Spitsbergen seer raer. De onderste bladeren sijn de grootste / echter niet boven een Nagel-breet: Sy zit-

ten

ten enckelijck alleen aen de stengel / en niet meer dan drie boven malkander. Inwendigh hebbense veel klepne stipjens / tot aen 't eynde toe; aen dese stipjens verliesen sich de Aderen.

Uyt de wortel komt somtijds een enckele / somtijds een dubbele Stengel voort; de tweede stengel / is altijd wat laeger als d'eerste.

De Bloemen komen voort uyt Hapzachtige Aderkens. Veel klepne lijf-berwige bloemkens staen gedrongen nevens malkander; dese waren soo klepne dat ich de bladeren niet geteld heb.

't Zaad was noch niet rijp; de Wortel wijst aen 't Geslacht deses Krupds: En is Bistorta, of Adder-wortel te noemen / want sy leght omgekromt in d'Aerde. Is meerendeels zo dicht als een klepne vinger. 't Heeft klepne buygachtige veselkens van buyten / en lijf-berwigh van binnen: En is t'samen-treckende van sinaeck.

Daer is oock een secker soort van Mupsen-Dozen / of haprige Hoender-beet; de stengelen zijn eerst uytgeschoten glad / doch werden naderhand rug / als de Mupsen-dozen; onder zijns kort en rond. Boven op de Stengel komt een witte Bloem uyt het bloem-hupsje voort. 't Getal der bladeren / als mede van 't Zaad / en heb soo nauw niet geobserveert.

Singzoen / Vincoord of een soort van Maegde-Palm / heeft rondachtige bladeren / twee en twee op laege stengelen. In 't eerst laet de Bloem sich sien of 't een blad sou zijn. Maer alsse verder uytkomt / ziet men dat 'er een Bloem van sal worden; zy komt tusschen de bladeren aen deselve steel. De wortel is lang-dun-rond / hout- en knobbelachtig. Onder aen heeftse subtijs gedubbelde veselkens.

Wijl de Bloem / gelijk oock het Zaad deses Krupds / noch niet recht te zien was / soo kan ich niet eygentlijcker daer van schrijven.

Aerdbezen-krup heeft drie gekerfde bladeren aen den uytgangh der stengel; en de Bloemen hebben meerendeel vijf bladeren / vertoonende als den aenhang eener Aerdbezie. De stengels zijn rond en rug / gelijk de bladeren.

Aen de Stengelen / op welke de bladeren voort-spruyten / zietmen twee bladeren tegens over malkanderen; 't eene heeft de gedaente eener hand / en 't ander eener vinger: eenige hebben drie / andere meer vingeren.

De berwe der Bloemen is geel / derselver bladeren rondachtigh; van binnen hebbense hare veselkens. De wortel is houtachtigh / wat dicht / met klepne veselkens / wat schubbig na boven toe. De sinaeck is wat t'samentreckende en droogh.

't Klip-krup behoort tot het krup / 't geen wy hier Mer noemen. 't Heeft een bzeede Stengel / even als of het bladeren waren; doch uyt deselve spruyten veelvoudige gelijk-bzeede bladeren / even als Tacken aen de Bomen. Boven op den top der stengels ziet men smalle / langachtige bladerkens / ongelijk in getal: Sommige hebben vijf / andere seven Bladerkens / geelberwigh / gelijk het krup; en doorsichtigh als ongekoochte Lijm.

By dese bladeren wassen noch andere langachtige bladeren uyt / zijnde hol / opgeblasen en vol wind. Op deselve sietmen rondom veel klepne blaeskens dicht by malkander leggen. Doen ick d'opgeblasene bladerkens met de vinger t'samen druckte / gavense een klepne barst van zich. Of dese blaeskens zaed in sich hebben / heb ick niet kunnen waernemen.

De Schip-lieden zeyden my / dat de klepne See-sleefjens / welke Walvisfchen fouden eeten / uyt het Zaed deses Klip-krupds haren oorzpiongh hebben. Ondertuffchen weet ick niet / offe uyt dese Blaeskens / dan offe / gelijk onse Slecken / uyt Eperen booztkomen. Misschien gaet het / gelijk hier te Lande / daer men op beelerley bladeren blaeskens bind / verbuld met zaed of eperen / daer het Gewoonte uyt booztkomt. Doch ick kan hier niet seckerz van seggen / dewijl ick dit op 't nauwkeurigste niet ondersocht heb.

De Wortel wast in Steenen ; derhalven noemt ick 't Klipkrupd. Sy heeft eenige Veselkens / en is somtijds rood. Dit krupd heb ick met meenigte gebonden / eerst in de Suyd-Bay , daer men 't varsch Water versameld. Daer nae by de Mossel-Bay in Spitsbergen. Boozts te Cadix in Spanje.

Dit krupd is droogh als 't brypn werd. By Supdelijke en Westelijke Winden is 't nat / wegens de Soutachtighepd. By Oost- en Noorde Winden is 't stijf en droogh.

De bladeren van 't groot Klip-krupd vergelijken sich seer wel met eeneg Menschen tongh ; 't blad is aen beyde zyden gekrult / doch booz aen slecht sonder kronckelen. In 't midden gaen twee zwarte streepen tot aen de steel uyt. Bupten deselbe sitten beele zwarte vlekken ; binnen de zwarte streep van beyde de zyden is 't krupd berclerd met klepne kronckelen. In 't midden is 't gantsch glad tot aen de steel. Men 't eynde des blads booz de steel gaen twee witte streepen / merrendeel tot aen 't eynde des blads / zynde rond uytwaerts gebogen. Indlense recht toegesloten waren / zouden heel rond zyn.

De lenghte des blads is meer als die van een Man / en geel ; de steel is noch wat langer. Soo dat de geheele Plant / by de groote Daen-stok van 't Schip gehangen / afrepekt tot op het Roer. De stengel is glad en rond / geelberwigh als ongekoochte Lijn. By de wortel isse dicker / als by 't blad ; en riecht gelijk Mooffelen.

De Wortel heeft veel afzetselen met hare neben-scheuten ; sy zyn vast aen de Steen-klippen onder 't Water. Dit krupd staet eenige bademen diep in 't water. Als wy 't Ancker lichteden / wierd het met hoopen uyt de grond geruckt. Anders hadden wy 't niet konnen bekomen.

Met dit uptrucken wierd oock een langh Haprich-krupd uytgetrocken / vertoonende de gelijkheyt van een Paerde-steert / behalven dat het hier en daer klepne haeckskens heeft ; gelijk Hapz 't welck vol schubben zit / of aen 't eynde gespleeten is : dit gantsche gewas was brypnberwiger als 't boozige. De wortel was 'er aen vast ; en in dit krupd waeren rondachtige Wozen met meenigte ingeblochten / en scheenen de gedaente van Rupsen gelijk / met veele voeten.

Dit krupd geleeck Cuscuta , anders Wrange of Schozste / in 't Hoogduyts Flacchseide / genaemt ; wijl het daer veel mede ober-een-komt. 't Sou derhalven Steen / of Water-Spde mogen genoemt werden.

't Hapzachtig Gewas / dat men in Antoni Donati Boeckskien van de Gewassen vind / en omtrent Venetien groeyt / is dit niet ongelijk : doch dit is brypnachtigh geel.

Beyde de gedachte krupden hebben wy met hoopen gebonden / in de Suyd-Bay , op den 20. en 21. van May-maend.

Wy vonden oock noch in d'Engelsche Bay , een groote meenigte van ander
D Zee-

Zee-kruyd onder Water / 't welck ick Zee-gras noem / wel bier ellen hoogh. De bladeren waren twee of drie vingeren breed / geelachtigh van verwe gelijck Lijm; boven stomp en sonder kerben / overal slecht en glad. Uyt een gat der Wortel / en rondom gingen de Bladeren uyt.

Vande verscheide slag van Vogelen op Spitsbergen.

Van aller-
hande
zoot van
gespleete
en onge-
spleet-voe-
tige Vogele-
ren.

DE Snip / die oock Strand-loper werd genaemt / is niet grooter als een Leeuwerck; de snabel is smal en dun / wat hoechigh. Onse Snippen zijn grooter / en verschelen oock aen de snabel / die wat breed-rondachtiger is / en niet gaetjes; anders de Spitsbergse zeer gelijck.

De Snabel is onder en boven vierkantigh / bruyn van verwe / de langhste omtrent twee duymen breed; de kop rondachtigh / hebbende eben dicke met den Hals.

De Voeten hebben drie gekloofde Teen / en een korte achter Tee. En de Beenen zijn niet zeer hoogh.

Als dese Vogels in de Son loopen schijnense van tweederley blinkende kleur / als de End-Vogels. Spieeten grauwe klepne Wormkens / en Gazneelen.

Dese Vogelen zijn zoo bruyn als Veld-muysen / wy schooten 'er eenige / die hare smaech niet vischachtig was.

De Sneeuw-vogel is een klepne Vogel / als een Mus; met een korte spitse Snabel. 't Hoofst is eben zoo dick als den Hals.

De voeten zijn gekloofst met drie Teen / en lange kromme Nagelen; d'achter Tee is wat korter; doch met een langer krommer nagel. De beenen grau en niet hoogh.

De verwe deses Vogels / is van 't Hoofst af over den Bupck tot de Staert / sneeuw-wit; maer de geheele rugg' is grau. Eben alsoo zijn oock de Pleugelen. Enige zijn t'eenemael grau / doch klepnder.

Van sinen Sangh weet ick niets met allen te seggen / als alleen dat hy een weynigh piept / gelijck de Vogelen plegen te doen / wanneer se hongerigh zijn.

Doe wy aen 't Hs heen zeilden / quamense met hoopen op ons Schip vlieggen; by Jan Mayen Eyland. Sp waren soo tam / datse sich met de hand lieten bangen.

Sp hielden sich soo langh ontrent ons Schip / tot dat wy d'eerste Walvisch gebangen hadden: daer nae wierdense van d'andere Vogelen verjaegd / en wy boerdense met Guttten / daer sy 'er op ons Schip mee geneerden.

Enige sloten wy 'er in de kajuut op / doch sy wilden niet in 't leven bliuen. Sommige aeten wy / en waeren goed van smaech.

Ik geloof dat dese Sneeuw-Vogelen uyt Hsland verdwaelt / hier komen om onderhoud op de Schepen te soecken.

Hs-Vogel / heb ik heel schoone gesien by d'Engelsche Haven, die wy schiet gegrepen souden hebben; doen schoten wy 'er op / maer het miste. De Sonne scheen hem op 't Lijf / daer door hy als Goud blonk / en onse oogen van zijn glants verdupsterden. Hy was soo groot als een klepne Dups.

Breed-voetige Vogelen / of welcks voeten niet gekloofst zijn / blind men verschepten soorten op Spitsbergen. Enige hebben dunne onverdeelde spitse Snabels / andere dicke.

Van

Van de dick-gefnabelde hebben eenige verdeelde Snabels/ gelijk de Malle-muggen; andere onberdselde gebughelde; gelijk de Papegapen.

Daer is oock een merkelyck onderschept aen d'achterste Een deser Vogelen. Want sommige hebbense als de Berg-Enden/ Kir-meeuwen en Malle-muggen. Andere hebben 'er gants geen/ als de Burgermeesters/ de Raedshereen/ de Strontjagers/ Kuutge-geef/ Papegapen/ Lomben/ de soo genoemde Dupben/ en Rotges/ of Rottetjes.

Een Water hecht aen haere Bederen/ maer 't loopt daer op af/ offe niet Oly begoten waren. Eenige zijn Hoofachtigh/ andere niet.

Haer vlucht is oock verscheppen; d'een bliegt gelijk een Veldhoen/ als de Dupchdupf. Andere gelijk de Swaluwen/ als de Lomben en Rotges. Eenige gelijk de Meeuwen/ als de Malle-muggen/ Raedshereen en Strontjagers. Andere gelijk de Ojbaer/ als de Burgemeesters.

De Hoof-vogelen zijn de Burgemeesters/ Raedshereen/ Strontjagers/ Kuutge-geef en Malle-muggen.

De Hoof-vogelen zijn om haer sterck-tranige smaech zoo goed niet om t'eten als d'andere/ ten zy datmensc eenige dagen by de beenen ophangt/ en de traen laet uytduppen/ en dooz de wind en lucht gesupbert; anders konnense sonder byaerkingh niet gegeten worden.

De Dupben/ Papegapen/ Rotgansen en Enden/ hebben wel het meeste vleesch. Dat van d'oude Lomben is rap en doz/ anders zijnse niet de rest smaechelyk om t'eten/ als men haer eygen vet wegh doet/ en se in de boter braed.

Deser Vogelen/ uytgesondert de Kirmeewen/ Strontjagers en Berg-Enden/ nestelen hoogh aen de Steenrotzen/ om van de Beeren en Dossen bezyt te zijn.

Sp zitten in Somer- en Hop-maend/ als se hare Jongen broeden/ in so een meenichte op de klippen/ dat wanneer se opbliegen de Son als dooz een Wolck verdupstere. Maken oock zoodanigen geschreeuw/ dat de eene Mensch den ander nauwelijck kan hoorzen spreken.

De andere Vogelen nestelen op laegh Land/ op de kleyne Eylanden/ daerse wel booz de Dossen/ maer niet van de witte Beeren bezyt zijn/ want die steken over van 't eene Eyland tot het ander.

De Bergh-Enden maken haer Nesten van haer eygen Bederen en Mos/ daerse hare Jongen in uytbroeden. De Bederen stoppen de Schiplieden in hare kussens en Vultsacken. Indiens gerepnicht wierden/ soo soudense by meer waerdigh zijn.

De Naemen der Vogelen heb ick gestelt/ zoo als se van het Scheeps-volck bedacht en genoemt zijn geworden.

Ich heb eenige deser Vogelen oock onder Engeland/ Schotland en Wyland gezien; als mede in de Spaensche Zee. Oock heb ick op d'Elbe de Kirmeewen en Kuutge-geef hoorzen schreeuwen.

Onder de dun-snabelige drie-klauwige Vogelen/ stel ick booz eerste Raedshere/ wyl hy een schoone Vogel/ doch kleynder als een Burgermeester is. Hy heeft een smal-dunne en scharpe snabel; heeft drie Een booz/ en achter geen Een.

De Beenen zijn niet langh/ maer zwart/ zoo ook d'Ogen: de Vogel self is witter als sneeuw/ dat op zijn zwarte snabel/ oogen en pooten/ des te schoonder

schoonder afsteekt. De staert is langh en breed / als de Wapens / die de Auf-
frouwen gebuycken.

Hy schreeuw wat groter als de kilepne kic-meeuwen / die kic / en dese kic
roept. Hy rust niet geern op 't water / om dat hy schroomt sijn voeten nat te
maken. Ebenswel is hy seer begeerigh na Visch. 't Gaet hem derhalven ge-
lyck de katten / die wel graegh Visch eeten / maer willen haere Poten niet
natten. Ick heb gesien datse op het Ijs den dreck der Walvisschen aten.

Eene heb ick 'er in Spitsbergen by den Blacken-hoeck geschooten / die heel
tam was; en heb den selven afgeteekent.

De genaemde Dupf / of Dupf-dupcher / is mede een der schoonste Vogelen
in Spitsbergen. Hy is soo groot als een kilepne Endvogel; de snabel is langh
en smal-spits toelopende.

Hy heeft drie roode Teen aen elcke Voet / met kromme nagelen. Hy heeft
een stomps staert / korte roode beenen / en een van binnen roode snabel met een
roode uytgehoolde tonge.

Enige deser Vogelen zijn zwart / en andere bont; en piepen eben gelijck de
Jonge Dupben / gelijckse daerom de naem daer van dzagen; schoon datse 'er
anders geen gemeenschap mede hebben.

In hare vlucht komense de Veldhoenderen alder-naest; zy vliegen altijd by
paren / en selden een alleen. Sy konnen langh onder 't water blyven / gelijck
onse Dupchers / en schieten soo snel onder water door / als wy met onse Sloop
konden roepen. Zy syn oock noch tamelyck van smaeck / opgezoden / en dan
in de Boter gebraden.

Lomben komen met haer snabels de Dupf-Dupchers 't allernaest / doch
hebbense wat stercker en krommer. Hy heeft zwarte voeten / met drie klauwige
Teen; korte zwarte Beenen: Hebbende het boven Lijf zwart / doch 't onder-
lijf tot aen den hals Sneeuw-wit / en de staert stomp.

Hy schreeuw veel en byna als de Rabens; hy is van gzoote als een middel-
matige Endvogel. In de maegh vond ick veele kilepne visjes / krabben / Gar-
neelen en Stcentjes.

Wanneer se Jongen hebben / sietmen gemeenlyck een of twee andere by haer
op 't Water / die haer 't dupcken en zwemmen leeren. d'Oude dzagen haere
Jongen in haeren Mond van de Bergen in 't Water. Maer dan gebeurt het
wel / dat den Hoof-vogel of Burgermeester / wel een jonge Lombe by de lurben
grijpt / booznamelyck in absentie van d'Ouden. Want dese Vogelen zijn soo
trouw in 't beschermen van haer Jongen / datse 'er liever dood bechten / dan
datse deselve souden verlaten.

Ik heb 'er geen op 't Ijs gesien / doch wel aen de Bergen / gaende wagge-
len van d'eene zijde nae d'andere / gelijck de Dupf-dupchers op 't Ijs doen. In
de Deensche Haven zagen wy 'er by duysenden aen de bergen.

Inde Magdaleene Haven en vind men se in sulcken grooten meenichte niet:
Doch ick hebse oock gezien booz aen in de Spaensche Zee / en in de Noord-zee /
niet verre van 't Heilige Land.

De Meeuw / welke nae haer geroep kuintge-geef genaemt word; heeft
eenigzins een gebogen snabel / gelijck de Burgermeester. Om sijne zwarte
Oogen heeft hy een roode Ringh / gelijck de gemelde Burgermeester; en eben
alsoo maer drie Teen / met een zwarte hupd aen malkander geboeght. De
beenen

veenen zijn ook zwart en niet hoogh; de Staert is wat langh en breed gelijk een Wayer.

De rugge en vleugelen zijn grauw / doch het geheele Lijf Sneeuw-wit; hy is zoo groot als een rechte Meeuw / en een wepnigh kleiner als de Strontjager. Als men 't speck van de Walvissen snijdt / soo ziet men se niet hoopen om het Schip zwieren. Wanneerse beele werden gebangen met een Angel / daer men voor aen een stukke Walvisch-speck aen doet / en dat in Zee smijt / zoo sicken zy dat in met den Angel / gelijk meer Vogelen sulchs doen; wordende dan opgehaelt gelijk de Vissen.

Sp vliegen als de Meeuwen ende en dupcken niet: Sp werden vervolgt van de Strontjagers / die deselbige zoo benauidt maken / datse haer van angst beschypen / daer 't den Strontjager om te doen is / welck het oock aenslonds opsnapt / en strontje mijn speelt.

Ich heb oock in dese gelijk in meer andere Vogelen waergenomen / dat hy drijft op 't Water / houdende altoos de kop in de Wind / om dat hare Vederen gelijk en glad blijven / en dat de koude haer oock soo quaet niet doet / als zy de Vederen wel geslooten houden.

Wanneerse opvliegen / dzingense altijd tegen de wind aen; want anders en konnense geen gewisse vlucht nemen / doordiense haer vederen effen by een houden moeten sullense een vaste cours houden: anders vliegense als de Jongen die eerst leeren sullen; zoo dat wanneer de wind onder de veeren waeyt / dan so dwazrelense over zyde.

Sp hebben aen haer Lichamen niet nuts om te eten als de Boyst / want het overige is schrael en spier-mager: Soo dat het Spreekwoord waer is; Gy zijt zoo ligt als een Meeuw. Doch daer is evenwel onderschept tusschen beyden / gelijk het met de Menschen oock is.

De Burgermeester is de grootste onder de Spitsbergse Vogelen / weshalven hy oock dien naem draeght. Zijn Snabel is geel / en wat gebogen / smal en dik. Onder aen 't eynde isse wat bughelachtig / en staet seer cierlijk als of 'er een kars op zat. Hy heeft langachtige Neusgaten / een roode Ring om d'ogen / heeft drie Teen / grauw van verwe / gelijk oock de Veenen zijn; en by-nae zoo langh als de Opebaers.

De Staert is wit en breed gelijk een waeper / inzonderheyt als hy vliegt. De Vleugelen zijn bleek Blauw / tot over de geheele rugge / doch aen d'eynden wit / gelijk oock het heele Lijf wit is.

Hy nestelt seer hoogh in de kloven der Steen-kilppen / hi heb derhalven hare nesten niet konnen bezichtigen.

Sp werden meest geschooten / wanneer men een doode Walvisch achter aen het Schip sleept / daerse dick op komen aessen / en bijten groote stukken speck van de doode romp.

Hy schreeuwde dat het klinckt / met een geluyd als ick wel van eenige Raben heb gehoord. Hy zweeft in de Lucht gelijk de Opebaers.

De Jonge Lomben strecken hem booz roof ten spijse. De Wallmuggen ontzien hem niet / want dese zijn al zoo bratigh op 't Aes / datse al schorrende gaen leggen / en haer dicken hupt aen het bijten ten besten geben; daerom aen haer geharnaste hupd geen leed geschieden kan.

hi heb hem oock wel Walrussen dreck sien eten / onaer gesien zijn stand als Burgermeester.

Rotges of Rottettetjens / is een Dupcker ; en moght der halven wel Rotges-Dupcker genoemd werden. Zijn Snabel is krom gebogen / doch kort en dick ; van het we zwart / gelijk ook de nagelen van haer dyle Ceen / zoo de tuffen-huid en de Beenen / die kort zijn.

't Geheele boven Lijf is zwart / en onder de buick wit. Op hare Vederen kan zoo wepnigh Water hechten / als op dat van de Swanen. De staert is kort en stomp.

Anders sijns in gestalte des Ligchaems de Swaluwen gelijk / en vliegen even zoodanigh ; en koppelen ook zoo by een / als de Swaluwen / wanneer die tegens de Winter vertrekken willen.

Waggelende gaen sy van d'een na d'andere zyde / gelijk de Dupckers in 't gemeen doen ; en schreeuwen Rottet , tet, tet, tet, tet ; eerst met een hoge toon / maer allenreken dalende : en daerom heeft men haer de naem van Rottettetjens gegeven. Sy mascken 't grootste geschreeuw van alle Vogelen.

't Geheele Hout der Spitsbergse Vogelen zijn altemael schreeuwens : Het geschrey der Rotges onder malkanderen / geeft van verre een geluid / als of 'er van wijd een party Wijven onder malkander lijven.

Sy zijn wel zoo groot als een Spreeuw / en nestelen in kloben en op de Bergen / daer men hare nesten van Moss toebereyd / vind : Wy sloegen hare Jongen met stocken doot. Hare spijs is een zoozt van Wormen / den Garneelen niet ongelijk.

Om te eeten / zijns het best naest de Strand-loopers ; sy hebben dick vlees en van binnen veel Det. Men koocht en braed haer / als van de Vogelen hier vooren is gezegt.

Strontjagers of Schijvalcken / deese hebben de Snabel een wepnig stomp toe-gebogen / dick en zwart : heeft dyle Ceen aen de poten / die met een zwart vel aen malkander gehecht zijn. De Beenen zijn niet hoogh / en de Staert die als een Waeper is / heeft cene Veder die in den Staert bysonder uytsteekt / dat geene van d'andere Vogelen hebben.

Het Hoofd en d'Oogen zijn zwart / en om den Hals een doncker-geele ring. De bleugelen en den rugge zijn bysonder ; onder aen 't lijf is hy wit : Wy is wepnigh grooter als de Kuut-gees.

De naem van Strontjager heeft hy bekomen / om dat hy de Kuutge-gef om zijn dreck nasaegt : en als zijn bluchende party zich van angst beschijft / weest hy de stront in de blucht aerdigh op te vangen.

Wy maectt zelden jaght op andere Vogelen / om dat hem geen delikater spijs voorkomt of te bejagen is / als den dreck van den Kuutge-gef.

Wy nestelt niet seer hoogh ; hy gaet recht op zijn voeten / gelijk de Burger-meester en de Raetsheer. 't Is een raere Vogel / en vliegt selden met gezelschap / maer meest alleen. Zijn blucht is gelijk die van een Raedshere / ofte een Krap.

Wy heeft een heldere Stem / en maectt een schreentwend geluyt Ija , of wanneer men 't van verre hoorst Johan uyt-galmt. Zijn vleesch en is niet beter om t'eeten / dan dat van d'andere Hoof-vogels.

De Papegay-dupcker heeft onder alle Plarboetige-vogelen een sonderlinge Snabel / de Papegayen niet ongelijk ; waerom hem dien naem ook gegeven is gewozen. Doch daer is dit merkelyck onderschept tusschen de Snabels / dat

dat desen bzeed / dun gestreept bont-verwigh is / als rood en wit / en 't bzeede deel zwart.

Onder en boven gaet de snabel spits toe / en aen de boven-snabel heeft hy een dunne kromme haeck. d'Onderste heeft een geelachtige boogh / en is aen 't boozste eynd nae beneden / gelijk als schuins afgesneden.

Deze beek heeft onder en boven / t'saemgenomen / de hooghte van drie vinger-bzeed / en van eben gelijke lengte. Hy heeft vier gebogene groeven in zijn snabel / in de gedaente van een vierendeel Maens ; want de verhevene deelen hebben zoo wel die figuur als de hooften / en gelijk in getal. Onder met een langachtige reet / zijnde de Neus-gaten.

De voeten met drie Teen / zijn met een roode tusschen-huid t'zaem gebogt ; de beenen zijn rood en kort ; hy gaet waggelende : Om d'oogen heeft hy eenen rooden Ring / boven welke een klepnen Hoozn recht ober eynd staet / en onder d'oogen leght een andere klepne langachtige / zwarte Hoozn ober dwars. De Staert is stomp.

't Hooft is boven zwart tot aen den Hoozn / aen de kinnebacken is hy wit. Om den hals heeft hy een zwarte Ringh ; de geheele rugg' en de vleugelen zijn zwart / en hy is wit onder den buick.

Sp bliegen alleen of by paeren / met spitze vleugels als de Lomben ; langh kommens onder Water blyben. Hy eet roode Carneelen en krabben / of klepne Visschen en een zoozt van Wormen.

Hy heeft nieer vleesch als de Duyf-dupckers / en is goed van spijs.

Hy staet ons noch te spreken van de ongeklooft-boetige Vogelen met vier Teen / daer my drierleyn slagh van zijn booz-gekomen.

d'Eerste zijn de Berg-Enden / of wilde Gansen / want zy zijn by-na als een matige Gang van groote ; oock komt haer snabel daer beter mee ober een. Hy is seer schoon wegens zijn gespikkelde beeren.

Hy dupckt onder Water als andere Endvogels ; de beeren van 't Manneken zijn zwart en wit / en die van 't Wyfken als een Veldhoen. De Staert stomp als die van andere Endvogels.

Sp bliegen met geheele hoopen / en als zy Menschen zien / streckense de hal-sen langh upt en de koppes om hoogh.

Sp nestelen op de lage Eplanden / en maken de nesten van haer eygen vederen met Moos doorblochten.

Men vind drie en vier Eperen in hare nesten / welke met onse aankomst in Spitsbergen, meest bypl gebroeft waren. Wy bonden 'er noch eenige schoon / en zijn bleek-groen van verw / en grooter als Ende Eperen.

Deze Enden hebben goed vleesch om t'eeten / alsse gekoocht zijn / en 't vet wel af-gedaen / in de Boter werden op-gebraden.

Doen wy eerst in Spitsbergen quamen / versamelden wy zoo veel Eperen als ons lusten te eeten. Toen waren de Berg-Enden oock niet schuw booz de Menschen : doch daer nae waeren zy zoo wild / datse nauwelijcks niet hagel te schieten waren.

De Kir-Meeuw heeft een bloed-roode spitze snabel ; hy hertoond hem groot als hy ober-eynd staet / inzonderhepd wegens zijn lange vleugels en Staert-beeren ; maer als de beeren daer van geplukt zijn / zoo en is hy niet grooter als een Musch.

Wegens

Wegens zijn kizrende stemme / werd hy zoo genoemd. Zijn Ceen nebens de tuffen-huyd zijn bloed-rood / en de Nagelen zwart. De Beenen zijn kort en rond / en toond zich wacker ober-eynd staende; zijn kop is boven zwart / en de kinnebacken gants wit. 't Geheele Lichaem is Zilver-graew / aen de vleugelen en den op den Staert is hy wit / en aen de zyden wat zwart.

Dit is een sonderlinge schoone Vogel / door de verschepde berwen der bederen / welke oock hanzachtigh zyn; en bliegt doorgaens alleen.

Deze vogels haer eperen / zijn goet van smaek en die van de klevijt gelijkt.

De Malle-muggen zijn van verschepde berwen / dese zijn grijs / en daerom de oudste / en d'ander graew / welke men voor de jongste agt. Zy wijcken voor geen onweer / maer bliegen met alle winden.

De naam van Malle-muggen is haer gegeven van de Hollanders / ter oorsaek datze door domme malligheyt haer laten doot slaen; hoewel 'et de taepste vogel in Spitsbergen is. Hy is de eerste en oock de gemeenste vogel die daer te lande gesien word.

Van de Viervoetige Dieren.

Van de
Viervoeti-
ge Dieren.

Het gehooznde Hart / is dat van een Eland gelijkfozmig; heeft dzle of bier tacken aen elcke zijde / zijnde ordinaer twee dupmen breedt / en omtrent een half elle lang / de ooren zijn wat lang dog kort van staert. Haer berw is geelagtig grijs.

Wanneer men jagt op haer maekt / werpen zy de hoozen op haer rug; zo de Jagers blijven staen / zo staenze oock stil / dan is 't tijdt om buur te geven. Het Rehen-veld in Spitsbergen heeft van haer de naam; zy eeten gras en krupt haer blees gebzaden is aengenaem van smaek.

De Dossen zijn hier oock gemeen; een die ons Schip voorby liep had een zwarte kop en een wit lijf. Haer geblas luydt van bezre het gelach van Menschen: waer uyt de Fabel ontstaen is by de geene / welke de stem van Geyntje niet kennen / dat de boose geest hier de Walvisvangers uplacht.

De Witte Beeren hebben hier te lande een langagtige Hondskop; 't geluyd harer stem is als die van de heesche honden / zy zijn van de beste slag / wiens bellen na deze landen werden ober gesonden: en zijn voor de renfende Man seer dienstig om sig voor de koude te dekken. Zy hebben lang hant en zo sagt als wol. De Neus en Muyl zijn voor aen zwart zo oock haer kilauwen.

Haer kilauwe bet is goet voor allerley lede pijn / zelfs voor zwangere vrouwen wanneer se in arbeit zitten / om de byugt te bebozderen.

Haer bleesch is witagtig / en bet gelijkt als Schapen bleesch; maer heb het selve niet willen proeven / vreesende daer door vzoeg grijs te sullen worden; gelijkt de Scheepsluyt geloven.

De jonge Beeren konnen wy van de oude niet onderschepden / als by de twee voorste lange tanden / welk by de jonge Beeren hol / en by de oude vast en digt zijn. Deze tanden tot stof gebzant en gepulveriseert ingenomen / doet het geronnen bloet van malkanderen schepden. De jonge Beeren houden sig geduurig by de ouden / en de oude by de jonge / zy laten haer liever doot slaen / als dat zy malkander soudent verlaten.

De Beeren verscheuren oock menschen / so zyse floes konnen bekomen.

De

De Zee-hond / die men oock Sal-hond / en Rob noemt; de Kop is gelijck- Zee-honden.
vozmigh die van een Hond met afgesneen ooren. Men de mond hebbense eenen
baerd / oock hapzen aen de Neus / en boven d'Oogen: de hupd is met kort
hapz bewassen; en sommige sijn bont geplekt / gelijck de Tygers; andere sijn
zwart met witte blecken. De Tandten sijn soo scherp als die van de Honden.
Met deselve konnense een stock / zoo dich als een arm / af-bytten.

De staett is kort. Sp maecken een gelupd als de Honden; de klepne maen-
wen als de Katten. Sp schijnen van achteren lam. Ter plaats daer men veel
Zee-honden vind / daer is geen goede Walvisch-vangst. Haere spijs is klepne
visch. Sp stincken van natuuren seer buil / alsse na-gejaegt worden; en stel-
len zich oock wel te weer als mense dood wil slaen: sp steecken halstrekkende het
halve lijf boven water / rondom kijckende wat op het Ws te doen valt.

Alsse zich van d'Wshelden af-werpen / of by de Schepen een Robben-dang
maecken / dupckense geduprigh met de Hoofden onder Water; sp hebben haer
Tongen by zich / van dewelcke wp 'er een levendigh aen boord bragten; doch
hy wilde niet vzeeten / maer maeuwde als een kat.

De grootste van al de Zee-honden / welke ick gezien heb / was acht voeten
langh; haer bleesch is gants zwart / en ondeugend om te eeten. Sp zijn taep
en sterben niet lichtelijck: als haer het vel afgetrocken is / zo levense noch. Ge-
lijck ick gezien heb / dat 'er het halve speck al af-gesneden was / beet hy noch
vzeestlijck van zich / en beet noch zo sterck in de hand-spleg / als of hem niets en
scheelde. Als men meende datse in de Chaloupen doot lagen / betense noch van
zich / waer dooz dickmaels noch ongelucken geschieden.

De Walrus / is in gedaente des lichaems de Zee-hond gelijck / doch veel Walrus.
stercker en grooter; zoo dat hy vooz een Os in groote niet en hoeft te wijcken.
Sijn voeten sijn als die der Zee-honden / en 't hooft dick- en ronder; de hupdt
een dupm dick / daer kort mos-vertwig hapz op zit: sp zijn vol lid-teeckens en
sien 'er upt als offe gebilt waren. In de gewichten hebbense kepers als in der
Menschen handen; in de bovenste kebel hebbense twee lange Tandten / die van
de sommige over een elle lang sijn / dese houdmen waerder als Elpen been:
Men maecht 'er oock allerhande cierlijck draep-werck af.

Sp hebben een bzedden Beck / gelijck een Ossen-mupl / daer steeckelhappen
aen zitten zo dich als een stroo-halm. d'Oogen staen wijs van de Neus / zijnde
verciert met oog-leeden als andere viervoetige Dieren. Hare Tong gelijck een
Offe-tong / laet zich wel eeten. 't Bles is dat van de Berckens 't naest gelijck.
't Hert en Leber hebben wp gegeeten / tot de veranderinge van spijs.

Van haer kraen die bochtigh en hard is / maecht men oock Mes-hechten.
Da men van haer dreck kan bespeuren / zo eetense visch en groen krupt.

De Walrus onthoud zig meest by Spitsbergen, 't sijn kloechmoedige Dieren
die zeer vzeestlijck bzullen / en staen malkander by tot in de dood: want zoo een
van haer gewond word / zo dupckt hy nevens de Chaloup onder water / en slaet
met sijn lange Tandten gaten in de Sloep / komende d'andere oock met kragt
op de Sloep aendzigen; zoo dat men dikmaels werck genoegh vind om haer
af te keeren / of te matzen.

In zodanigen schermtutzeering / batte een Walrus den Harpoenier tusschen
't hemd en de bzoek / dat de bzoeks-band in stukken bzack; anders zoude hy
hem onder water hebben weg-gerucht.

Als de Menschen een gebulck als dat van een Os maechen / zoo wil d'een vooz d'ander d'eerste onder water zijn: en alsse dooz de meenigte elckander niet wijcken konnen / byten zy in 't hondert / en knerffen op haer tanden. Nader is om 't zeer st' in de weer / om zijn macker als hy gebangen is t'onzetten. En dickwoils gebeurt het datmen vooz haer wijcken moet / doch dooz haer gedrang berlettenze malkander in 't zwemmen / zo datse de Sloep niet volgen konnen: Dooz 't Waygat in Spitsbergen hebben wy hier een proef van gezien.

Sy leggen onder een als de Derckens / slaepen op d'Is-schollen / en alsse ontwaken / zo rijzense om hoog / en staen op de voozste poten / zien 'er verschijckelijck uyt / en brullen gromzaem. Haer grootste sterkte hebben zy in den kop en den Hals / daer een zo dieken hupd om is / dat / zo zy bereydt wierden gelijck de Elands-bellen / zo zoumense vooz een Pantzler konnen gebruiken.

Wanneer de Walrus dood is / hondmen hem 't hooft af / daer men de Tandden uyt-breecht / waer van de twee grootste vooz de Reederz van 't Schip zijn. Wy roepden eens voozby een Is-schol / welck zo vol Walrussen lag / datse dooz de zwaerte / met het water gelijck lag: maer doe de Walrussen zig van daer begeben hadden / wasse zo hoog opgereesen / dat wy nauwelijcks uyt de Sloep daer op konden stappen.

Ongestaerte Zee-Kreeft, of Zee-Spin.

Zee-kreeft
ongestaert,
of Zee-
Spin.

Dit slag van kreeften heeft geen Staert / maer ses voeten en twee schieren; anders zijnse de Zee-kreeften in Ligchaems-gestalte by-na gelijck. Sy zijn doncker bruyn / op de rug wat steekelachtigh / en aen 't gantse lijf wat harpigh; zy hebben een kop gelijck de Zee-kreeften / die de Duptsche Hammer noemen.

Van de Spitsbergsche Zee-kreeften heb ick niet gegeten; ick meende daer van eenige mee naer hups te nemen; maer sy zijn tusschen wegens wegh gesleept van de Ratten.

Garnellen
of roode
Krabben.

Luffehen de Garneellen / of roode Krabben / die men hier ziet / en in Spitsbergen blind / is geen verschil. De kop bestaet uyt eenige stukken / en heeft vier hoornen; aen 't eynde van de kop zitten d'Oogen / uytpruylende als den kreeften. De Schild op den rugge gelijck het achterste deel van een harnas / en dan volgen ses Schilden / gelijck harnas-stukken / aen armen en beenen. Om de kanten ziet men zwarte pleckjens / als of 't nagelen van een harnas waeren. De staert is van vijf deelen / en als hy die onder sich in-treecht / zoo vertoonen zich de Schilden achter-aen in-gekerst: byend hyse uyt zo gelijckse een Vogelstaert. Dooz heeft hy twee scheeren / oock zijn 'er tacken aen: hy heeft achteen beenen. De voozste acht beenen hebben vier gewoichten / van welck het hoogste 't langste / 't onderste 't kortste is; de thien achterste beenen hebben 'er maer twee / met wat binnewaerts gebogene harpige voeten.

In 't water schieten zy seer snel voozt; doch zijn ewenswel de spijse vooz de Vogelen.

Klepne Garnaten heb ick op mijn Spitsbergsche Reys oock vernomen: de kop gelijck alderbest een Vliegen hooft; vooz aen heeft hy twee uytstaende hoornen; voozts schilden / gelijck de briede Muur-wormen.

Op de rugge is hy rond / en onder plat / hy heeft in alles twaelf beenen; aen peder

peder zijde der voorste Schild drie. Vier Schilden verder zitten aan elke zijde noch drie andere beenen. Dese zijn der Vogelen aengenarmste spijse.

De zoo genoemde Walvisch-Lups heeft geen gemeenschap met de gemeene Lupsen / als alleen de kop: Sp behooren meer tot het geslacht der Kreeften; de Schilden zijn hard als van de Krabben. 't Hoofd met vier Hoornen / heeft de gedaente van een dubbele A. De twee korte Hoornen / vooz upt staende / hebben twee knopen / vooz als Crommel-stocken / de andere twee zijn vooz aen spits. 't Hoofd heeft meest de gedaente eens Epchels / 't heeft twee Oogen / en een Neusgat. Den hals is bedekt met een hant.

De zo genoemde Walvisch-Lups.

Op de rugg' heeft hy ses Schilden / de voorste gelijkt een Wevers Schiet-spoel: de resterende zijn schildachtig van gedaente. De Staert is kort en soude men vooz een Schild kunnen achten.

De Voeten heeft hy aen de voorste Schild / van gedaente als een Maepers zepffen. Vooz zijnse rond als de Quartiers-Maen. Aen peder zijde des tweeden en derden Schilds heeft hy als vier Sleemen / en onder aen een kort Lid daer deselve in beweegt worden. Dese leggense krupswijs op den rugg' / wanneer se van de Walvissen eeten; of schickense in zodanigh postuur / gelijk de Gupche-laers haer Degens stellen / wanneer se daer over springen.

De ses achterste Beenen hebben Getwichten gelijk die van Kreeften. Neder been heeft 'er drie / de voorste gekromt als de wassende Maen; doch aen 't eynd zijnse spits als een Naeld. Sp kunnen daer mede zo vast houden / dat men se in stukken eerder moet snijden / als dat men deselve kan afrucken.

Sp zitten de Walvisch aen zecckere plaetsen des Lichaems / als tusschen de Dinnen / aen het Ceel-lid / en aen de Lippen / daer hy zich niet wel wyppen kan: Sp byten hem oock stukken upt de huyd / als of 'et de Vogelen daer upt gepickt hadden. Enige Walvissen hebben veel Lupsen / andere hebben 'er geen. Doch / hoe 't warmer is / hoe se meer daer van gequelt worden.

De Stazre-vissen zijn tweederley; d'eerste soort heeft vijf tacken of voeten: waerom hy oock van de Hollanders Vijf-tack genaemt werd.

Stazre-vissen.

De verwe is rood; op het plat of schael des Lichaems / heeft hy vier dubbelde rpen van scharpe heubeltjes / of kornen; tusschen peder deser dubbele rpen is een enckelde van vier gelijcke heubeltkens; makende t'samen vijftien rpen op de Schael in 't geheel / vertoonende een Star van vijf hoecken. Voorts is dese Schael als een Spincrock aen te zien.

Wanneer hy omgekeert legt is hy van een cierlijk aanzien / en gants gelijck de nu gebuyckelijcke Mang mutzen / in verschepde rondten verdeelt. Van vertoont zich oock in 't midden een vijf-hoekige slechte Star / die ick geloof dat zijn mond is / om dat hy 't open toe kan trecken als een Tasch. Rondom dese Stazr' zijn klepne zwarte plechjes / in rpen / Stars-gewijs.

Voortwaerts aen de Middel-Stazr' / of Mond / gaet een bredere / van gedaente gelijck de Bloem Panevoet. Van dese Middel-star / gaen vijf Armen / of Voeten upt / welke hy haer oorsprong geen Tacken hebben.

De beenen zijn als Schubben aen te zien / drie dwars-vingeren lang / gaende daer nae spits toe. Wanneer hy in 't Water zwemt / breept hy zijn Tacken van malkander; gelijk de Vogelen in de vlucht haere Wederen komen upt te breepen.

Noch een
andere
soort van
Starre-Vis.

Het andere soort van Starre-bisch/ die men wel Corael-bisch mag noemen; wijl hy met de Corael-tacken een gzoote gelijkheyt heeft.

Hy is rooder van verwe als de boozige / vermits die doncker-rood is. Het Ligchaem is thienhoeckig; heeft boven een Starre van eben soo veel breede Straelen. De Straelen zijn booz breed/ en loopen achter spits toe.

In 't aengrijpen is hy scherp / gelijk de Pypd van een Hap. Om de mond is hy weech / tot daer d'armen beginnen.

Daer de Beenen haer begin neemen zijns dick / hebbende in 't midden een goot of booz: aen de rand zijns verciert met schubben / als of het gesnoerde Corallen waren. Beneden zijn dese schubben in malkander geblochten als een Couw / hebbende in 't midden klepne zwarte streckijens.

d'Onderste klepne Tacken sijn rondom schubbigh / doch niet gedzapt als Couw; loopen aen d'eynden als de Spinnen / spits toe: Waerom sy oock van de Zee-barende / Zee-spin genaemt wort. Als dese Star'-Bisch in 't Water zweemd / houd hy de voeten by een / en roept zo boozt: 'k heb 'er een van dat slag gehad / die een span lang was. De gzootste zijn de schoonste van verwe.

Soo haest hy uyt 'et Water komt / sterft hy. In 't sterben kromt hy de voeten nae de Mond toe; gelijk ick verschepte mael gezien heb.

Enige van dese beyde Geslachten bequamen wy booz 't Waygar, daer ons een Walbisch ontquam. Het Couw van 't Harpoen / verwarde aen een Klip; en aen 't selve hadden dese Star-bissen sich gehangen / of gezogen; zoo dat ick haer levendig kreegh.

Van eenige Gevinde Visschen, die men op de Reyze van Spitsbergen verneemt.

Vaneenige
Gevinde
Vissen, en
eerst vande
Makreel.

Makreel is van gedaente den Haringh gelijk. Doch baben op de rugghe heeft hy een gzoote Vin; onder welke een seer klepne zit. Boozts na beneden ziet men een gzooter breede / doch niet zo verheben als de bovenste. Onder dese zitten vijf klepne. Dicht by de Staert vercoont zich een klepner.

By de kreeuwen zit op elcke zyde een Vin. Wederom onder aen de Bupck aen elcke zyde een andere / bynae van een gelijcke gzoote. Benedenwaerts nae de Staert toe zit 'er desgelijcks een. Achter zijn 'er weer vijf van deselve gzoote. En daer achter aen een klepner. Soodat die aen 't onderste des Ruggs eben zo veel in getal zijn / als die aen 't onderste des Bupcks.

De Kop is als die van een Haring. Een gzoot deel klepne gaetsjens zijn aen zijn kreeuwen / zo oock onder d'Oogen; en heeft verschepte verwe. Lebend is hy veel schoonder / als dood zijnde. Van den rugg' af tot op de zyde heeft hy zwarte strecken.

Boven op de helft der rugg' is hy blaauw / en nae onderen groen en blaauw doozschijnend. Aen den Bupck is hy Silber-wit / gelijk oock de Vinnen. Al de verwen aen dese Bisch blinken als Silber / of als een Goude grond met bypne verwe doozstreecken. De Oogen zijn zwart / en is de schoonste Bisch in 't aenschoutwen die ick opt gesien heb.

Men vangtse op de volgende wijze: Wy bonden aen een dun Couw een koozel van twee of dyle pond zwaer / omtrent een badem van 't eynde / waer aen een Angel vast gemaecht is; aen den Angel werd een lapje rood Laecken gehecht.

hecht. Dus wierd 't gedachte Couw in Zee geworpen / en achter aen 't schip vast gemaect. Als nu de Makreel daer nae toe schiet / bijt hy na 't Lappe / doch geraecht vast aen den Angel / 't welck men terstond aen 't trecken van 'et Couw gewaer word. Indien men dit Couw om de hand wou vast binden / en dus nae-sleepen / wanneer 't Schip snel boort zeilt / zoo sou de Hand gantsch verdooft / ja als dood werden / sulcks dat men 'er sonder smart sou kunnen insnijden. Ter dier oorsaeck bindense het Couw / met verschepte andere Couwen nevens malkander / aen 't uytgesneden Houtwerk vast. Hier doot werden de Schepen in 't boortzeilen machtig belet.

Men vangtse oock met stukken van Harlingh / daerse grager inbyten / als in de roode lap; en zo werdense by meenigte gevangen.

De Makreel varsch gezoden of gebraden / smaccken veel aengenaemer als de gezoutene of gedroogde / welck alsdan doot en mager zijn / en hard om te verbouwen.

Draecken Visc is een sonderlinge Visc / wegens zijn Dinnen op den rug / die twee in getal zijn; de boortste heeft seer lange draeden / sonder eenige tussenhup. Van den rugge af zijnsse ontrent twee vingeren hoogh / d'achterste Dinde des rughs is soo hoogh niet / doch streckt sig langs den rugge langer af / sonder sulcke draeden.

Draecken-
Visch.

Hy heeft twee blaes-gaeten in de neck / in plaets van de kieuwen; nevens dese zitten twee korte Dinnen / aen beyde zijden; en beneden deselve / oock aen elcke zijde / een breeder. Onder aen de Bupck heeft hy een lange smalle Vin / welke gaet tot aen de Staert toe.

De kop is langachtig; boort op de Neus heeft hy een uytwas / als een verhevene Cack. De staert is ruym een duym-breed / boort stomp. Hy is niet groter als een span. 't Lijf is lang / smal en rondachtig; de verwe is glinsterend Silver-grauw. Zijn gestalte komt het naest met een jonge Hap overeen.

Conijn / of Zee-Varchen / is oock een gemeene Visc / wijlmense overal met hoopen in Zee vind. Zy springen tegen stormachtig weer uyt Zee op / als de Zee-honden. De kop gelijkt nae de Butskoppen; de Muyl is vol klepne scharpe Tand. Midden op den rug heeft hy een Vin / welke nae de Staert toe uytgehooft is / gelijk een halve Maen. Aen de Bupck zijn twee Dinnen / gelijk die van de Walvisch.

Tonyn, of
Zee-Varchen.

De Staert is breed / in gedaente die der Walvissen / in 't midden niet ingekerst / doch zo krom als een Zepffen.

Hy heeft klepne ronde Oogen / het Lichaem is meest zwart / doch aen den Bupck wit: De lengte is zo van vijf tot acht voeten. Zy schieten tegen wind op / als een pyl uyt een Boogh.

De Butskop gaet het Hoofd boort stomp neer aen d'eene Snabel / welck boort en achter eben dick is; waer in hy oock van de Conjn onderscheyden werd.

Butskop.

De Vin is gelijk die des Conjns / doch de boortste aen de Bupck / komen best met die van de Walvisch overeen; zoo oock de Staert.

Hy heeft een Blaes-gat boven in de Neck / waer doot hy 't water uytblaest. De Oogen des Butskops zijn klepne. Ich heb 'er gesien / welke twintig voeten lang waeren; de rug is buym verwig: onder aen de Bupck zijnsse wit; sy komen zo dicht by de Schepen / datmense met een hout sou kunnen stoten. Zy lopen alle tegen de Wind op / gelijk de Walvissen.

Dese Vis weet het Ontweder mede te boozseggen / eben als of hy een Alina-
nack in zijn gewichten had / dooz dien hy tegens zodanige tijden / een groot
geraeg in 't water maecht. Daer is oock noch een ander zoozt / die de Vin op
den rugg' wel dzeinael zo hoogh is / als de gedachte Butskoppen; sy zijn een
wepnig doncherder / en d'andere in gzoote gelijk.

De Wit-
Vifch.

De Wit-vifch / so groot als Butskoppen / zijn den Walbiffchen gelijk / en
heeft op den rugg' geen Vin / maer onder twee gzoote Vinnen. De Staert is
als die van een Walbifch. Hy heeft een Blaeg-gat op de kop / daer hy 't water
upt-blaeft / en heeft 'er oock een Buchel op / gelijk den Walbifch. Hy is geel-
achtig Wit. Wanneer dese niet meenigte gezien werden / neemen de Schip-
pers dit booz een teeken van een goede Walbifch vangst.

De Een-
hoornen.

De Eenhoornen werden felden in dit Gewest gezien / fomtijds eventwel wer-
denfe met hoopen vernomen. Sy en hebben geen Vin op de rugg' / maer een
Blaeg-gat in de Neck: Wanneerfe dooz 't Water heen fchieten / ziet men
haer Hoornen of Tandten boven 't water uptsteeken.

In gefalte des Lichaems / zijnfe den Zee-honden gelijk: d'onderste Vin-
nen en de Staert komen met de Walbifch over-een. De Hupd van de sommige
zijn zwart / en andere / als van een Appel-grauw Paerd. Onder aen den
Bupck zijnfe wit.

Saegh-of
Swart-
Vifch.

Saeg- of Swaerd-vifch / werd zoo genoemd van de Zaeg / zijnde een lang
breed Been / aen de Neus vast. Beyde d'eynden zijn boozfien met spitse lange
Tanden / fchynende een Klam / of een Zaegh gelijk. Op de rugge heeft hy
twee Vinnen; de bovenste komt meest over-een met die van de Butskoppen.
De onderste heeft achter nae de Staert een holligheyt / als een Sichel; en daer
dese eyndigt / komt weer een andere als een halve Sichel.

Onder aen 't Lijf heeft hy 'er vier / aen elcke zijde twee / waer van de bo-
venste die nae de Kop toe ftaen / de breedste en langste zijn: d'onderste zijn wat
korter en smaller / ftaande recht onder de bovenste Vin op den rug.

De Staert gelijkt de Hoosberden / waer over de Derwers de Houffen trec-
ken / is achter spits en onder breed. Dooz is de Staert ongeklooft / en nae de
onderste Aug-vin dunner.

De Neusgaten zijn langachtig / van onder tot boven toe doozgaende. De
Oogen ftaen hem booz hoog upt het Hoof / gelijk de Hapen. De Mupl heeft
hy recht onder d'Oogen.

Dese Zaeg- of Swaerd-biffen ftaen in byand fchap met de Walbiffchen en
Vin-biffchen. Beeltijds begebenfe zich tegens defelbe / en verlaeten den Wal-
bifch niet / booz dat hy dood is: Sy en eeten echter niet meer van hem / als
de Tongh / al het overige laetenfe leggen.

Het gebeurt dickwils / datfe in 't gezicht der Schepen vechtende gebonden
werden; daer de Schepen dragende nae houden / tot het eynde van den Kamp;
en als den Walbifch overwonnen is / zoo werd hy met wepnigh moepte tot een
bupt mede gefleept.

Mayen.

De Hapen zijn van veelerley flagh / sy hebben twee Vinnen op den rug / die
de hoogste / d'opperste Vin der Butskoppen gelijkst is: d'onderste is boven en
beneden eben breed / dog boven als een Sichel ingebogen.

Onder aen 't Lijf heeft hy ses Vinnen / waer van de boozste twee de langste
zijn / hebbende de gedaente van een Tongh. De twee middelste zijn wat breder
als

als die boben nae de Staert staen. De twee laetste onder by de staert zijn voore en achter even breed / en wat korter als de middelste.

De Staert is van een sonderlinge gedaente / 't eene gedeelte van de Staert is als van een Swaert-bisch / en is dooreen kloof gedeelt; 't andere deel gelijkt een Velpen-blad.

De geheele Bisch is langh / rond en smal / nae 't Hoofst toe alledickst; hy heeft een lange Neus; de Mulp zit hem onder / als die van de Swaert-bissen; is vol scherpe Tandten / bestaende in drie rpen boven / en drie onder / nevens malkander. De Oogen staen hoogh upt de Kop. Men elcke zyde heeft hy / gelijk de Swaert-bisch / vijf kutwen.

Sijn huyd is harden dick / scharp in 't aentasten. De verwe is grauw. 't Is een seer vzaetige Bisch; hy bijt groote stukken upt de Walvissen / als of men 'er niet schuppen in gegraven had.

Sp worden van twee tot drie bademen langh; sy hebben een groote Leber / waer upt men Olp maecht / gelijk men upt 'et Speck der Walvissen Craen brand. Upt haer rugg' werd vleesch gesneden / dat men eenige dagen in de Wind hangt; daer nae gekoocht of gebraden zijnde / smaecht het wel genogh daer men niet anders hebben kan.

In Spanjen worden geen Hapen wegh-gevozen / en diese daer eeten wil / moerse niet geld betaelen / gelijk andere Bisch; de kleynste zijn de beste.

Sp zijn seer begeerigh nae Menschen-vleesch; veel moedige Swimmers / hebben het niet een Been te verliezen / of met haer doot moeten bekopen.

Sp werden alderbest gebangen met een grooten Angel / aen een stercke Ketten vast gemaeckt / daer men een stuck Vleesch aen doet / en werpt het in Zee; Fluckis loopt de Hap toe / slockende het vleesch met den angel te gelijk in; dan haelt men 't Coutw / daer de Ketten en den Angel aen vast is / weder op in het Schip. Alhoewel de Hap / zo ras hy bemerckt dat hy vast zit / doet hy zijn uytterste kracht om den Angel af te bten; doch dit is te vergeefs / doordien hem niet mogelijk is / het Vzer aen stuck te kanten. Een Coutw btense aen stukken / of het een stuck Vleesch was. Echter heb ick 'er noch wel een Coutw zien vangen / doch die waren niet groot.

Beschryvingh der Walvissen.

De bysonderlijk soo genoemde Walbisch / om welker wil onse Schip- pers allermest nae Spitsbergen reysen / is van andere Walvissen onderscheyden / voornamentlijk in de Dinnen / en in de Mond; in welke hy geen Tandten / maer in der selver plaets lange / zwarte en wat breede Voornachtige Blecken heeft / daer deselve dan toelopen met ruig Hap bewassen.

Wegens sijne Dinnen is hy onderscheyden van de Din-vissen / welke op den rugg' eene Din draegen: Echter heeft hy achter d'Oogen twee Dinnen / geschickt nae de grootte deses Bisch / overtrocken met een dicke zwarte huyt / seer schoon gemarmelt met witte streepen.

In de Staert van eene deser Vissen saghmen 't getal 1222. seer schoon gemarmeld; de Cijffer-letteren stonden in een gelijke Linie; even als offe dooreen lionst daer op geschildert waeren geweest.

Deese Marmelingh aen de Walvissen is gelijk d'Aderen in 't Hout / loopende

Van de
Walvissen.

pende of doorgaens / of gekronckelt. Even alsoo geven de witte en geele strecken / bepde door de dicke Huid als Parchment gaende / den Walvisch een tierlijck aenzien.

Wanneer de Binnen uytgesneden werden / bindmen onder de dicke Huid beenderen / schijnende eens Menschen-hand gelijk / met uytgestreckte vingeren. Tusschen de Gewrichten sitten stijve Senuwen / welcke opwaerts springen / wanneer se met maght tegens d' Aerde geworpen werden / eben gelijk de Senuwen van andere groote Visschen. Men kan 'er stucken afsnijden / soo groot als een Menschen Hoofst.

Meer als dese twee Binnen bindmen aen den Walvisch niet. Met deselve roept hy voort / gelijk men de Chaloupen / of andere klepne Vaertuygen / met Riemen doet voortgaen.

De Staert der Walvisschen staet niet / maer leght breed / gelijk die der Vin-visschen / Butskoppen / Tongnen en meer andere. De breedte van den Staert is drie en vier bademen ordinaer breed / zijnde vier-en-twintig voeten.

't Hoofst is 't derde deel van de Visc; aen sommige is de Kop noch grooter. Door aen de Lippen / soo beneden als boven / zitten korte Papen; dese lippen sijn gantsch slecht / eenighsins rond geboogen / op de manier als een Slangh / of als een S.

Boven d'opperste geboogene Lip heeft hy zwarte of doncker grauwe streepen / rond gebogen eben als de Lippen / welcke glad zijn; t'eenemael zwart / en rond / gelijk het vierde deel eenes Cirkels. Wanneer hy de Mond t'zamen treckt / sluytense bepde in malkanderen.

Intwendigh in de bovenste Lip zit het Visc-been / van de Zee-varende Luy Baeren geheeten. De becke is bruyn / of zwart / oock wel geel met bontte streepen / gelijk dat van de Vin-visschen.

Aen eenige Walvisschen is 't Visc-been blauw / en men houd het alles van jonge Walvisschen te zijn.

Slecht voor aen d'onderlip is een Hol / daer de bovenste snabel ingaet / gelijk een Mes in de Schede. Ich geloof dat hy door dit Hol het water / 't welck hy uytwerpt / in de Kaecken treckt: gelijk ich dat oock van ander Zee-varend Volck heb verstaen.

Intwendigh in de Mond is 't Visc-been gantsch rupgh / gelijk Paerds-hap; eben als in de Vin-visschen. Van bepde de yden aen de Tongh nae beneden toe hangt het vol van deese hapen.

Eniger Walvisschen Visc-been is wat geboogen / gelijk een Swaerd / of Sabel. Het kleynste Visc-been zit voor aen de Mond / en achter nae de Keel toe. 't Middelste is het langste / en is wel van twee / oock van drie Maas lengte. Hier uyt kan men de groote des Visc af-meeten.

Hy heeft aen peder zijde een ry van derdehals-hondert visch-beenen zitten / daer de klepne noch van blijven in-steeken / om dat men 'er niet by kan komen / wegens d'engte / daer de Lippen t'zamen sluyten.

't Visc-been sit in een platte ry aen malkander / intwendigh in gebogen / en van bukten uytwaerts nae de gestalte der Lippen / halve-maens wijs. 't Is boven breed / daer 't aen de bovenste Lip vast zit / oeral met harde Seenuwen bewassen / zo datmen tusschen twee stucken wel een vinger kan in-steeken. De witte Seenuwen sien 'er uyt gelijk de gekookte Zee-hatten of Black-visschen;

biffchen; fijn lieflijck van reuck / zo dat men 'er wel van fou willen eeten; zo fijn gants niet taep / maer laten fich breeken als kaes: doch fijn fmaecten zoo niet. Wanneer fe bezrotten / fcinckenfe als een verbuilde Tand.

Men de Waztel daer 't Bifch-been breedft is / gzoep klepn en groot / als in een Bosch de Boomen / dooz malkander.

Ich geloof dat het klepne bifch-been / noyt grooter komt te groepen. En dat het daer mee gaet als de Kinderen die haer Tand en wiffelen.

Onder is 't bifch-been fmal en fplis / oock rupch van Hapz / op dat hy de Tonge / dooz de fcherpte des gedachten beens / niet mogt verfeeren.

Mijn gevoelen is / dat dit bifch-been fou konnen gebuycht worden tot al de dingen / waer toe men anders gewoon is dicke plancken te nemen: want men maectter Dofen / Mes-Begten / ftockjes en diergelijcke van.

Mijne gedachten fouden wel zijn / datmen upt 'et hapz deser bifch-beenen bindgaern en touw zou konnen bereyden: Doch wel Laecken / gelijk men de Hennip / Blas of Wol weet te fchicken.

Van dit bifch-been werden gemaect de Balijnen / welke de Kleermakers gebuycken tot flijving der Klederen. Tot het fnyden derfelve behoord een byfondere kennis. Hier worden verfchepde Wfere Werchtuppen toe berepft / die niet nodig zijn hier alle te specificereen.

Men 't onderfte van de Mupl zijn de Walbiffen meest wit. De Tongh legt tiffchen de bifch-beenen; en is onder gantsch vast aen de benedenfte Lip; is feer groot / wit van berwe / en aen de zyden met zwarte vleckken verciert. 't Is een weecke / Sponsachtige bettigheyt / welke men feer bezwaerlijck aen ftucken kan fnyden / en veroozsaect een groten arbejd aen den Kapper / of Spek-fnijder. Men werptse derhalven wegh; anders kon men 'er fies of zeven Quar-teelen Craen upt branden. Doch om 'er weeckheyt wordse wegh-gesmeeten / en is alsdan de aengenaemfte fpijfe vooz de Swaert-biffchen; want men ziet datse enkelijck om de Tongh een Walbifch dooden.

Op de Kop zit de Bugchel / vooz d'Oogen en Binnen. Boven op de Bugchel is aen elcke zijde een Blaes-gat; 't een tegens ober 't ander / van beyde kanten krom gebogen / gelijk een S., of als 't ingefneedene gat in een fiool. Hier upt blaest hy 't Water feer fierck / maeckende een gedruys als de Windt / wanneer defelbe tegens 't Hol van een planck waepd. Het gedreun hoozt men meer als een upz bezr / fchoon men hem dooz dicke nebel of regen niet sien en kan. 't Is ons felf vooz 't Waygat gebeurd / dat wy hem hoorzen blafen veel verder als wy hem konden zien.

Maer alder fierckft blaest de Walbifch wanneer hy gewond is / want dan fpant hy zijn uptterfte krachten in; zo dat zijn bulderen het geluyt der Golven in een storm by-nae gelijk fchijnt.

Achter den Bugchel is de Walbifch meer ingeboogen / als de Vin-bifch; Doch in haeren loop kan men haer niet wel onderkennen.

't Hoofte van de Walbifch is boven niet geheel rond / maer wat plat en breed / daer nae gaet het vlack neer / gelijk het Dack van een Hups / tot aen d'onder Lip / wanneer defelbe met de boven Lip is geflooten.

d'Onder Lip gaet aen de zyden meest gelijk neer / maer is onder gantsch breed; breeider als de Walbifch aen eenige plaets van fijn gantsche Lichaem. Doch in 't midden is d'onder-lip alderbreeft; Gaet dan nae voozen en achte-

ven smaller toe. Hoortlyck / de geheele gedaente des Walvisch is van onderen een Schoenmaeckers Leest gelijkvoornigh.

Tusschen den Bughel en de Binnen staen hem d'Oogen / welke niet veel groter zijn als die van een Os. Met oog-leeden en hantzen zijnse verciert / gelijk de Menschen oogen.

't Middelste Oogh-Christal is niet groter als een Erwet / seer helder en wit / doozsichtigh als Kristal; klaerder als die in de Zee-honden / van welke sommiger verwe is geelachtig / eenige gantsch wit / doch wel bysmael zo groot als des Walvischs.

De oogen der Walvischen staen gantsch laeg in 't Hoofst / bynae aen 't eynd der boven-lip. Enige brengen upt Spitsbergen knoocken mee / welck se uptgeven booz Oozen der Walvischen. Booz my / beken ich geern / dat ich noyt Oozen aen de Walvischen heb gezien; Eenswel heb ich hoorzen seggen / dat de Oozen diep in 't Hoofst zitten.

Wanneer den Walvisch Water blaest / en hoorzd hy niets met allen. Ter dier tijd zijn dese Visschen alder best te schieten.

De Bupck en rugg' is gantsch rond; onder aen de Bupck zijnse gemeenlyck wit / doch eenige gantsch zwart. De wit-bupckige zijn clierlyck aen te schouwen / booznaemlyck wanneer de Son in 't water schijnt: de klepne klare Zeebaeren glinsteren daer op gelijk Silber. Enige sijn op den rugg' aen de staert gemarmelt.

Daer hy een wonde heeft ontfangen gehad / blyckt altijd een wit teecken: gelijk ich gesien heb aen d'eerste Walvisch / welke wy bequamen.

En onser Harpoenters heeft my gezege / dat hy in Spitsbergen een gantsch witte Walvisch heeft gebangen. Ich self hebse wel half wit gezien / welke seer clierlyck zijn om aen te schouwen; die wy 't laetst vingen / was zwart en geel gemarmelt. De sommige kool-zwart / andere Sammet-zwart / oock senige Seelt-zwart.

Wanneerse nat zijn / zijnse glad gelijk een Wel. d'Oozsaech / datmen op deselve kan staen / sonder af te glijden / is / om datse weech zijn / gelijk de groote Landt-Beesten; welckers Hupd en vleesch dooz de zwaerte werd ingedrukt. Even alsoo komt 'er een Groef / of inbupgingh / soo langh men op de Walvisch staet.

d'Hytwendige Hupd is dun / als Parchment; welke men / wanneer de Vissch verhitret is / ligtelijck met de hand kan afstrekken. 'k Weet niet / of de Hupd / wanneer deselve droogh boven water leght / dus versenghd dooz d'innerlijcke hitte des Walvischs. Belangende de Sonne-stralen / deselve hebben hier soo een groote kraght niet / dat daer dooz de hupd sulcker wijs san konnen verbranden / of dooren / datse dus lichtelijck af te trecken san zijn.

Men onsen eersten bekomenen Walvisch bevonden wy / dat hy / dooz sijnen loop / soo geweldigh was verhit / dat hy levendigh stonck. Ter deeser oozsaech konden wy stikken / soo langh als een Man / van sijne hupd afstrekken. 't Welck onmoogelijck was aen onverhitte Walvischen te doen.

Van de Visschen / welke eenige dagen hebben dood gelegen / en de Son daer op schijnt / of als 't niet regend / kan men ligtelijck seer veel van de hupd afstrekken: doch men riecht een seer leelijke stonck van traen; welke ontgiedt dooz de zweet-gaten der hupd / gelijk als dick of zwaer Bier.

't Weet niet / waer toe men de hupd ten gebuylt sou konnen brengen. Evenwel heb ick gesien / dat de Spinsters deselve gewonden hadden als blasch op 't stochens-hoofd. Dat oock de Kantten-maechsters deese hupd hadden gedaen op haer Speldewercks-kussens. Doch wanneer se doogh is / so verliest se de schoone witte verwe ; want dan vertoont sich meer zwart daer onder ; waer tegens 't wit niet uytsteekt : gelijk dan oock 't zwart niet uytsteekt tegens 't wit ; vermits 't zwart maer alleen bytyn schijnt.

Wanneer men de meer genoemde hupd tegens de Lucht houd / siet men daer in veel klepne zweet-gaten ; gelijk men gewaer werd aen een Mensch / gantsch heet zijnde / als men 't dooyste Lid des vingers ducht / of een draed daer aen bind. Want dan breeken terstond gantsch klepne zweet-buppelen uyt. Even 't selve verneemen aen de hupd der Walvisschen. De gedachte zweet-gaten deeser hupd kunnen oock hier dooy hemmen / dat deselve (met de hupd noch aen de Visch zijnde) roochen als siedend water.

't Manlijck Lidt der Walvisschen is een stercke Pees / ses / of seven / of agt voeten langh / nae dat de visch groot is / gelijk een Mes in de Scheede steekt ; waer van men niets met allen siet / als alleen een wepnigh van 't heght.

De schaemte van 't Wijsken heeft de gedaente van die der vierboetige Dieren ; met een kloof. Om deselve staen twee verhevene Boysten ; waer op twee Cepelen sitten / gelijk aen de Roepen. Enige deeser Boysten sijn geheel wit. Andere verciert met zwarte en blautwe plecken / op de wjs van een Kiebits-Op.

Als se geen Jongen by sich hebben / hebben se oock geene Boysten. Dooyts is 't met haer gesteld gelijk met andere groote visschen. Sy soogen de gedachte haere Jongen met Melck.

My is bericht gedaen / wanneer een Paer / 't Manniken en 't Wijsken / by malkander gaet / datze dan de Hoofden boven 't water nevens een houden. Dies te gelooflijcker schijnt dit te zijn / wijsen niet langh onder water konnen blyven ; voornamentlijck niet in sulck een verhittingh.

Niet meer als twee Jongen souden se t'rener tyd voortbrengen. Dickmael is een doode Walvisch by de Scheepen geboysten / by welke men niet meer als een of twee Jongen heeft gebonden. Hoe langh sy deselve dragen / kunnen niet eygentlijck weten. Enige seggen wel / soo langh als een Roe ; doch 't is onsecker. Die willen / mogen 't geloven / of niet geloven.

't Walvisch-zaed / als 't noch versck is / riecht als Wepten-meel in water gehoocht / als die noch heet is. 't Is schoon wit / en laet sich als warme Lijn / Lach / Pars / of Was / dradigh uyt-trecken. Als het oud is word het Moos-derwich geel / en stinckt leelijck ; zo dat 'er eyndelijck wormen uyt komen.

Men kan dit Walvisch-zaed met Emmeren vol van 't water opscheppen : dooydien het als bet op 't water drijft.

Aen 't begin der Staert is hy vierkant / dooywassen met veel stercke Senurwen / die seer bequaem zijn om sweppen van te vlechten.

Sijne knoocken zijn hard / gelijk aen de groote vierboetige Dieren / met Sponsachtige gaetses / die met marg of visch-bet gebult zijn.

Twee groote stercke knoocken houden d'onder-Lip / leggende tegens malkander over ; sy maechen beyde te zamen een halve Maens Figuur / ende een alleen een vierendeel Maens. Ich heb te Spitsbergen aen Strand / van dese

Knoocken gebonden / welck als wit gebzand been waren / van twintig boeten langh.

Soodaenige Knoocken brengen onse Scheeps-leden mee na Hups / tot bewijs van de gzoote der Walbiffchen ; dese zijn seer schoon gebleyckht : Maer die varsch mee geboert worden / stincken seer leelijck / om dat het daer niet is uptgedroogt.

't Walbiffchen-bleesch is gzoef en hard / als dat van de Stieren / met veele Zeenutwen doozwassen : Wanneer 't gekoocht word / is 't dozt' en maget / wijl al de bettigheyt alleen op het bleesch onder de Hupd leght. Omtrent de Muskiels is het als onse gesouten bleesch / upt den groen-blauwen van koleur ; en zo het wat lange legt / word het zwart en stinckend.

Het bleesch aen de Staert laet sig alderweest koochen : Is oock gezoden zijnde / niet zo dozt' als het ander bleesch van 't Lichaem. Als men daer van eeten wil / zo koocht men oock altijd van dit Staert-bleesch : Doch ick houde Rindbleesch veel aengenaem.

De Walbiffch heeft aen d'onder-lip meer als een El dick Speck / en is oock het dickste van de gantsche biffch ; ewigswel is het met deeze gelijk met andere Dieren / dat den eenen better is als den ander.

In 't Speck zitten dicke sponcleuse Zeenutwen / bysonder aen den Staert / daer hy op het dunst' is : want met deselve moet hy sich keeren en wenden / gelijk een Schip werd bestiert dooz 't Roer. De binnen zijn de Riemen / daer hy vogels vlugt mee boozt-roept.

De Noord-Caepse Walbiffchen geven zo veel Speck niet als de Spitsbergse, dewijlse zo gzoet niet zijn. Van deese krijgt maer thien / twintigh / tot dertigh Quarteelen ; daer men van de Spitsbergse wel tseventig / tachtig / ja negentigh Quarteelen Speck krijgt.

De gzootste Walbiffch / welke wy bequamen / was drie-en-bijstigh boeten langh ; daer wy tseventig Quarteelen van kregen. Zijn staert was drie en een halve vaem langh.

Wy is verhaeld van een Schipper / die een doode Walbiffch bond / daer sy hondert en dertig vaten Speck van sneeden : niet tegenstaende dat zyn Staert en zijn Lichaem niet veel gzoeter was geweest / dan onse boven gedachte gzootste ; doch hy was dieker en better. Waer upt men dan kan beslupten / dat de Walbiffchen niet veel in de lenghte / maer wel in de dicke wassen. Dit bevestighd oock de dagelijckse ervarentheyt. Indien de dicke vette Walbiffen de lengte hadden nae de quantiteyt haeres Specks / zo en souden se zekerlijck zo machelijck niet te vangen zyn.

De hupd is gantsch niet stijf of taep / derhalven oock onbequaem tot Leer te gebzupcken. Derhalven achtmense oock seer wepnigh.

Van d'intwendige deelen der Walbiffen heb ick niets te schrijven / als alleen / dat haere Darmen Lijf-berwigh schijnen / en waren vol wind. Den Dreck was Schijt-geel.

De Spijs der Walbiffchen meend men de klepne Slecken te zijn ; eenige sien deselve aen booz Spinnen. Maer of deese haer zo dicken Speck koimen doen zetten / kan ick niet weten.

Daer is een kleppen zoozt van Walbiffen / als die by Spitsbergen gebangen werden ; doch deselve worden niet meer gebaer gedood / wijlse veel gezwindter zijn

zijn als de groote. Gemeenlijk houdense de Staert boven Water; zo dat men 'er niet nae-by derf komen/ om op haer te Lensen.

Den Mert der Walbiffchen/ kan men niet mercken dat grootmoedigh is: want zo haest hy een Mensch/ of een Chaloup gewaer werd/ schiet hy onder water; eben als een wilde vogel/ die/ booz de menschen schouwende/ schielijck wegh vliegd. 'k Heb noyt gesien/ noch oock opt van iemand gehoord/ dat hy sou van sich selven upt boosheid getracht hebben/ de menschen te beschadigen. Doch 't geen hy/ in nood zijnde/ kan bereycken/ agt hy niet meer als een stofken. Een Chaloup is hem als niets. Hy slaet deselve tot klapne Spaenderen.

Sijne sterckte kanmen gewaer werden by de Visschers/ welke met groote Netten andere biffchen vangen. Men siet/ wat booz een groote magt noodigh is/ om 't Net aen land te trecken. Doch deselve is niets met allen tegens de kracht eens Walvischs. Want dickmael loopt hy met eenige duysend vademen touw boozt/ sneller als een Schip kan zeplen; ja gelijk een vogel vliegd; soo dat de Menschen d' Ozen daer van tupten/ en 't Hoofst zwijmeld/ gelijk als die van een hoogte af-springt.

Doch een groot Schip is hem te sterck/ vermits het t'zaemgevoegde Houd harder is als zijn Hupd. Terwijl hy loopt/ maecht hy een sterck in Zee/ als of 'er een Schip booz gebaeren was.

De Walbiffchen hebben in 't booz-jaer haeren loop nae 't Westen/ by Oud-Groenland, en Jan Mayen-Eyland. Daer nae loopense tegens 't Oosten/ by Spitsbergen.

De Walbiffchen zijn/ gelijk andere Dieren/ oock eenige krankheden onderwozen; doch wat deselve zijn/ heb ick alleen van hoozen seggen. Een oud ervaren Harpoenier heeft my verhaeld/ dat hy eens een gantsch magteloze Walvisch had gevangen. Zijn geheele Hupd van 't Lichaem/ hing aen slijmige lappen/ en slarden. Hy was t'eenemael mager/ en 't Speck was geheel wit en licht/ gelijk de leedige Bpen-hupshens.

Tegen 't aenkomende Ontweer raesen en slaense met de Staert in 't Water/ dat het daer van stupst. De Walvisch heeft de grootste kragt/ en doet de meeste schade/ wanneer hy van ter zijden met de Staert slaet/ als of hy maepde/ soo dat men sou meenen dat hy met de doot woestelde.

De Wonden welck de Walvisch van 't Harpoen ontfangt/ heelt van zelfs weert toe/ vermits het zoute Zee-water daer op niet kan batten.

Beschryvingh der Walvisch-vangst.

Erstlijck staet hier aen te mercken/ datmen/ wanneer 't een goede Walvisch-vangst is/ veel Wit-biffchen verneemt. Doch als men veel Zeehonden ziet/ heeft men geen goede vangst te hoopen: want men segt/ dat se de Spijs der Walbiffchen verslinden; welke dan om een voedender plaats moeten soecken.

Sp werden op de volgende wijze gevangen. Wanneer men Walbiffchen ziet of hoord blasen/ zo werd in 't Schip geroepen/ val/ val. Terstond moet peder zich begeven in de Chaloup, welke hem aen-bevolen is. In peder Sloep treden

treeden gemeenlijk ses of zeven Mannen/ nae dat dezelve groot zijn. Spraken gelijckerhand voort tot dicht by de Walvisch.

Dan staet de Harpoenier op/ die voorin de Sloep zit/ hebbende 't Harpoen nevens sig leggen/ zo scherp als een Pijl/ aen een stok gelijk een Blesch-gabel. Dit voorste der Sloep/ werd van de Zee-barende/ de Steben genaemt.

Als de Walvisch stept onderwaerts in 't Water loopt/ trecht hy 't Coutw seer hard/ zo dat de Sloep 't Water boven gelijk is; En zoude dezelve wel te gronde doen gaen/ indien men de Lijn niet liet schieten.

De Harpoenier neemt het gedachte Harpoen/ en houdt desselfs voorste Uzer/ op de linker-hand/ nevens de Doorganger/ 't welck een coutw is van vijf tot zeven bademen lengte/ zo dick als een dupm; zijnde in de rondte op gewonden gelijk een ringh/ op dat het in 't werpen des Harpoens hem niet verhinderen mogt. Want als hy 't Uzer uytstijlt/ zo volgt terstont dit Coutw/ of de doorganger/ welke gebuysamer is als d'andere Lijn/ aen deese Doorganger vast gemaect/ waer mede men den Walvisch volght: want dit is gemaect van sijnen Pennip/ en ongeteert; doch in 't Water zwelt het/ en werd daer door hard.

Met de rechterhand werpt hy 't Harpoen op den Walvisch uyt. Als nu den Visch getroffen is/ keeren al de Mannen in de Sloep sig om/ en zien na vooren uyt/ leggende op 't gewinstste de Riemen op beyde de zijden of boorden der Sloep/ gelijckelise genaemt werden.

Den Man/ bysonderlijk hier toe besteld/ gemeenlijk de Lijn-schlieter genaemt/ moet goede acht op de Coutwen nemen; want in elke Sloep legt een gantsch gestel van Coutwen tusschen twee Bancken: welck geheele gestel verdeelt is in drie/ vier/ of vijf deelen. Jeder Lijn heeft de lengte van achtigh/ negentigh/ tot hondert bademen.

't Eerste Coutw is vast geknoopt aen de Doorganger/ of dunne Lijn. Wanneer de Walvisch wijs en diep onder water loopt/ zoo werden oock d'andere Coutwen aen 't eerste vast gemaect. Indien men nu eindelijck Lijnen te kopt komt/ zo werden 'er noch meer uyt d'andere Sloepen by genomen.

Deese Coutwen zijn dicker en stercker als de Doorganger/ van sijnen Pennip gedraept/ en met Ceer gesmeert.

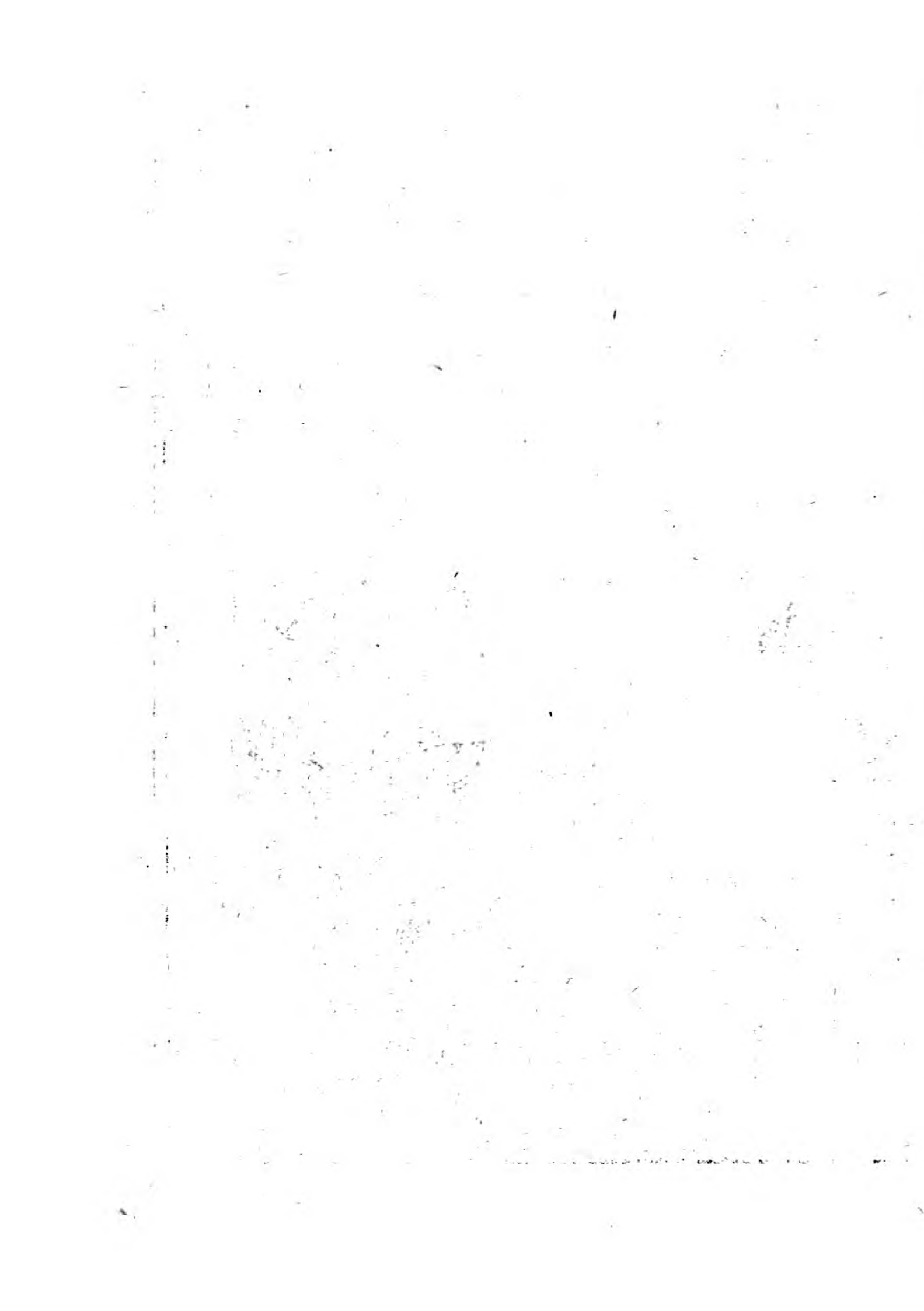
De Lijn-schlieter/ en de Mannen in de Sloep/ moeten wel naeuw toe zien/ dat de Lijn in 't snel uytloopen en voort-schieten niet kome te verwarren/ onklaer te geraecken/ of op de zijde der Sloep te ballen; anders sou deselve omgeworpen worden. Dit kost meenigh goed Man sijn leven; indien in sulck een gebal niet terstond andere Sloepen by der hand zijn/ om die in 't water leggende te redden.

't Coutw moet loopen voort over de Steben van de Sloep. Door de geweldige snelheyt deeses loops sou beyde 't hout en de Lijn in brand geraecken. Ter dier oorsach heeft de Harpoenier geduerigh by der hand een natten doech/ aen een stok gebonden/ welke van de Zeebarende een Dwepl werd geheeten. Met deselve maekt hy onophoudelijck 't hout nat/ op dat het de Lijn niet moght verderben/ of in brand setten.

d'Andere drie Mannen in de Sloep moeten oock beesig zijn/ om 't coutw in 't uytloopen en intrecken mee te houden. Dit werd van de Walvisch-vangers Stoppen genoemd. 't Geen ze met de handen niet genoegh houden konnen/ windense voort aen de Sloep/ of de Steben.

Eenen

Eenen anderen/ genoemd de *Stieret*/ of *Stierman*/ staet agter in de *Sloep*; en moet wel toezien waer de *Lijn* staet. *Bemerckt* hy deselve op de zijde te zijn/ zo *stiert* hy zodanigh datse altijd recht voor uyt komt staen. *Indien* hier geen *nauwte* acht op werd genomen/ zo zou gewisselijck de *Sloep* 't onderste boven geworpen worden.

De *Walvisch* loopt met de *Sloep* zo snel voort/ als de wind/ zoo dat de daer in zijnde 't *Hoofd* dweyrelt/ en d'*Ooren* tupten.

De *Harpoenier* werpt 't *Harpoen*/ indien hy 't zo treffen kan/ achter het *Blaes-gat*; of in 't dicke *Speck* op de *Rugg*/ daer men oock met de *Lancen* steecht. Want als hy daer de wonde ontfangt/ zo blaest hy ten eersten *Bloed*; 't welck niet lichtelijck geschied als hy op een andere plaets gewond wert; zijn derhalven oock zwaerlijck te dooden/ wanneer men haer in 't *Lichaem*/ of door de *Darmen* steecht. Het alderminste achtense noch de steek van 't *Harpoen* in de *Kop*.

Onse eerst gebange *Walvisch* blies bloed; soo dat de *Zee*/ overal daer hy heenen geloopt was/ sich daer van rood toonde. De *Walle-muggen* lieten sich met hoopen daer hy binden; waer van wy hier boven/ daer wy van deese vogelen spraken/ breeder berigt hebben gegeven.

Men steekt oock wel de *Walvisch* met *Lancen* by de *Schaemelhepd*/ wanneer men daer by kan komen; want dien steek veroorzaecht hem geweldige pijn. Ja/ als hy nu alreeds dood is/ en dan noch aen dit *Lid* gestoochen word/ soo t'zidderd 't geheele *Ligchaem* daer van.

Dickmael letmen niet veel/ waermen hem steekt; want veel bedenkens kan hier geen nut toebrengen. Een groote ongesleepene *Boeren-knegt* kan wel sulcke goede en gewisse slaegen of steeken toebrengen/ als eenen die lang op 't *Schermschool* heeft gegaen.

Men 't *Hoofd*/ gelyck ick alreeds had beginnen te seggen/ agt hy 't *Harpoenen* niet veel/ wijl 't *Speck* daer seer dun op 't *Been* sit. Dit weten de *Walvischen* beter als wy; want alsse sig in gebaer bebinden/ en onse *Harpoenen* niet ontblieden konnen/ soo gebeense veel liever de *Kop* als de *Rugg* ten besten; wijl 't *Harpoen* daer lichtelijck uptscheurd; waer op dan de *Wisch* doorgaet; even gelyck de geene/ welke/ geen lust hebbende om te blijven staen daer 't het leven geid/ haere voeten sig op 't gezwindste doen snellen/ om uyt dese nauwte te geraecken.

't *Gebuyck* des *Harpoens* is/ om de *Walvisch* daer mee gelyck als te binden/ of gebangen te houden. De gedaente desselfen is voor als een *Pyl*/ heeft twee scherpe weerhaken. Voor zijnze scherp/ aen den *rugg* breed/ gelyck een *Bijl*/ die voor snijdend/ agter plat en stomp is; op datse oock van agteren snijden mogten; anders soudense uptscheuren/ en alle gedaene moeyte te vergeefs zijn.

De *Steel* des *Wfers* aen 't *Harpoen* is voor en agter dicker als in 't midden. Agter aen heeft het een breed rond-uytgehoold *Wfer*/ gelyck een *Cregter*; waer in de houtene steel steekt. Voor deese *Cregter* is de *Voorganger*/ of de voorste *Lijn*/ vast gemaecht.

De beste *Harpoenen* sijn de geene/ welke men maecht van supber *Stael*; soo taep gehardet/ als of mense om een vinger sou winden; op datse niet mogten affspringen. Meenigmael gebeurd het/ dat/ ter oorzake van een quack *Har-*

Harpoen / in een oogenblik tijds duysend Rijcktsdaelders verlooren werden: Want soo hoogh werd een middelmatige Visch gewaerdeerd.

De Houtene Steel is door in de Cregter aen 't IJser vast / en 't IJser omwonden met Bindgaern; oock met noch dicker touw; van de Zeebarende genoemd Kabelgaern; wyl 't van dick touw is gemaect.

Een wepnig hooger / ontrent een span of twee lengte / is door de Steel een gat geboord; soo dat 't Harpoen gantsch zwaer; doch agter ligt als een IJl is; welke 't punt zwaer van pser heeft / zijnde daer tegens agter licht van veederen. Hoe men oock werpen mogt / althd valt 't scherp neerwaerds.

Door dit gat gaet een stuck Touw; waer mee 't doozste eynd der Doozgan- ger aen de steel van 't Harpoen vast is. Doch 't breekt haest af; als nergens toe dienstigh zijnde / wanneer de Walvisch 't Harpoen in 't IJf heeft. De houtene steel is dan oock nergens toe meer nut; en valt gemeenlyck terstondt van 't IJser af.

Wanneer nu de Walvisch met 't Harpoen getroffen is / roepen de Personen in al d'andere Sloepen door upt; en sien nauw toe / werwaerts de Lijn heenen schiet. Sontijds treckense eens aen deselve; isse strak / en zwaer / soo trekt 'er de Walvisch sterck aen. Doch hangtse los / of slap; en drijven de Sloepen door en agter eben hoogh in 't water / soo haelense de touwen weer in; en de Lijnschietser legtse in een goede schicking neer / Cirkels wijs; op dat hy / indien de Walvisch weer mogt komen te trecken / deselve kon laten schieten / sonder ver- waren / of ergens te hapren.

Doch hier staet aen te merken / datmen / wanneer de Walvisch op blacke grond loopt / niet al te veel touw laet loopen: Want indien hy sig veel onder 't water quam te draepen en wenden / kon ligtelyck de Lijn komen te verwar- ren om een Klip of groote Steen: Waer door 't Harpoen sou uptscheuren; en dan was alles verloozne arbejd. Hier van heeftmen Doozbeelden genoegh: En op sulck een wijs is ons zelfs eens een vangst mislucht.

De Mannen in d'andere agter aen sleepende Sloepen sien al t'samen door waerts upt; sitten stil / en laten de Walvisch trecken. Indien hy op de grond woeld / soo dat de gedagte Sloepen stil blijven leggen / soo haelense allenxkens de Touwen weer in; en de Lijnschietser legt deselve aen haere plaets ter neder / op sulck een wijs als alreeds hier boven verhaeld is.

Indien de Walvisch met Lancen werd gedoodet / soo haeldmen desgelijcks de Lijnen in / tot dat men dicht by hem komt; echter noch soo ver' af / dat de andere rupmte genoeg hebben om te konnen Lensen / of met Lancen te steeken.

Ondertusschen moetense wel toefien / dat de Lijnen of Touwen van al de Sloepen werden afgedaen; wyl eenige Walvischen wel gelijcks 't water drij- ven / maer andere sincken; 't welck men niet te vooren kan weten.

De beste Walvischen / barsch gestorven zijnde / sincken niet / maer de ma- gere wel / terstond nae hare dood. Echter drijvense na wepnigh dagen weer bo- ven. Doch die deselve sou willen wachten / zal de tijd lang genoeg vallen; wyl de Zee door de wind en Stroom / en d'ijft van 't IJ / d'onzecherheyt harer wachtinge genoegsaem sal aen-toonen. So dat de Visch / aen andere dickwils ten buyt verbaet / diese niet gejaegt hebben.

't Is wel waer dat dit de gemaklijckste Walvisch-bangst is / wyl men wep- nigh moepte daer toe hoeft te doen; maer het is oock de walgelijckste / wyl dit aeg

aes geweldigh stinckt. Om dat in het doode vleesch woymen groeyen / in gedaente als Regen-Pieren / die een vreeslijke stanch veroorzaeken.

Hoe de Walvisch langer dood is geweest / hoe hooger hy op het water drijft ; sommige drijven tot op de helft ; doch dan barstense lichtelijck / dat een harden slaghe geeft / en een leelijcken roock. 't Vleesch koocht en glerd als Bier : en daer vallen gaten in 't Lichaem daer de darmen dooz uphangen. Van desen damp en roock / werden der Menschen ogen lichtelijck rood en ontstoochen / eben als of 'er kalck in gevallen was.

Wanneer de gewondede Visch weer op komt / is hy als verbaest / 't welck meerendeels gebeurt / of hy is gants wild. Op de geene die wild zijn / roepden van achteren toe / gelijck als of men een Walvisch wil bekruipen. Maer soo wanneer de Zee stil is / hoorde de Walvisch terstond het slaen van de Riemen in 't water : 't welck men oock van seer verre kan gewaer worden / insonderheyt wanneer de lucht gantsch klaer is / en dat men wijsd over Zee kan zien. Dicke lucht en Nebel / veroorzaekt een slecht gehoor op Zee.

Als 'er veel klepne Ijs-schollen dicht by malkander leggen / zo datmen met de Sloepen den Walvisch niet volgen kan / zo haeld men het Touw met macht in. Kan men 't niet een harde treck of twee upt de Visch rucken / zoo is 't wel ; anders moet men 't af-kappen.

Alderbest treft men de Walvisch met Harpoenen / terwyl hy water blaest ; gelijck hier vooren reeds gezegt is.

Oock is de Walvisch wel te vangen by een heldere lucht en stilheyt der Zee ; als 'er noch groote noch veel Ijs-schollen drijven / zo dat men met de Sloepen daer tusschen door-roepen / en hem volgen kan. En dat de Walvissen gemeenlijck by d' Ijs-schollen leggen / om hart wegens de Lupsen als anders daer tegens te schuppen. Tegens deese Ijs-velden staet de Zee aen / en maect een gerupsch / gelijck het Zee-gehuysch / Wanneer deselve klepne Baren maect. Hier dooz kan den Walvisch het slaen der Riemen niet hoorzen / zo dat men hem alsdan best met het Harpoen kan treffen. Een Wijsken / wanneer het Jongen draegt / is gevaerlijck te dooden : want het verweerd sich seer lang / en is bezwaerlijcker om 't leven te brengen als een Manneken.

Dickmael wachten de Sloepen wel geheele dagen langh op de Walvissen / wanneer se eenige der selve gesien hebben. Roepen oock wel in 't Ijs / om 'er een te mogen betrappen. Als 't dus toe-gaet / is de vangst slecht genoegh. Maer wanneer het gebeurt dat veel Walvissen daer heenen lopen / en men keur heeft / op welck men den Harpoen wil werpen / dan zoo werden d'onkosten en moepte rijckelijck betaelt. Gelijck by selve booz 't Ijs gewaer wierden / daer omtrent twintigh Walvissen dicht by malkander waren.

Daer veel klepne Ijs by een gedrongen legt / is 't oock gevaerlijck by de Walvissen te komen.

De Harpoenier staet booz in de Sloep / en grijpt dickmael aen 't Touw / om te weeten / of het zwaer of licht om op te halen is. Hangt de Lijn zwaer / zo is 'er vrees / dat de Sloep onder water mogt getrocken werden ; en derhalven laetmen deselve wat meer schieten. Loopt de Walvisch booz upt / soo sleepen de Sloepen agter hem heenen. Loopt hy onder een Ijs-veld / soo heeft de Harpoenier een groot Mes in de hand / genoemd het Kap-mes. Is d'Ijs-schol in 't midden hol / of met gaten / soo dat de Walvisch lugt kan scheppen ; en 't touw niet

niet soo langh / datmen hem kan volgen / zo haeldmen nae alle vermogen de Lijn in / tot dat de bugt zich onder 't water verliest / en 't Coutw strack komt te staen; dan hacht de Harpoenier het in stukken. 't Gene deel met het Harpoen latense de Walvisch behouden; 't ander blijft in de Sloep: alhoewel met geen kleynne schade / want diekmael gaet een Visch met vijs Sloeps-toutwen door.

Somtijds schiet hy met de Sloep na 't Vis / zo datse daer tegens aen botzen / als offe aen spaenders zoude vliegen.

So wanneer de Walvisch weer op komt / werpt men hem wel een derde Harpoen in 't lijf; daer mee loopt hy dan weer onder water.

Genige schieten gelijcks 't Water daer heenen; maecten oock een streeck in Zee / eben als of 'er een Schip door gebaren was. Andere loopen zodanigh / datmen haer geduerig op 't water ziet. Deese speelen sulcker wys met de staert en Binnen / dat men breeft / haer nae by te komen.

Terwijlse nade Staert zodanigh slingereren / windense diekmael veelvade men van de Lijn daer om; dan behoeft men niet te vreesen dat het Harpoen zo licht sal upt-scheuren.

Als den Walvisch gewond is / blaest hy met zodanig een krachtig geluyt als of men een kanon-hogel hoorde zupsen. Doch wanneer hy 't water bozender wijs upt-blaest / gelijck een krupck in 't water; dat is een teyken van 't vergaen zijner krachten / en dat hy nae by de doot is.

Genige gewonde blasen bloed / daer de Mannen in de Sloepen leelijck door begaep worden. De quetzuere ontfleeckt den Visch / zoo datze al levendigh stinken / en een Aes der Vogelen zijn.

Da de water-blasing werpen de Walvischen eenige bettighet upt / welcke eben als sijn Zaed op 't water drijft; dit vet is een begeerlijcke kost voor de Walvis-nuggen / die daerom niet dupsenden den Visch volgen / en quaecken als den Riekbozissen.

De Harpoenen scheuren somtijds upt / dan passen de Sloepen van andere Schepen op / en werpen haer Harpoenen daer in / zo bekomen dan deese wel de Visch / schoonse van andere den dootsteeck ontfangen hebben.

Somtijds oock werden van twee verscheden Schepen de Harpoenen op een Visch te gelijck geworpen: indiens den selven krijgen / zo deniens de zelve.

So wanneer men een Walvisch met Lancen aendoet / zo moet men hem op en om konnen bereyden / door verscheden gelansceert Sloeps-volck.

De Man aen 't Roer moet nauwe acht geven op den loop des Walvisch / om dat de Sloep hem geduerigh op zijde blijft. De Roepers strijcken en roepen met alle macht / werwaerts hy sich wend.

Een goed Stierman is naest de Harpoenier de aldernodigste in een Sloep / welcke hy met een Riem bestierd / voorwaerts uptziende; d'andere Roepers leeren den rugge nae boozen / en sien nae achteren. Verhalven roepen de Stierman en Harpoenier haer geduerigh toe; Roey aen, of Strijck. Daer door te verstaen gevende / datse wat nader aen den Walvisch / of wat verder daer van moeten maecten.

Hoedanigh men met de doode Walvisch handelt.

Hoedanig
men met
de doode
Walvisch
handelen
moet.

Als nu den Walvisch dood is / houd men hem den Staert af. Enige be-
waeren de Staert en Vinnen / om de groote Schepen daer mee te behan-
gen / als een middel / om 't aendzingend Is daer dooz af te weeren. De Staert
verhindert de Sloepen in 't boort-roepen / vermits deselve dwars legt.

Dooz de Staert maeckense 't eene eynd van 't Coutwast / 't ander eynd ach-
ter aen de laetste Sloep. 't Getal deeser Sloepen is ordinaer vier of vijf / ach-
ter aen malkander vast gemaeckt. Dus roepense gelijkerhand heenen / 't welk
men Boegsceren noemt ; sleepende den Walvisch zo aen 't groote Schip.

Dit gedaen zijnde / bindmen de Visch met Coutwen aen 't groote Schip ; het
deel daer de Staert afgehouden is / maeckense vooz aen 't Schip vast / de kop
achter : 't midden komt tegens 't middelste des Schips / by 't groote Wand
aen 't Back-boord. Selden gebeurt het / dat de Walvischen langer syn / als
de plaets van vooz tot aen 't midden ; ten waere de Schepen seer kleyn zijn
mogten.

Dooz Wand werd verstaen de dicke Coutwen / aen de zijde des Schips / daer
men nae de Mast heenen opklimt tot de Mars. Aen de Groenlandse Schepen
zijn 'er gemeenlyck vier / of oock wel vijf / by malkander. Wanneer aen de
groote of middelste Mast-boom vier Ladders zijn gemaeckt / soo zijn 'er aen de
voozste Mast-boom / genoemd de Focke-Mast / maer drie ; aen d'achte Besaen-
Mast maer twee aen peder zijde.

Dooz Back-boord werd verstaen de gang van voozen nae 't achterste in het
Schip ter regter-hand : Maer de zijde des Schips / wanneer ick van achter
nae voozen toe gae / oock ter rechter-hand / werd 't Stier-boord genoemd /
vermits men van 't Hoer na voozen gaet.

Die onder de Schip-lieden aldereerst een doode Walvisch ziet / roept ter stont :
De Visch mijn ; en bekومت van de kooplieden een Ducat / tot een vereeringh
vooz sijn goede opzicht. Om dit stuck gelds te winnen / klimmen veele in de
Mast / op hoop / datse een doode Visch mogten zien drijven.

Wanneer nu de doode Walvisch aen 't Schip vast is / soo houden zich aen de
andere buyten-zijde twee Sloepen by hem : in peder der selve staet een Man /
of Jongen / met een lange Haek in de handt / aen 't Schip gehecht / om vast
te blijven leggen. De Speck-snijders staen vooz in de Sloep / of anders op de
Walvisch / hebbende Leedere kleederen aen : of oock wel andere / nae dat elck
betaelen kan.

Sp hebben oock Laersen aen de Beenen / onder de haek met spitse Nagelen
bezet / op datse vast staen konnen / vermits de Visch glad is / daer men anders
licht zou komen te vallen.

Deese twee Speck-snijders hebben vooz dien arbepd bysonder geld / te weten /
vier of vijf Rijckdaelders.

Eerst snijdense een groot stuck af achter van 't Hoofst / by d'oogen. 't Selve
noemense 't Kenter-stuck / beteckeneende so veel als 't omwindel / of omgangs-
stuck / want kenteren is by haer omwinden. Gelijckmen 't andere Speck al
t'zamen met lange riemen van de Visch snijdt ten eynde npt / so snijdt men daer
tegens dit groot zo genoemde Kenter-stuck / hoe langer van de Visch af / rond
om

om deselve. Dit dus gedaen / en 't gedachte stuck rondom van 't Bleeſch afgelijgt zijnde / reykelt van gelijcks 't water af tot aen de Maſt-korſ; dat is / tot aen 't midden van de Maſt-boom; alwaer een ronde omgangh van plancken is gemaect / op welke men ſtaen kan.

Men dit kenterſtuck is een dick Couw vaſt gemaect / onder aen de Maſt-korſ gehecht. Hier mee werd de Viſch uyt het water gelijgt / op datmen 'er bequaemlijck by komen mogt. Doch dooz de zwaerte nepgt zich 't Schip geheel op d'eene zijde / daer de Viſch leghet.

Hoe taep het Speck is / kan men uyt dit kenterſtuck bemercken / daer men een gat in ſnijdt / waer dooz een Couw geſtoocken werd / doch niet diep onderwaerts; daer de Viſch mee omgekeert werd.

Daer nae ſnijdt men / onder 't gedachte Stuck / groote riemen Speck in de lengte heeren. Deefe / vermits ſe ſeer zwaer zijn / werden op deselve wijs dooz Couwen in 't Schip gewonden. Hier ſnijdmense dan tot klepne vierkante ſtucken / peder ontrent een halve El langh. De twee Mannen / welke deefe vierkante ſtucken ſnijden / hebben lange Meſſen in de hand / gelijck de twee Speck-ſnijders / die op de Walviſch ſtaen.

Deefe Meſſen / t'zamen met het Vecht / zijn ontrent zo langh als een Man. Hoe meer / of verder men 't Speck van de Walviſch af-loſt / gelijck de Hupd van een Os werd gebilt / hoe dieper ſp oock met winden 't Speck moeten optrecken / op dat het veer van malkander kome te ſtaen / en ſp dies te beeter ſnijden konden. Alſinen nu ſulck een stuck Speck om hoogh heeft gewonden / trecken 't de daer op paſſende Mannen in 't Schip / en doen 'er 't Couw af / waer aen 't vaſt-gemaect was.

Wanneer dit Couw dooz 't Speck-stuck werd gehaeld / knooptmen 't ſoodaenigh vaſt / dat 'er als een ring of opening boven 't Speck blijft / waer dooz men een grooten haeck ſteekt / boven met een dick Couw aen een Riol vaſt gemaect / waer dooz de lange Couwen gaen / tot in 't midden des Schips. Daer noch een ander dickier Couw van de booyſte tot de middelſte Maſt gehecht is / waer aen deefe Opwindings-Lijnen vaſt zijn. Achter in 't Schip by d'andere Winde / de Spil genoemt; ook wel booz in 't Schip / werd noch wel een andere Spil gezet: en op deefe wijs word al het Speck in 't Schip gewonden.

In 't Schip ſtaen een of twee Mannen / nae berepſcht word / met Haecten / van een mans langte: Hier mee houdenze het groote stuck Speck / 't welck in 't Schip tot vierkante ſtucken geſneden werd. Noch ſaet 'er een by met een korte Haeck / met deselve ſteekt by in de vierkant-geſneedene ſtucken / en legt ſe op de Banck / daer ſe booyts klepner werden geſneden.

De twee eerſt-gedagte Mannen met de lange Meſſen / die de groote ſtucken Speck ſnijden / welck ſp Flens-stucken noemen / ſtaen aen Back-booyd / daer de Walviſch aen vaſt legt. d'Andere die 't booyts tot klepne ſtucken ſnijden / ſtaen aen d'ander zijde des Schips / op dat haer niets hinderlijck zy / en dat ſp de Hupd van 't Speck van haer af / in 't water werpen kunnen.

Wanneer 't een goede Dangſt is / en datmen geen tijd wil verſipmen om Viſchen t'ontdecken en te vangen / zo ſleepenſe de gevangene achter aen 't Schip en verbolgen haer Jagt. Alſe noch eenige tijd ober hebben / ſnijdenſe alleen groote ſtucken Speck af / en ſnijtenſe beneden in 't Schip. Soofe buypen de Daken geen Speck meer laeten kunnen / zo zeplenſe nae een Haven / of zoſe die niet

niet bekomen konnen / drijvense met de stroom slechts heen; ondertussen bul-
lense dan de Duten / om weer plaets te maken.

De Messen / daer se 't speck mee snijden / zijn korter als d'andere; zijnde met
de steel ontrent anderhalf El. Geduyrig snijdense van sig af / om van de bettig-
heyt niet bespat te werden.

De geene / die 't werckie taeye Speck met een lang Mes in klepne stukken
hacht / noemense de knapper. Hy werd seer leelijck van de bettigheyt besoeeld:
derhalven is hy oock met oude lompen omhangen; soo dat hy byna de gedaente
van een sot vertoont.

Enigh Walvisschen-speck is wit; ander geel / noch ander rood. 't Witte
speck is vol klepne Zenuwen. Heeft oock niet soo veel bettigheyt of Craen in
sigh / als 't geele; 't welck byna geele Boter schijnt te zijn. Dit is het beste speck.
't Roodde en waterige komt van de doode Walvisschen: want ter plaets daer de
bettigheyt uptgelopen is / set sigh veel bloeds. Van dit speck komt naderhand
de minste en slegtste Craen.

Door de Casel staet een Goot / of boven-opene Pijp / van Planken t'zaem
geslagen; waer in 't kleyn gesneedene of gehachte Speck geworpen werd.
Daer by staet een Jongen / die 't gedagte speck vervolgens na malkander
langs de Goot voort schuyft in een Bupdel / boor aen de Goot vast gemaeckt;
hebbende de gestalte van een woest / 30 lang / datse tot onder in 't Schip neer-
gaet. Ayt deese Bupdel valt het Speck in de Balje / gestelt op de leedige Da-
ten. De Maets onder in 't Schip passen op / tot datse vol zijn. En worden dan
aen een kant gezet / tot dat men 'er Craen van brand.

Als nu 't Speck van d'eene zijde des Visch is gedaen / zoo snijdense 't Visch-
been daer upt / t'zaem in een stuck / daer al de Mannen van 't Schip genoeg
aen op te winden hebben; en dan word hy gekentert of omgekeert. Hier toe
gebruyckense bysondere Haeken / daer 'er twee van aende zijden worden vast-
gemaeckt / en een in 't midden / met stercke Coutwen wel boorzien. Daer nae
snijdense 't andere Visch-been aen d'andere zijde upt / en winden 't op deselve
wijse in 't Schip. Hier werd het van malkander gehoutwen / in zodanige stuc-
ken als het hier te Lande word gebragt; daer het dan voortz gezuyvert en tot
Balijnen gemaeckt wort.

De Visch-been behoort de Reederz alleen toe. De geene / welke op Part
baeren / ontfangen boor peder Quarteel haer bedongen geld. d'Andere / welke
op maendelijke Besoldinge zijn aengenoomen / ontfangen haer geld wanneer
de Schepen weer te Land komen / 't zy men veel of weynigh gevangen heeft.
De schade of winst is boor de Reederz.

De Haeken / daer men 't Visch-been mee op-wind / zijn bysonderlijck daer
toe gemaeckt / gelijk de Balcken upt een Waeg; aen beyde d'eynden zijn twee
scharpe Tacken / welke men tusschen 't Visch-been slaet. In 't midden des
Balcks is een lange steel met een ringh vast gehecht / waer in de Coutwen vast
gemaeckt worden. Aen de steel zijn noch twee andere kromme Haeken / als
Dogel-klauwen / vast; met een Ring / welke om de steel gaet: Aen deselve zijn
twee Tacken of klepne Haeken gehecht.

In de Ring / daer de Coutwen vast gemaeckt zijn / is boven noch een andere
kromme haeck met een ringh vast; gelijk aen de kraenen gebruyckt / waer
zwaere dingen mede opgewonden worden.

Tuffchen deefe heerde Waechte/ is dwaers over/ noch een ander Contwast/ op dat d'onderste Waechten gelijck bleven/ en 't Diftch-been alfoo niet in 't water vallen/ en fincken mocht.

Als nu het speck van de doode Walvifch is gefneden/ latenfe d'overige romp drijven/ welke tot fpijs der Hoof-vogelen treckt.

De witte Beeren laten zich mede gaeg daer by binden; alsfe hier van ge-
vreeten hebben/ zien zu 'er upt als de Dillers Honden/ die niet Mupl/ kopen
Doeten/ in het doode Wef hebben leggen vreten. Haer witte Hupd is aldam
niet front-geel befmeurt/ waer door haer 't Hap; veel upt-valt; wanneer de
Hupd van wepnigh waerde is.

Als 'er ergens een doode Diftch wat ver' van de Schepen aflegt/ soo werd
deselve aen de Schip-lieden ontdeekt door de Vogelen/ die fch in ontelbare
meenigten daer omtrent laten sien. Ook door de witte Beeren/ die na dese
fpijs seer begeerigh zijn; voornamentlijk in 't Doos-faer/ wanneer noch niet
veel Walviffchen gevangen zijn geworden/ zijnse aldergaegft na deefe Wapt.
Maer als 'er doode Walvifch-rompen in 't water drijven/ eetense fig zat wan-
neerfe willen. Men fiet haer derhalven dan niet in fulcke meenigten meer om-
trent deefe Diftchen. Vermits oock soo veel Wef binden op verfchepene plaet-
fen/ soo hebbenfe figh gintsch en herwaerds verdeeld.

Van de Vet of Traen-branding.

Vande Vet
en Traen-
bandery,
die voor-
heen van
de Hollan-
ders in
Spitsber-
gen ge-
fchiede.

Voor deesen hebben de Hollanders de Traen gebzandt in Spitsbergen, op
Smeerenburgh, en by de Harlinger-Koockery. Tot bewijs daer van/
blindmen hier noch allerley gereedschap/ behoorende tot de Traen-bzandery;
gelijck wy hier boven hebben verhaelt in 't eerste Hoofd-ftuck des tweeden
Boecks/ daer wy handelden van de gelegentheid des Lands Spitsbergen.

De Françoisen bzanden 't Speck in haere Schepen tot Traen. Waer door
dan meenig Schip in Spitsbergen door Oopen Blam werd verflonden. Terwijl
ick daer was/ viel dit twee Françoische Schepen ten deel.

D'Oosfaech/ waerom 't Speck in Spitsbergen werd gebzandt/ is/ om datfe
meer Traen als Speck in de Vaten konnen laeden/ en derhalven de Schee-
pen rijcklijcker konnen bezagten. Zy meenen hier mee de grootste winst te
doen/ wijfe al t'samen op Part varen; dat is/ sy bekomen geld na datfe veel
of wepnigh hebben gevangen.

Ons Volck doet/ gelijck alreeds gefegt is/ 't Speck in de vaten. In de-
felve glerd het gelijck als Bier. Eventwel weet ick niet/ opt gebeurt te zijn/ dat
eenige vaten in ftucken fprongen; schoons allewegen dicht en vast toegemaekt
waren. Het speck werd meest tot Traen.

Op de honderd Quarteelen varfch Walvifch-vet/ verliest men/ wanneer het
uptgebzandt is/ twintig Quarteelen; wat min of meer/ na dat 't speck goed is.

By de Traenbzandery booz Hamburg fchuddenfe het Vet upt de vaten in een
grootte houten Crogh. Int dese Crogh werd het door twee Mannen gegooten
in de daer by-ftaende Ketel; waer in twee Quarteelen Speck gaen.

Onder d'ingemetzelde Ketel legt men vyer. In deselve werd het Speck ge-
hooekt/ of uptgebzaden; gelijck men ander vet uptfinelt. Dese Ketel/ anders
genemend Bzad-pan/ is seer wel bewaerd en verfoeght/ gelijck gefchied om-
trent

trent de Ketelen der Dierwerf. 't Is gantsch breed; black gelijk een Braedpan / gemaecht van koper.

Wanneer nu het Vet wel uptgebraden is / soo werd het met Ketelen upt de Pan geschept in een groote Seef / op dat het klaer daer dooz uptliep. 't Andere werd wegh geworpen.

Deese Seef staet op een andere groote Trogh / of Back / tot boven de helft met koud water opgebuld. Hier in werd het heete vet / of de Craen verhoelt. Al d'onreynigheyt / welke noch in de Craen mogt sitten / 't zy bloed / of ander vuyl / sineht in dit water na de grond / en de klaere Craen drijft boven / gelijk ander vet / of Olj.

In deese Back / of Trogh / streckt een klepne goot; gaende na een eben soo groote Back / of kom. Dooz deselve loopt de Craen / wanneer d'andere Trogh byna vol is / tot in de derde Trogh / op deselve wijs met koud water gebuld. Hier in werdse noch boozs gekoelt / en veel klaerder als te vooren.

In de derde Trogh streckt weer een andere Goot. Dooz deselve loopt de Craen in 't Pachhuis / in een vierde Trogh. Upt welke de gedachte Craen in de Quarteelen / of Vaten / werd gebuld. Sommige hebben maer alleen twee Troggen / of Backen; anders ook kommen genoomd. In plaets der selve gebruyckense in Spitsbergen Sloepen.

Wanneer nu 't Speck uptgebrand / en dat Craen gemaecht is / soo behoumen de geene / welke op Part gebaren hebben / booz peder Quarteel Craen / 't bedongene geld; en begeben sich dan haers weghs.

Van 't overblijffel na de eerste uptbranding maken sommige noch bruyne Craen. Doch de geene / die de moeyte niet aenstaet / werpen 't wegh booz de Honden.

Volgen by tusschen-voeging eenige Avontuurlijke en droevige voorvallen, van Groenlands-vaerders uit-gestaen.

In 't Jaer 1674. Commandeur Ouwe Kees in Groenland zijnde / ging (op eenigh Gebergte Sala gepluukt hebbende) met een van zijn Gasten / genaemt Bommel, by mop weer op een van de zeven grootste Ijs-bergen / ende omtrent wel drie upzen geklommen hebbende / hadden maer een mijl geboordert / zijnde qualijk een vierde-part van de hoogte des Berghs; zeyde tegen zijn machter: Ick wil weerom, maer heb een mackelijker baentje bedacht, als loopen; ick salme laten seullen: en hy zo doende / maecte sulcken voortgangh nae beneden / dat alles booz zijn oogen schemerde / en hy als blind wierd. Doch dit ghyen hem niet langer behagende / socht met zijn voeten in de Sneeuw sich te sluiten. Ondertusschen zijn machter Bommel, siende dat den Commandeur zoo ras en gemakelijck afgingh / volgt hem op dezelve wijs: en schryuende geen gebaer / liet het luchtig en snel voortgaen / zwayende met zijn Rensdoeck over 't Hoofst; en de Commandeur tot-roepende / dat gaetje voorby Commandeur. En also booz seullende / bonst endeling van een horck van den Ijs-berg / regt in 't lood neer / los in Zee. Zijnde toen hy viel / nog wel tweemaal so hoogh als de Westertoren van Amsterdam. De Commandeur endeling sig selve met heel moeyte tot stilstand gehregen hebbende / was blij / dat hy van dat machter

Avontuurlijke en droevige voorvallen van Groenlandsvaerders.

ker

het baentje af was / en dat hy syn voeten in plaets van syn billen weder kon
gebruyken om niet gaen beneden te komen. Wetende niet waer syn makker
gestoben of geblogen was. Om laeg aen de Sloep gekomen zijnde / vragde
hy zijn ander Volk / of se Bommel niet vernomen hadden? zo hem niet gesien
hebbende / zepde hy: dan heeft hy een ongeluck / en is misschien om hals.
Maer kom roep hy de Ijs-bergh langs / en laet ons sien of wy hem niet vin-
den. Doch so hem niet vindende / meenden weerom te varen; voorzeker den-
kende dat hy verongeluckt was; als wanneer Bommel begint te roepen: hier
ben ick, hier ben ick. Sittende onder aen de voet van de Ijs-bergh; zijnde aen
de kant gezwoonnen en ober-geklommen. Hebbende / dat schier ongelooflijck
schijnt / wepnig ongemack of hinder van zo hoog een val gekregen.

Dit Versje past ter waerschouwing hier wel:

Een Waeg-hals doet 't geen niet behoeft,

En 't heeft hem menigmael bedroeft:

Het past een wys en deftig Man,

't Gevaer te myden, waer hy kan.

In 't Jaer 1657. Commandeur Pars-hout van Noord-epud by de Rijk /
(toen ter tijd voor Harpoenier varende) een Vis geschoten hebbende / werd met
de Sloep / niet alleen onder water / maer oock onder 't Ijs geruckt. Doch
zijn byhebbend Volk sprong ober Noord / eer de Sloep onder raekte. Parshout
met de Sloep ontrent een quartier-uur onder 't Ijs geweest zijnde / komt van
onder de schotsen weer boven / ende wierd van een andere Sloep gebergt / maer
die sloep en Ijs zagen zo noyt weer.

Een Soon van eenen Simon van Emden, een Walvisch geschoten hebbende /
palmte de Lijn een stuk-weegs in / nae de Vis moe gezwoonnen scheen / hier
mede besig zijnde / en met inpalmen een bogt van de Lijn om syn been gekregen
hebbende / word onverwacht van de Vis / die een schoot neemt / uyt de Sloep
gerukt / met zo groot een geweld / dat het voorste planckje / daer de Comman-
deur zijn knie in val zet / daer uyt sprong. En de Vis zijn loop onder 't Ijs ne-
mende / is / geijk oock de Jongman / noyt meer gezien.

Op gelijcke wijs heeft Commandeur Gerrit Gerritsz van Vlieland oock syn
Zoon verlooren.

In 't Jaer 1660. Cornelis Gerritsz Ouwe Kees Commandeur / en Jan Lou-
werisz Put, wonende te Sordam op 't Silber-pad / voor Kajuut-wachter /
op 't Schip de Gort-molen, in Groenland op hun neeringh zijnde / en 7. Vissen
t'scheep hebbende / krijgen weer een ander in 't gesigt / dies 'er terstond geroepen
wierd / val, val. De Commandeur self daer eerst by rakende schiet 'er syn Har-
poen in; toen komt de tweede Sloep / daer Jacob Dieukes van Essendelft Har-
poenier op was; en gereed staende / om zo dra de Vis weer sou boven komen /
oock syn Harpoen 'er in te schieten; dog de Vis regt onder de sloep op komen-
de / stoot met syn kop tegen de sloep aen / dat 'et lilde; waer door de Harpoe-
nler uyt de sloep steupte; en in plaets van het Harpoen in de Vis te schieten / viel
het in de Vis / en de Harpoenier uyt de sloep vallende / schooten hem twee bog-
ten van de voorganger om syn been; en raekten op de Vis (als een Ruyter op
syn Paerd) after op het plug-end / tusschen 't lijf en de staert te zitten; werden
de van syn eegen Harpoen / en Lijn / daer op gehouden; en most al mede / waer
de

de Vis zwom. En de Vis in 't zweemmen tot 3 mael na de grond schietende / most hy telkens mede na die verschrikkelijken afgrond baren. Ondertusschen deden de andere Sloepen wel hun best / om hem te onderhalen / en van die gevaerlijken Zee-rupter-dienst te verlossen : maer konden niet / dooz dien de Vis rasset zwom / als zy konden roepen. De Commandeur siende dat hy niet te beroepen was / riep luyds keel / Jaap sny de Lijn aen stucken. Hy het wel horende meende het te doen / doch kon zijn mes / dat ober dwars in zijn sakhack / niet uyt krijgen. Desen Vis- en Zee-rupter / also 3 mael onder g'weest hebbende / en de voorganger als een toom in zijn hand vast-houdende / nadien hy 't anders aen zijn Been niet harden kon / zo raecht 'er zijn Harpoen uyt / maer dooz hy van de Vis (die toen heen zwom) los raechte / en boven water komende / werd van een ander Harpoenier gebat / en in zijn Sloep gebergt / en behouden aen het Schip gebzagt ; en daer weer dzooge kleeven aer geschooten hebbende / deden weer een togt na de Vis / die sp oock nog eyndelijck vermeersterden / en t' Scheep kregen.

In 't Jaer 1668. Jonge Kees van Sardam / boerende 't Schip de Hoop de zwarte Walvisch, eenige Wiffen gebangen hebbende / leggen in 't Vis / met het Schip aen twee toutwen achter uyt aen een schots vast gemaecht. Het volck vermoepd in de kop leggende / doozdien 'er een Vis of twee af-gemaecht / en in de Baten gestercken waren / bleven maer eenige weynige boven / om de wacht waer te nemen. Waer onder P. J. B. oock zijn pligt waer nam (zijnde niet alleen oog-getuyge en verhaelder / die my als een besondere bziend / op mijn ernstig versoek / dit voozbal heeft ter hand gesteld ; dog met versoek dat zijn naem niet soude uytgedrucht worden / als daer uyt geen eer van kloeckmoedigheyt soeckende ; ick echter dit versoek te buypen gaende / oordeel dese saeck waerdig te zijn / om man en paerd te noemen. Een van hen after uyt ober boozd kijckende / ziet een Beer op zijn gat (als de Honden) zitten / op de schots daer se aen vast lagen. Waer op datelijck hy de Maets geresolveert wierd / om in stilte (zonder het ander volck van haer rust te stoozen) een Sloep af te strjcken / en op den Beer een togt te doen. Dog een Loper van het Takel / hoe fast en sill 'et oock om de klamp sorde / wekten den Baes (die als 'er wat te doen was / niet veel sley / en slapende nog wel half waechte) de slaep wel haest uyt de oogen en zijn Utschaem uyt de kop na boven / met zijn slaep-muts op 't hooft ; seggende : wat is 'er te doen ? het antwoord was gereed ; daer sit een Beer. Hy die niet gewoon was de leste te wesen / was strack gereed ; seyde : strjck nog een Sloep en poort zo veel Volck uyt de koy, dat wy hem kunnen bemannen, en laet de andere rusten. Dit gedaen zijnde / stecken van boozd ; de Beer ziende dat 'et hem soude gelden / neemt de vlugt ober de schots / en springt aen de andere kant in 't water. Ondertussen roepen sp met 'er twee Sloepen / de Commandeur om de reene / en P. J. B. om d'andere kant van de schots. Den Baes / volgens zijn gewoonte / oock doozdien de Beer de schuinte van de schots genomen had / daer eerst hy zijnde / komt den Beer te gemoet / met een Lens in de hand / en gewoon zijnde wat te raecken / steekt den Beer dwars dooz 't lijf / dat hem de Darmen uyt den Bupck hingen.

Hy hem niet meerder willende quetsen / om de huyd niet verder te bederven / oordeeld hem in die staet te zijn / dat hy booz dat mael genoeg heeft ; liet hem derhalven zweemmen / denckende dat hy haest sou sterben. Dog den Beer dus

doodlijck gewond/ toont echter noch zo een fortze / dat hy sich als een kat/ ter blugt upt 'et water / op een blacke / dog wel vijf voete hooge schots begreeft : gaende daer leggen sterben zo men meynde ; maer hy gaf haest andere blijcken. Hy lag op sijn Bupck / rustende met sijn beck op de voozste pooten/ als een kat/ die op een mups loert. Den Baes sijn alreede half gewonnen victorie willende vervolgen / ruckt met sijn Sloep aen de schots / en springht 'er op / met een schiet-lens in de hand / zijnde een zoozt van Lensen wat ligter als de gemeene/ berzien men een end van 8/ a 9. vaem lijns. Aldus gewapend zijnde / treed hy sijn Druand te gemoet ; hebbende geen gedachten van hem / dat hy de magt zoude hebben om sich op te konnen rechten / nadien hy zo gewond was : Riep hy P. J. D. van bezre toe / die geen haest met sijn Sloep maecte ; Nu ben ick niet ang voor een doode Beer. Het minst niet denckende dat den Beer eenige tegenstand zou doen / stapt hy voort : Terwijl die van d' andere Sloep geen haest maecten/ om haeren Baes de glorie van overwinning te betwisten : zo zien zy den Beer schigtig opblijgen / en springt met een gzoote woede den Baes onder de voete / sonder dat hy tijd had om hem in postuur van defensie te stellen / dat hem sijn schiet-lens over 't Hoofte bloog. Daer lag den Baes (die anders vol Couragie) onder de klauwen van den Beer / die sijn linker poot in des Baes rechter zyde / en sijn rechttere klauwen / op 't hoogste van sijn borst / en sijner vreeslijck getanden Snuyl beneben sijn sitot zettende. Waerlijck een schielijck Schouffpel / om aen te zien. P. J. D. in de Sloep dit ziende/ riep luyds keels / zo veel hy kon / tegen 't Volck in de Sloep / by de schots : help , help Mannen , spring op de schots , en ontzet den Baes. Doch zy alle verbaest/ blyben in de Sloep / behalven alleen Claes Niele van West-zaan/ de hartigste van allen/ die upt de Sloep springt / grijpende dooz haest een harck / om daer mede den Commandeur te ontzetten. Doch een zwack geweer / 't welck tegen soo een Beest wepnigh soude geholpen hebben. De Sloep daer P. J. D. in was/ oock sonder toeven aen 't roepen gevallen / om zo dya als 't mogelijk was/ by den Man onder den Beer te komen / en den Baes upt sijn klauwen te redden ; maer aen 't Ws gekomen zijnde / (zo onberwagt den Beer hem had bespongen / zo onberwagt hem weder verlaten) komt den Commandeur nog heef bestorven zijnde/ hen tegen lopen ; van den Beer / en by gebolg van de Dood verlost. Seggende/ dat toen het sterck geroep/ help , help , Et. klonck/ de Beer van hem af-sprong. Den Beer de Man verlaten hebbende / ging weer leggen van daer hy gekomen was ; zo digt op de kant / dat sy hem upt de Sloep met een Lens konden berepcken. Waer op P. J. D. en nog een ander resolbeerden/ hem/ elk met een Lens in de hand staende/ de rest te geven. Dog de Baes wilde in geen'er manieren daer toe verstaen / seggende : Gy mogt het Dier in de Sloep krygen , het was om een Man 2 a 3 gewed. P. J. D. daer op een stuk hout nemende / dat booz de hand lag / meende den Beer dat booz den kop te gopen ; dog vloog over hem heen : Waer nae den Beer liep / en beet daer in / gelijk den Hond in de steen ; maeckende daer by een wonderlijck misbaer. Ondertussen tegen alle vermoeden den Beer niet sterbende / begon het haer te verdzieten daer zo lang te wagten / te meer / om dat het by wijlen sneeuwde ; verfoeckende den Commandeur / den Beer op 't Ws aen te doen / of weder na Boord te roepen. 't Eerste wierd toegestaen / met dese woorden : Wilje nae den Beer , ick sal merje gaen. Gelyck het geschiede. 't En leed niet lang of den Beer

er sag sig van 8 Mannen besprongen. Hy steld zig in postuur / bluchtende
et booz voet / met de zijde booz / tonende met het opspreken van zijn Lippen/
hy in den beek gewapend was. Onder allen den Commandeur zijn schiet-
ng nemende / meend hem in de bozst te treffen / maer bloog hem tusschen de
o2-poten dooz. Den Beer bleef ober de Lens staen / als of hy wilde seggen/
e sal hem nu weder halen. In so een postuur eenige tijd staende / dzevense
n op een andere schots die waterig was; en van daer weder op een vaste ge-
men zijnde / wierd hy magteloos / en gaf nae wepnig moepte den geest. En
epndelijck / den Overwinnaers tot buyt geworden.

Geluckiger als de boozgaende / trof het een Jongman van Watergang (een
o2p in Waterland) dewelcke aen Land zijnde / sig met een Jongen wat ver-
n de Sloep begaf; en achter een groote steen ziende / zagen sy daer een Beer
en: van wien sy dachten / dat hy hun wel haest gewaer soude worden; zagen
en kans om hem t'ontloopen / besloot d'oudste die een Lens in de hand hadde
in postuur te stellen / met den Jonge achter hem / om also den Beer / op haer
nkomende / punt te bieden. Het duurde niet lang of de Beer komt met seer
oote furie op haer aen lopen / meenende de Jongman op de Bozst te sprin-
n. Dog wierd met de eerste steek / van zijn dood Opand zodanig getroffen /
it hy booz haer voeten neer-biel / en schiet niet een poot beztoerde; zijnde de
eng hem dwars dooz 't harte heen gegaen.

In 't Jaer 1670. Jan Louwerisz Pic, Commandeur op 't Schip de Bleeker
Groenland, eene Vis gebangen / en gesienst hebbende / ging wat slapen; be-
elende de Stuurman van 't Schip / met een Sloeps Volck de wacht te houden;
naer een half uur gelegen hebbende / zo stack een harde Z. O. Wind op / dat de
Zee heel hol schoot / zittende in het Is / en wierden vast becingelt; dog de Zee
dapper hol gaende / braken de schotsen aen stukken. Toen ordineerde den
Commandeur / de boozzeplen los te maken / en dieper 't Is in te zeplen; dog
hoer dwars boven 't water upt zijn Dingerlingen hangende / en geen tijd
jnde om aen te hangen / wilde zoo maer heen zeplen / en met de schooten en
zassen sturen. Maer dooz de harde wind wierden de groote schotsen zo ge-
veldig bewogen / dat se dichtwils tot aen de Rusten van het Schip quamen; en
et Schip de verkeerde weg op willende / met de neus na de Zee / soo wierden de
naets soo dapper verlegen / dat zy met'er zeven-en-twintigen sig van 't schip/
p de losse schotsen Is begaven / (die gelijck gesegt is / geweldigh op en neer
doelden.) Kruppende ober eenige ps-bomen van d'eene schots op d'ander / ps-
daerd in / op hoop van op een veld te sullen komen; hebbende tot 'er lijf-berging
zie sloepen / die sy al ober 't ps arbepteden.

Zy dus van d'eene op d'ander schots zwerbende / raecten epndeling op een
eld / daer sy sig een Etmael onthielden. Ondertussen de Commandeur met
noch 7 gasten in 't schip blyvende / setten 't booz mars-zepl by / hopende dat dooz
e kragt van 't zeplen / het schip de schotsen wat mogt verdulwen / en soo na
Zee raken. Dog op eene schots na buypen zijnde / brak de loef-mars-schoot
ien stukken; als wanneer het schip tegen de buypenste schots aen draapt / met
welck een vaert / dat de heele sy in-wesck / drayende boozt in Zee / en viel strack
op sy / en de zeplen op de Zee; zo dat deese acht Maets genoeg te doen hadden
om met een Sloep t'onvligten / en haer leven te zalveren. Het Schip quijt
zijnde / zworven met de Sloep in Zee / by de kanten van het ps langs / in digte
jagt-

jagt-sneeuw / waer zy weynig van haer honden zien. Dog eyndelijck de lugt beginnende te bzeken / en wat op te klaeren / ziet den Commandeur sijn afgeschepten volck; en gewupst hebbende / zo komt de Harpoenier Adriaen Pit, met een end lijns / na de buptenste schots / en gopt het selve den Commandeur toe; en op 't woord van de Commandeur / rucken de zeven-en-twintige de Sloep met 8 Man / op 't ps by hen. Zp te samen daer anderhalf Etmael gezeten hebbende / zonder eenig Schip te zien / zeyd den Commandeur: Mannen, die my en sijn leven lief heeft, mag my volgen. 't Volck in de Sloepen verdeeld hebbende / en 't weer wat bedaert zijnde / stieten de sloepen van 't ps in Zee. En na 12. uren zwerbens / rakense behouden in het Schip van de Commandeur Parshour, die hen booz eerst bergde / en weer een gedeelte van 't volck in andere Schepen over-zette.

In 't Jaer 1675. Commandeur Cornelis Claesz Bil, sijn Schip vol gebangen hebbende / heeft het selve in 't ijs verlooren. Dooz 't toe-setten / of posen van de schotsen / daer het in becینگeld lag. Mosten sig toen met hun 24 per soonen / (onder welke mede Jacob Dieukes was; daer hier vooren in 't boozval van 't Jaer 1660. / afgesproken is; die tot 3 malen toe / dooz de Vis na de grond geboerd wierd.) 14 Dagen lang / met agt halve broodjes van 6 pond / en 4 Edamse kaesen / behelpen. Sp nu aldus met eenige Sloepen 14 dagen in Zee geworben hebbende / met roepen en zeplen / en sommiger hoofd dooz wanhoop ligt / en zwart van honger / dorst en koude geworden zijnde / dat zp 'er soo ellendig uit siende / niet van gebrek en ongemak gestorben waren; 't Welk niet breekt was / gelijk in 't volgende blijkt: want 6 van haer / quamen na veel sukkelings met een sloep aen het boozd van Commandeur Dirk Pieterz van de Velde, hoerende 't schip de Kruis-kerk van Haarlem ('t welk van den Hr. Willem Bastiaanz uptgerust was / en niet alleen wel boozsien tot de Groenlandse Wiserp / maer ook toegerust en gemonteert met 14 stukken Canon en ander Bozlogs geredschap / benebens 72 zielen) om nog 12 and're schepen / van den selven Heer / tot een Convooy te zijn. Dit schip lag booz Smerenburg, aen een groot veld ps vast; als wanneer dese ses maets daer aenquamen / en versogten den Commandeur D. Pieterff. om lijfberging / dat hy haer ook geensins wepgerde / maer nam se in / en liet se vol op eeten boozsetten. Dog alsoo 4 van haer niet alleen seer treurig sagen / maer ook somwijl pijnelijck kermiden / soo vzaegde den Chirurgijn (genoemd Mr. Braam) wat haer deerde / en waerom dat se nog soo bedrukt saten / nadien se nu uit de nood / en geborgen waren? Sp gaven tot antwoord / dat haer droefheyt en gekerm / ontstondt upt pijn en ongemak aen haer voeten / dooz de koude verboozsaekt. Waer op den Chirurgijn haer terstondt de kousen dooz and're deed uit-trekken / alsoo zp onmagtig waren / om het selfs te doen / en bebood haer voeten seer bebooren te zijn: dies hy ook daed'lijck vles pekkel warm maekte / en deselve in een Bals gegoten hebbende / liet hyse met de voeten daer in sitten. Omtrent een uur dus gestooft hebbende / begonnen dese vier mannen nog veel meer te kermen: wijs zp meerder geboel in de voeten kregen; 't geen den Mr. goede moed gaf. Hy liet se uit de pekkel komen / en gaf sig aen 't sancken en kerben / dog zp boelden 't niet / booz dat hy tot aen 't been-vlies gekomen was. Hy sneed soo veel hy kon / al het doode vles (dat so zwart was als inkt) van het levende af; verbond het met bequame genees-middelen; en heeft alsoo / dooz Gods zeegen te wege gebragt / dat

dat zy in wepnig dagen niet alleen konden staen en gaen / maer ook/ als and're haer werk doen.

De Commandeur Cornelis Bil, met 5 van sijn gasten / in een and're sloep elf dagen lang / in harde stozm / jagt-snee / strenge koude / honger en dorst / jammerlijck gezworben hebbende / getaekten eyndelijck ook schepen te sien ; en kregen 't geluk datse gebergt wierden / van een schip van Stavoren. Dog dize van dese vijf gasten waren de beenen ook ellendig bevrooren / en erger als de vier bovengemelden / want met die / bleef de versierbing nog onder den Enkel / maer met dese / was zy daer al boven gekomen. Den Chirurghijn op dit schip besiet / en verbindt dese drie mannen / en twaelf uren daer na deselve weder verbindende / segt hy tegen de Commandeur Cornelis Bil, geen kans te sien / dese sulden te helpen / of hy moest haer de beenen afzetten. Hier toe kon Kees Bille niet resolveeren ; dewelcke noch andere Schepen ziende leggen / daer met een sloep nae toe voer. Daer komende waren 't Hamburgers. Hy krijgt vijf Hamburgse Chirurghijns by een / die hy mee bzagt ; en de Patienten gebisicert hebbende / stemden gelijckelijck met de Stavorsen Mr. , dat al de beenen moesten afgezaegt worden. Kees Bille septe egter / niet tegenstaende hun eenparig advijs / dat hy nog eens / oock met een goed Hollands Mr. moest consuleren. Dit lieten sy toe / doch belasten hem / soo hy 'er een vond die een zaeg / en andere wercktuypen tot het Extreperen van noden zijnde / by hem hadde / dat hy dan die mee soud bzenagen ; also zy van dese Instrumenten onboozzen waren. Dus ging Cornelis Bille met de sloep weer heen / en quam in de Dag-wagt aen 't Schip de Kruyskerck van Haerlem, daer hy / alswe verhaelt hebben / een van sijn sloepsbolck vond. Hy versogt den Commandeur en Kapiteyn D. Pieterisz vande Velde, dat hy wilde toe-laeten / dat sijn Chirurghijn Mr. Braem mogt werden upt de koop gepoort / en met sijn gereedschap met hem gaen nae drie ellendige Matrosen ; die hy op 't Schip van Stavoren gelaten hadde. D. Pieterisz gaf consent / en voert met den Chirurghijn heen. By de Patienten gekomen zijnde / bezag hy deselve ; bzaegde den Stavorsen Barbier / hoe hyse eerst gebonden / en zedert met haer gehandelt had : en alles nau ondersocht hebbende / seght hy met Gods hulpe kans te zien / om de Menschen / zonder de beenen af te zetten / te geneesen ; dat hun alle wel behaegde / en betrouden hem de zaeck ; waer op hy terstond begon te snpen / op de boven-verhaelde wijze / tot zo verre / dat aderen en zenuwen bloot lagen / en de beenen gesteld waren / als die van een geraemte ; waer op hy een krachtig medicament appliceerde ; zo dat 'er in agtien uren separatie quam ; en vervolgens nae gelegentheyd goede genees-middelen gebzuyckende / sagh men haer in 10 a 12 dagen / namelijk op den 27. Augusti t'eenemael bupten pijnlijk : op welke tijd het Volck van de geblevene schepen verdeelt werd / also aen dat eene veld booz Smerenburg wel 13 schepen waeren gebleven ; en eenige van 't Volck / op een veld 18 / wel 72 Menschen hadden sien doot leggen. Die nog behouden waren zeplden den 27. 30 upt de Zupd-als Noozd-haep / met 125 Schepen / elck sijns weegs nae hups toe.

In 't Jaer 1676. Cornelis Gerritsz, of Ouwe Kees, Commandeur op het schip de Gort-molen ; en sijn Broeder Cornelis Gerritsz, of Jonge Kees, Commandeur op 't schip / de Hoop op de Walvisch. Wepde van Sardam. Als oock Jan Dircksz Veen, Commandeur op 't schip de Vaandrager, van Hoorn ; in Groenland op haer neering leggende / by de groote 18-bergh in de Straat van

Hindeloop, of 't Waygat, aen Spitsbergen. Wierde op den 13. Augusti (als wanneer de schepen gemeenlyck om 't gevaer van 't Ijs / sig nae hups begeben) van zo groote meenigte schotsen en velden bezet / datse in de Maers geklommen / deselve niet konden overzien / noch oock die tusschen de 4 en 5000. treden op een ys-berg waren geklommen / nergens geen Zee konden bekennen; 't welck de schepen zodanigh tegen de grond aen-drong / dat als 't water op zijn hoogste gebloept was / sy noch anderhalf voet / op een harde Eisingelstrand / verhoeyd zaten. Leggende het ys vast op de Ankers neer / die wel drie vaem onder water in de grond zaten. Waer door dese drie schepen / daer zo beset bleven / dag aen dag / en week aen week. En also de tyd van 't Jaer verlopen was / en dat de Son hen begon te begeben / en de nagten lang wierden / de koude en vorst alle dagen toe-nemende / begonnen dese Mannen bekommert en verlegen te worden; siende gants geen uitkomst om van daer te geraken; moettende noch al in dit ongeval het geknozen de onlust van de Maets aen-hooren / 't welck hun nood verdubbelde. Welck gemozen onlust / van de Maets van Commandeur Cornelis Gerritsz Ouwe Kees, zo hoog liep / dat sy niet harde en wreede woorden dregden de Commandeur te verlaten / en te ontvlugten. Eyndelyck dese Maets van Ouwe Kees, baloorig en hopeloos zijnde / om daer nog langer te blijven leggen / werd de meeste part eenparig van resolutie / om eenige Sloepen te boorzen met Fietals / Dzanck / Compas / Zeplen / Riemen; en dat zo wepnig / als om 'er leven twee a drie weeken te onderhouden / van noden soude zijn. Om dat zy wel dachten / dat 'et hen suur soude vallen / de Sloepen eenige mijlen ver' over 't Ijs te slepen / eerse aen de Zee konden komen. De Commandeur die oock niet liever wenste en deed / als syn en hun leven / mitsgaders het Schip / te salveeren / en in behouden haven te brengen / alhoewel het ten eenemaal onmoogelyck scheen; konde echter niet resolueeren / nog toestaen / de Schepen met alles dat 'er in was / zo geheel en al te verlaten; sogt syn Volck derhalven oock te bewegen / om by hem op 'et Schip te blijven; somtijds door harde / dan wederom door zagte redenen / na dat het Volck en hy gestelt was. Den voorhoudende / en zoekende in te boesemen / dat God / die alles ziet en weet / Almachtig is / en dat die door storm of anders het ys kan doen scheuren / en van mallander wycken / en also een opening geven / &c.

Door sulcke en diergelycke redenen / bragt hy 'et volck een wepnig tot bedaren / en stilstand / maer kond 'er eventwel van hun angst en breeg / van daer eyn-deling te moeten sterben / niet verlossen. Weshalven zy eyn-deling vast besloten / om met sloepen van 't schip af te gaen / en een uitkomst te soeken; om 'et welck toe te staen / zy den Commandeur soo hard bielen en dzongen / dat hy 'et met dese reden toestond. Nademael gy volgens mijn raed, op de goedheid Godes niet langer wilt wagten, maer u selven redden, en een uitkomst soeken, zo neemt sloepen, en zo veel lijfs-behoefte uit 'et schip, als u selfs lust mede te slepen. Engeluk op uwe reis. Ik blijf. Die by my blyven wil, die mag, die gaan wil, mag gaan. Maer die gaen, moeten dit weten; als gy nu alsoo van 't schip af gaat, en eenige dagen gemarteld en gesukkeld hebbende, niet voort kond komen, en dan we'er in 't schip meent te komen, om uw leven hier te bergen, daer behoefte geen staet op te maken. Hier mede set ik u nu uit. Daer moetje by leven en ster-ven, en met de proviand die nog in 't schip blijft, kan ik en al die by my blyven, te langer het leven behouden.

Welke

Welke reden van den Commandeur met een bysondere deftige strengheid en beweeglijkheid gesproken/ de maets soo trefte/ dat zy/ als gebolde/ verflage/ en radeloofse menschen staende/ sig niet durfden onderwinden/ van het schip af te gaen/ en den Commandeur te verlaten. Zy nu also 19 dagen onbeweeglijk vast in 't ijs geseten hebbende/ soo komt 'er 's nagts/ tusschen den 31 Augusti, en den 1 September by stil moop weer/ sonder iet verschezikelyks te hooren/ onberwagt een woeling en beweging in 't water/ dat dese drie schepen wel een gang ober en weer ober haelden/ blot/ los/ en open raken; en met een het ijs van de ankers af/ en die aen boord gewonden/ boegseerden de schepen/ 't Weigat uit/ tot boord by de Papegais hoek; en een N. O. wind krijgende/ zeplen door 'et oost ijs heen/ tot de Boscayer toe. Komende den 2 September: in de Suid bay, en soo voort behouden 't hups.

Dese schielijcke en onberwagte water-beweging/ oorzaken de Commandeurs en gasten/ dat beroozsaekt is/ door dat 'er ('t zy natuurlijcker wijs/ 't zy door Godes bestiering tot hun verlossing) ergens een gzoote vrok/ van een ijs-berg afgeschoten en in Zee gestoot is.

In 't Jaer 1678. Cornelis Claass. Bille, voerende toen een nieuw schip/ hadde nevens and're/ ook de meer genoemde Jacob Dieukes tot Harpoenier. In Groenland op hun neering zijnde/ en 2 Vissen in hebbende/ lagen aen een veldijs vast/ soo dicht by het Schip de Ro Vos van Hoozn/ dat de after-stevens geen badem van elkander waren. Dese schepen dus by den anderen zijnde/ niet wetende van eenig gebaer/ vernemen seer schielijck (also zy door de dikke mist niet van haer konden sien) eenige losse schotsen komen drijven/ en ook daer op een veldijs/ waer door het schip de Ro Vos ('t welk/ alsoo 't nog meest leeg was/ hoog uit het water lag) heel en ongebrooke onder 't veld daer se aengemaakt waren geschoven wierd/ met al wat 'er in en aen was; soo dat men 'er mast nog bleugels van sag/ nog ooit van gesien heeft; en dat in so korten tijdt/ dat men nau honderd getelt sou hebben; dog het volk/ tot haer behoudenis/ juist boven zijnde/ en siende 't veld so dicht aen komen/ sprongen uit het schip op het veld daer se aen lagen/ en ontlepen 't.

Het nieuwe schip van Cornelis Bille wierd dubbeld geknepen/ dat de balken door de zijde heen staken: 't Volk retireerde mede op het veldijs. En alsoo het schip nog 4/ a 5. uren dus gepzangt tusschen de velden bleef hangen/ deden zy so veel meer als mogelijk was/ om 'er nog eenige victalp uit te krijgen; gelijk zy ook bequamen/ neven vijf sloepen van dit nieuwe schip; en na vijf uren verlopen waren weken de velden van malkander/ 't schip viel om/ was straks vol water/ en alsoo sonk het eene stuk te gronde en 't ander dreef weg. Dese menschen in de 60 sterk/ op dit veldijs staende/ sagen elkander met bedroefde oogen aen/ zijnde hun beyde schepen quijt/ sonder datse andere konden sien of wisten. Het leven te salveren/ was het oogmerk van allen/ maer in het middel om daer toe te komen/ waren zy vershillig. Commandeur Cornelis Bille en sijn Stuurman/ wilden ter stont met twee sloepen weg/ om/ sonder daer langer te vertoeven/ andere schepen te zoeken; gelijk zy (nog eenige maets by haer gekregen hebbende) deden/ na datse de bekomen victalp hadden verdeeld/ en sukkelden seer/ eer zy gebergt wierden: ook raekten zy van de anderen verspreet/ soo dat den eenen vzoeg/ en den anderen laet 't hups quam. Jacob Dieukes en de rest van 't volk/ stonden/ de andere drie sloepen by haer te houden/ en op het veld te

blijven tot het we'er wat bedaerd / en de mist en 't sneeuwen ober was / op hoop dat se by klaere lugt te eerder schepen souden sien. Dies maekten se een tent op het veld / so van de riemen / als van de geburgen zeplen / waer in zy twee dagen bleven ; dog also zy geen schepen vernamen / begaben zy sig ook t' Zee. Een wijl tijds omgezwoyben hebbende / quamen zy by een frans schip / dat haer by provisie in nam. Enige tijd hier na / siet Jacob Dieukes 't schip de Karleboom , t'hups hoorende in de Oosterbuurt / en roept 'er met agt man van sijn volk na toe ; versoeckende den Commandeur dat hy haer wilde in-nemen ; maer konden hem daer toe geensins bewegen : zy hielden egter aen / en sloegen ten dien eynde weder een tent op het ijs / bezijden het schip ; en also het bitter houdt / en booz haer niet wel op het ijs te harden was / so liet den Commandeur van de Karleboom , hoewel hy de barmhertigheyt scheen uptgetrocken te hebben / haer als sy slapen moesten noch binnen 't Schip komen. Dit zo wel 8 / a 10. dagen geduurd hebbende / gebied den Commandeur het Schip en de Zeplen los te maecten / om dooz 't ijs te boozen / en van daer te vertrecken. Jacob Dieukes , en die met hem in de tent waren / dit ziende / hielden met de Sloep achter aen 't Schip vast ; maer wierden met brandhouten van boven zo geworpen / dat se gedwongen waren los te laten / en weer na een ander Schip te soecken. Eindelijk / na twaelf uren omzwerbens / bonden sy Jan Kaar, die haer bergden / en in Holland bragt.

Dese Jacob Dieukes heeft 23 mael in Groenland geweest / en nam de laetste mael sijn Soontje mee / dat toen 8. Jaeren oud was.

In 't Jaer 1678. Jan Dircksz Veen, van Hoozn / Commandeur op 't Schip de Eendragt. Op den 2. Julij / in 't West-ijs / op de hoogte van 76. graden / een ongemeene bangst van 22. Vissen in hebbende / vinden / van een gebleven Schip / op 't ijs leggen / de baerden van vijfen een halve Dis. Welcke hy (zijnde oock een groot Reeder van sijn schip) om met des te grooter buyt t'hups te komen / in-neemt. Dit pas gedaen zijnde / ziet hy een veld ijs na hem toe komen drijben ; klimt derhalven in de booz-Mars / laet de toutwen los- en de zeplen by-maken. Maer 't schip blijft leggen / willende niet boozt / nog wetende niet waer aen het haperde ; ziende met alle man die op 't ijs stonden rondom ; maer merckten niet / dat de paerde-lijn (dooz verbaestheyt in Zee gesmeeten zijnde) daer een neus-haech aen vast was / onder water in een dop gat vast zat. Doch de Commandeur gezwind upt de booz-mars / in de Besaens-mars geklommen zijnde / om te zien wat'er schozte / komt het te zien ; en op sijn geroep werd de Lijn los gemaect / en rijckelijck op-gebiert / en met een boots-haech de neus-haech / met gemak daer upt geligt. 't Welck gedaen zijnde / zeplen dypbend benessens het veld heen ; onder tusschen vliegt den Commandeur weer in de booz-mars / om upt te zien wat heen hy 't gebaer van 't ijs best ontkomen zou. Maer in 't omdraepen nae de opening / daer 't booz schip al dooz was / wierd het achter-schip / tusschen de twee Velden in / zodanigh geknepen / dat de Commandeur in de booz-mars zijnde / met een gezwindheyt beneden quam / en drijbend in een loop op 't ijs sprong ; gelijk oock eenige gasten / die inder pl nog dize Sloepen van het Schip stieten / en zo het leven op 't ijs salbeerden ; moетende nog hard loopen / (waer dooz dat rijck geladen Schip / in sijn volle zeplen / met dize Sloepen / en alles wat 'er in was / tot ober de toppen van de vleugels / onder 't ijs geschoben en gezogen wierd) om niet mede onder 't ijs te raacken.

raecken. Het Schip dus verloozen hebbende / zagen malkander met droevige oogen aen / met geen levens middelen verzien / wisten niet waer heen zy het wenden zouden. Dog den Commandeur in de voor-mars wezende / had N. O. 4 mijlen van hem een Schip gesien ; waer mede hy sijn Gasten troostede / sy te samen geraden bonden / om daer nae toe te gaen. Waer op sy (zijnde 42. Eters) sig met drie Sloepen op weg begeben. Dog also het ps seer heuve'igh / en dooz sneeuw seer ongelijck was / zoo hadden se gzoote roep om de Sloep daer ober te seulen ; ondertuffen niet wepnig moxende ober de troost des Commandeurs / gelovende dat het maer een phantazie was / dat hy een Schip gesien soude hebben. Waer dooz de Commandeur veel moeyte had / om sijn Gasten met sijn fuuren arbejd / en goede woorden aen te spoozen. Sp nu met gzoote marteling twee mijlen gebozderd zijnde / konden niet langer voort. Dog daer blijvende / hadden niet anders dan de doot te verwachten / schepten weder om nieuwe moet / om nog by het Schip te geraken. Latende derhalven op het Veld twee Sloepen / begeben sig met eene Sloep derwaerts / deselve met de gzoote moeyte / met alle Man / ober vast en los ps heen treckende / begonden eyndelijck het voorszepde Schip gewaer te worden. Als wanneer zy (schoon reenemael af-geslooft zijnde) als moedige Paerden / liepen / trocken / swoimen / en spoedigende / tot dat zy 's anderendaegs middags / aen 't gedachte Schip quamen / genaemt het Raadhuys van Jisp ; daer P. P. Pater Commandeur op was / die haer t'zamen vergde.

Commandeur Dirck Jansz Muissler , verhaelt in sijn beschrebe Groenlands Journael / van 't Jaer 1679. dat zy op den 3ste dag van hun uit-reys / zijnde den 2 Juny , vier Dissen gevangen hebbende / ook op dien dag / vier Beeren bekomen hadden.

En dat 'er seer veel Beeren na de gevangne Dis of Krengen toe-quamen zijnde dapper houd weer / met jagt-sneeu vermengt. En weder een Dis siende / en van de Commandeur self geschooten zijnde / so sloeg de Dis de lijn aen stukken ; waer dooz zy die niet kregen. Een wepnig daer na / schiet de Stuurman ook een Dis / die soo snel liep / dat hy de Sloep vooz een schotse komende / met de kiel omhoog toznde / en de Kupper Symon Isaacz. de Vos , een Jongman van Frederijk-stad / de lijn om de beenen krijgende / moest 'er sijn leven laten. En de sloep onder verschepte schotzen doozgehaeld zijnde / is daer na tot verwondering van een peder / wepnig beschadigt / weder gebonden ; en de lijn / die nog vast aen de Sloep / en Dis / als ook aen de Kupper's beenen was / gekregen hebbende / toznde zy soo hard na sich / om de Dis nog te krijgen / dat 'et Harpoen aen stukken bzak.

Verhaeld bozder / dat sy nu tien Dissen op zy hebbende / deselve van de Haisjen / die 'er by menigte na toe quamen / niet wel konden bewaren. Ja ! de Haisjen waren 'er soo dik / dat zy 'er 4 / 5 / 6 / 7. op eenmael / midden doozsneeden. Hebbende twee man byna geduurig werk / om se van de Dis te houden / en hoe nau dat s'er op pasten / soo bebonden se / dat deselve wel 10 karteelen speck van de Dis gehaeld hadden. 't Zijn loome logge gzoote beesten / de gzoote also groot / als haer geheele Jol. Hebben boven in de mond 3 regels / en onder eene regel tanden / staen als de tanden van een saeg. d'Eene helpt na binnen / en d'ander helpt na de bukten kant / waer mede zy hoofds gzoote hagsjes uit de Dis weten te halen ; zijnde voozwaer een schadelijck goed.

Een Commandeur / wiens naem wy hier sullen verzwijgen / stond boort op de Sloep / om een Vis die zy na roepden te schieten ; dog de maets niet snel genoeg na sijn sin spoepende / seide hy seer onbedagtelijk in sijn toorn : hael uit , dat je de duivel haelt : Of / wat duivel hael uit. Immers hy noemde de duivel in sijn woorden. Nauwelijks eynigden hy 't laetste woord / of de Vis ligt sijn staert uit 't water / en slaet hem met sulck een kragt uit de sloep om hoog / dat sijn lichaem verscheurde malen om beuptelde / en hy / in Zee vallende / moets dood was. 't Ware wensselijk dat dit van veel routwe en onbedagte menschen wat ernstig overwogen wierd : wijl wy / na dit leven / moeten verschijnen boort een rechtbank van een eeuwige sententie ; daerwe van pder onnut woord / dat wy hier gesproken hebben / moeten reenschap geven.

Commandeur Dirk Storm schrijft in sijn beschrebe Journael / van 't Jaer 1681. dat het in Groenland op den 15 Mey noch also houd bleef / dat zy niet geduurig lopen / hun lijf van de koude en 't beeyzen moesten bewaren ; konden haer dank niet als met een gemeen Berbergs buur ontdoet krijgen.

En boort / dat zy op den 20 Juny , op de hoogte van 78. graden 28. minuten in 't ys beset raekten / werdende zodanig van de schotzen en velden / gedrongen en geperst / dat 'et boort-schip geheel uit 'et water gedrongen wierd. Weshalven de maets eenige sloepen / op het veld gerukt hebbende / en met eenig victual uit 't schip boortzien zijnde / sig aldaer een poos moesten behelpen ; terzjd toe / dat 'et schip weder blot raekte.

De selve Commandeur verhaelt in sijn dag-register / van het Jaer 1682. dat zy op den 1 Juny , een Vis geschooten hadden / die W. ten N. aen 14. glazen lang / lijn-regt / zodanig boort liep / dat zy continueel met 4 sloepen na sleepten / soo hard / en snel / dat hun schip hen volgende met alle onder- en-boven-zeplen / blinden / &c. nergens na sulken boort-gang maken kon. Eynelst tegen 't ys komende / toonde de lijn aen stucken / en waren hem quijt.

Den 7 dito schoten zy een Vis / die 15 lijnen upt-liep / en konden hem niet eeng sien / dog een wijl daer na / bonden se hem vast aen de Karffeboom ; die hem gedood hebbende / gedogen moesten / dat de eerste schieters hem mede namen.

Van het vangen van een zo genaemde Walvis , voorgevallen by St. ANNA-LAND.

Op den 5. October 1682. wierd dese Visc 't eerst gesien van Joost Kock , Schipper van Opanen in Zeeland / die geen moepte deed om deselve op te volgen. Daegs daer aen wierd hy gesien boort kooltjes-plaet / van een Jonge / die upt was om Bot te sticken / maer quam 'er niet aen. Den derden dag is hy gekomen van kooltjes-plaet tot in het Mast-gat ; men vermoed tusschen de Sand-plaet van Opanen en Stabenes boort. Wanneer hy 's middaghs omtrent 12. uren gezien word / van Jan Abramsz , terwijl sijn Vader besigh was met Mosselen te rapen / zijnde na gissing omtrent 50. Roeden van malhandor. De Soon in 't vaertuyg van sijn Vader / dat hy kort te boort te krommeny gehoft had / roept : Vader, Vader, komt hier, hier is sulcken groten Vis. Verhalende dit wel 25. maal / eer de Vader hy hem kon komen.

Toen de Jongen hem eerst in 't gesigt kreeg / schoot hy zo hoog upt 'et water / dat

dat de Jongen (nae sijn oordeel) meer als 't halve lijf zag. En daer nae spreuptende wel een arm dick/ en wel 25. voeten hoog/ uyt het water; also zwabberende terwijl hy boven was; en sijn hoofd eens onder zijnde/ en dan na omtrent 100. tellens weer boven komende/ gaf t'elkens 30 een strael wel van een Ton water uyt.

De Vader sijn Soon horende roepen/ liep terstond na hem toe/ en by hem in sijn Vaertuyg/ 't geen een Jagt was/ gekomen zijnde/ namen elck een haek met een tou/ en liepen 'er te voet nae toe. Daer by komende/ waren Claas Wael Schipper op Geertstrupdenberg/ Garrit de Koning, Schipper van Middelburg/ met hun knechts/ en nog vier aen hen onbekende personen/ van het Schoz/ hebbende daer oock Mosselen geraept/ op dit geroep/ daer mede gekomen. Verschepde hadden haecken/ sommige een Elger/ en andere maer een stock. En also het by een steile kant was/ daer de Vis toen stil en dicht aen lag/ schoot hy van de kant/ (na dat hy eenige stercken ontfangen had) na 't diep toe; so dat sy hem niet langer bereycken konden. Al 't volck wederom weg gaende/ gingh dese Vader en Soon na haer Jagt/ en zeplden alleen hem na. Hy zwom somwyl 30 hard als een Paerd kan lopen; hebbende in de Mossel-kreek op de meeste plaetsen wel vier badem water.

Het duurde wel omtrent een uur/ eer sy met 'et Jagt weder by de Vis waren/ of dat sy hem konden after-halen. Doch de Vis boven water adem halende/ en stil leggende of hy vermoept was/ zepldense bot tegen sijn lijf aen/ 30 dat se 'er op zy tegen aen dazden. En also de Vis in lp/ en 't Jagt boven wind lag/ 30 sneed de Vader staende in het Jagt/ ter vlugt een stukje/ tussen de 4. en 5. dupm breed/ en 6. a 7. dupm lang/ uyt de Vis. Het speck by de 3. dupm dick zijnde/ behoefde dat van een gemest Darchen in aengenaemheyt niet te wijcken. Aldus een opening in de Vis gekregen hebbende/ setten hun Dregge van het Jagt (3waer 14. a 15. pond) in dat gat. Toen schoot hy weg/ ruckende de eene poot van de Dregge die hem in 't lijf stack aen stucken; 30 dat sy hem weder quijt raechten. Dog hem na-zeplende/ en in wepnig tijds weder by hem komende/ zeplden'er weer tegen aen. Settende toen hun groote Dregge van 3 t pond hem in sijn lijf/ in 't selve gat. Waer mede hy voort-schoot/ makende sulken voortgang/ als of 'er verschepde Paerden voor gelopen hadden. Onderwijlen komt 'er een Berger Schipper/ die 'er met een Roer op schoot/ dog sonder voordeel; bleef eventwel nog een uur by de Vader en Soon/ die hem beloofden/ so zy de Vis kregen en magtig wierden/ de buyt t'samen te deelen. Den een lag met 't Jagt aen d'eene/ en de Berger Schipper aen d'andere zijde van de Vis. Zijvende so met de Vis, met de bloed al dieper land waerd in/ somtijds grond rakende/ en somtijds blot zijnde. De Vis deed gestadig niet anders als water blasen/ en met de staert slaen. Abraham stiet 'er met 'et mes in soo diep als hy kon/ snijdende het gat lager na de buik toe/ en so diep dat hy met de arm tot de schouder toe/ daer in wzoete. Als wanneer de Berger man/ siende dat hy van sulck een wonde nog eben hard scheen te blijven/ tegen Abraham seyde: Wie weet of hy in drie dagen wel dood sal wesen? En dat niet willende afwagten/ schepden hy daer af; nemende een stukje van de Vis mede. Abraham daeren-tegen sep: Ik sal de Vis niet verlaten, al soud ik hem nog drie dagen volgen. Blijvende alsoo met sijn Soon daer alleen by. De Vis dan de groote Dregge in 't lijf hebbende/ en 'et ander end van 't tou/ after de mast om/ en aen de Bol-

der wel vast zijnde/ sleepte waer hy zwom het Jagt al mede. Dese Dregge brack ook een tand af/ maer also 'er 2. in vast waren/ bleef 'er 'et Jagt by. En als de Vis wat ophield van zwemmen/ so palmden zy 'et Dregge-tou in/ steekende en snijdende soo veel zy konden om hem dood te krijgen.

De Berger-man maer twee uren weg geweest zijnde/ soo kant de Vis sig om met de buyk om hoog/ die wit en vol lange kerben was/ by gelijkenis of een Timmerman met een Solder-ploeg/ alle twee dupm breekt/ van 't'hoofd tot de steert toe/ een groef van drie vlerde of een dupm daer in geschaeft had.

Abraham hem toen een steek met sijn mes in de buyk gebende/ siet de Vis met sijn neus het roer van 't Jagt af. Het soeg tou (dat al by hegt en sterk was) brack of 't een supke-toutje was geweest. En den pseren overloop ober de helmstok wel vast en sterk zijnde/ en de Vis het roer soo dapper hoog op stotende/ brack de helmstok aen stukken. De Vis maekten ook sulken verbaerlijken gebaer/ en spartelde soo geweldig/ dat zy niet wisten waer zy haer lijf van 't water souden bergen.

De Soon sulx een ongemeen geweld/ en verschrikkelijken water beweging ongewoon zijnde/ begon ang en bang te werden. Seggende: Vader laten wy 'er afscheiden; hy sal het heele Jagje om hals helpen. Dog de Vader meer op het hangen van de Vis, als op de verlegentheid van sijn Soon het oog hebbende/ had daer geen ooren toe. Abraham dan het roer van 't Jagt siende vallen/ grijpt en slaet met sijn haek aen 't bingerling/ en dit hem dus gelukkende/ soon neemt hy de schoot/ en stak 'et end dooz het roer/ en maekten 't aen d'eene zijde van 't boord/ en de bogt aen d'andere zijde van 't Jagt vast. Soo dat 'et roer bewaerd was booz verliesen. Toen neemt Abraham sijn slag waer/ en siet de groote Dregge uit de Vis te krijgen/ en boer met 'et Jagt tegen een Plaet aen/ om 'et roer weder aen te krijgen; 't welk hem ook na by wat sukkelings/ gelukte. Wanneer zy met de Dregge in de Vis geankert waren/ streken zy het zeil neer/ maer van de Vis zijnde/ setteden zy het zeil weder by/ en hem na met de gebrooken helmstok.

Na omtrent een uur zepleng weder by de Vis komende/ bonden zy hem meest dood; spartelende nog wat met sijn staert/ maer blies geen water meer. Abraham sette de Dregge 'er wederom in; welke geen quartieruurs daer in geweest hebbende/ sonck de Vis nae de grond; leggende 6. voet onder water/ en dreef met de bloed' al soetjes op. Onder water zijnde/ kante hy sig wel 25. mael om; rollende met de stroom al opwaerds/ en bleef wel twee uren onder. Boven komende had hy het Dregge-tou ver schepde slagen om sijn lijf getwenteld/ dat het so kort werd/ dat zy het moesten op vieren; breefende dat hy anders het Jagt d'eene zy onder water sou halen. Eindelijk rolde hy met de bloed op de Plaet tussen Oud-Sijp en Philips-land. Als wanneer de Son onder ging/ siende soo nu en dan nog leven; tot dat de dupsternis hen het boord sien belette. Zy ondertussen na de Ebbe wagtende/ tot dat hy 3. voet uit het water verhoofd lag/ namen de Dregge uit de Vis, (leggende nu in de bogten en slagen van het tou vast) en setteden hem in de Plaet. Waer op zy nu geen breefs hebbende/ dat zy die vangst souden verliesen/ gerustelijck te kop gaen.

Soo ras de dag aen quam/ voeren se na St. Anna-land, om meer volk van nieu Dog-meer te halen. Abraham stierd 'er sijn Soon om uit/ en zepl seifs alleen na de Vis toe. Daer zijnde omtrent 9. uren/ siet hy sijn Broder Gom-

mer met zijn Schip / zellende na Dort om kalk en Steen te halen ; waer op hy riep : Gommer, Gommer strijkje Zeil, en laet uw Anker vallen ; ik heb een Walvisch gevangen. Gommer zijn Broeder wel hoorende / maer niet verstaende / en hem alleen in 't Jacht siende / dagt of zijn Broeders Soon over boord geballen / en verdzonken was ; en dat hy op de Plaet dood lag ; laet derhalven zijn Sels lopen / en het Anker ballen van zijn krom-stebens Schuyt / werdende van Abraham met 'et Jagt hy de Vis gehaelt.

Ondertussen ober-leiden zy t'zamen wat best mogt zijn. Besluitende de Bloed te verwagten / om de Vis dan blot rakende / aster Gommers Schip te slepen / na de haven van St. Anna-land. Dog de Vis te hoog op de Plaet leggende / wierd niet blot ; boord dat 'et water op zijn alderhoogste was / en so dza de Ebbe begon / fouden zy tegen stroom gehad hebben ; resolveerden derhalven best te wesen / daer hy lag / dzybend' aen 't Spek-snijden te gaen. Onderwijl komt Abrahams Soon met een Schoutje / met zijn Suster van hups / die zijn Oom Gommer niet had kunnen vinden.

Ter 't water nog op zijn laegst geballen was / quam 'er by een party volk / soo van 't St. Anne, Philips, als Oost-Duive-land. (Het gerugt gehoozt hebbende) uit nieuwsgierigheyd kijken. Waer onder veel raad-gevers / sommige om de Vis heel te verboeren / andere om aen stukken te snijden. Dog de wind zuidelijk zijnde / en derhalven waerschijnlijk dat de Vis niet blot soude worden / vreesende ook daer benebens / dat 'er na de mist verandering van we'er mogt volgen / besloten (gelijk geseyt is) met couragie aen 't Spek-snijden te gaen : te weten Abraham met zijn Soon / Gommer met zijn knecht / en eenen Abraham Jacobsz hun Heef (die als passagier mede met Gommer na Dort soude gebaren hebben) en kregen op dien selven dag (by gissing) 5000. pond Spek t' scheep. 's Dzydags daer aen volgende / den 9. October hakten zy hem de staert af ; en met een Schoutje tegen de dunne kant aen gebaren / of gesleept zijnde / ligten met 'er viere de dunne kant van de staert wat op / en de vijfde schoof het Schoutje / met de sijd' er onder / soo ver hy kon ; martelende so lang tot dat zy de selve geheel daer in kregen. Daer mede na Gommers Schip gebaren en gekomen zijnde / deden zy een tou om de staert / sloegen 't takel aen / en hyssten hem in 't Schip. Hy was so zwaer / dat twee mannen genoeg te hysen hadden / (wel so zwaer als een Orhoofd Wijn) zijnde wel tien voet breed / dog maer vier lang.

De Vis was op zijn rugge zwart / na de midden wat bleeker / blaevagtig als leidak / na de buik toe witter / en onder aen de buik / als een kabeljau glad / sonder schobben ; in 't midden op de rug had hy een vin / hoog 2 / en breed 4. voet / en aen bep de syden een vin / van een man lang / en dze voet breed ; so zwaer als een man dzaen kon. Zijn bakhups was ruym een badem lang / maer het keel-gat niet ruymmer of grooter / als dat 'er een arm door kon. Zijn tong kort en dik / of men tegen een oorkussen aensag / sagt in 't aentasten. Van holens een mensse tong gelijk. Men weder zijden was het net alleens / en 't scheen als of aen elke zijde van zijn tong een lang rupg Daken lag ; met net Daken haps / daer de balemen agter verborren zijnde / vast aen het kakebeen lagen : dat met messen gesneden en met bylen los gehaekt wierd ; dog door al de nieuwsgierige onmogelijk alleen te behouden. Elk sneeden tarnde baerden upt / en bragt se na hups / tot een eeuwige memory / dat sy die selfs met 'er eppen ha-

den / eer de Vis nog ter degen houd was / hadden upt-gesneden. Zijn tongh lag (als gesepd is) tusschen twee rupge zijden / als tusschen Warchens hant / en 't verwulfsel / daer de Tong over zweefde / of op ruste / was een heel bed gelijk / daer gemakelijck twee Menschen op slapen konden (zijnde dit bedde teek blan van koleur) en zo saft / dat een Princen bed niet safter kan wesen. En zo saft als 't was / zo repn was 't oock / gants sonder eenige smeertigheyt / sijnt of stanch; soo klaer en helder / als of men schoon katoen had aengetast. De Vis was nu niet houd / maer lau; hoewel hy (op de gis) al dertigh uren was doot geweest.

Dit alles soo wel door-sien en ondersocht hebbende / begaven sig aen 't hacken en snijden om 'et kake-been los te krijgen. Makende ten dien eynde een tou aen het selve vast / waer aen 8 / a 10. man trocken / om het op sp upt de kop te halen: op dat de hackende daer des te beter souben by komen. Het been daer upt zijnde / is 10. voet lang en 146. pond zwaer bevonden; en benebens noch 86. baerden mede in Gommers schip gebzagt.

Dit verriecht zijnde / meende ick / die 't vooz een groot gedeelte gezien hadde / te vertrecken; maer met verwondering ziende / dat die baerden zo net en wel geschickt / gegroept waren / eben als de tanden van een kam / die op gelijcke maet en wijsde van den anderen staen / so sneed ick met mijn mes daer een stuk van voozen upt; waer aen omtrent 30. van de kortste Waerdjes of Balepnen vast waren / om het selve vooz wat raers en een gedenckwaerdige geheugenis van zo een Walvis vangst te bewaren.

Ich verheugde my ondertussen / over het geluck van de Man die de Vis gevangen had / op zo een ongehoorde wijs als nu gesepd is. En denkende dat hy de waerde daer van niet soude kennen / ried ick hem daer niet al te ligt van te scheyden. Bzagende wat hy met deselbe vooz had te doen? hy antwoorde dat hy met 'et Speck meende na Dort te varen; by een Makelaer te vernemen wat het weerdig was / en aldaer te verkopen; dog liever daer ter plaetse / so 'er pe-mand genegen was om te kopen. Ich oordeelde dat hy sig op die Commerce niet verstond / en hem wat soeckende te onder-regten en te stijven / bzaegde wat hy daer wel vooz soude epffen? hy antwoorde hondert daelders. Waer op ick sepde / des abonds nog wel eens by hem te sullen komen. Dog hy sepde dat selver wel te sullen doen by my op St. Anna-land. Ende zo seheyden wy dien namiddag van elkander.

Hy bleef vast aen 't Vis-snijden / en had nu na giffing omtrent 5000. pond in zijn Jagt gebzagt / die ick oock had sien leggen; en sig in 't Jagt vertoonden / gelijk of 'er heele en halve zijden van 70 of 80. Warchens op een gewoopen geweest waren. Het Speck was op de meeste plaetsen drie dupm dick / en soo blanck als eenig Warchens speck gebonden kan worden.

Dit voozbal ondertussen in mijn gedachten spelende / verweckte genegenheyt om self het Speck te kopen: doch wederom overwegende wat hindert nis / dit in mijn begonnen / en nog te doene reys soude beroozsaken / en andere considerationen meer / stelde ick 'et t'eenemael upt mijn zin; en daerom / in plaets / van 's abonds weder by hem te komen / zo verriichten ick mijn saken / en bleef aldaer vernachten; oock vernam ick hem niet / hoewel hy gesepd had by my te sullen komen. 's Anderen daegs 's morgens vroeg / willende my begeben na Scherpenes, St. Martens-dyck, en Stavenes, zo komt Abraham (de Man van de

Vis) de Berberg in / (zoo als ick upt sou gaen) om sig met sijn Volk een we-
nig te verfrisschen. Doch ick van de zeldsame Vis- vangst niet genoegh gehoozt
hebbende/ versogt Abraham met my in de Kamer te gaen/ daer ik geslapen had.

Ma dat ick van hem en de Vis was afgeschepden / waren my ver schepde spe-
culatien in-geballen / die ick hem verhaelde/ en de particulariteyten/ daer van
versogt te weten/ die hy my zeyde. Om kort te zyn/ Abraham verkoopt my het
Speck. Dog ik bedong dat hy aenstonds met sijn volck/ en nog een snedig man
die ick hem beschicken sou / weder na de Vis sou baren/ om te sien/ of hy/ dooz
hulp van 't aenstaende hoogste water de Vis kon kanten/ en de rest van 't Speck
daer af te halen. Ten welken einde ik om sogt na twee Ankers en twee Spaense
Taliens/ maer kon die niet bekomen. Abraham en sijn by-hebbend volck met 'er
fessen/ geen gereedschap hebbende/ en geen kans siende/ om dat hage te kanten/
mosten het laten leggen. 't Water geballen en de Plaet weder boven zijnde /
sneeden dooz 't vleis heen / dat op sommige plaetsen het Speck daer af zijnde /
tussen twee en drie voet dik was; maekten 'er een gat in/ en haelden/ met veel
moeyte/ uit de Vis, (by gissing) wel 500 pond Reusel/ dat zy in 't Jagt bza-
ten. Latende de Romp met al wat 'er nog aen was/ leggen.

Ik ondertussen mijn reys dooz 't land van Terholen bezigt/ en mijn affairen
afgedaen hebbende/ seplden 's anderen daegs 's morgens vzoeg/ met Abraham
en sijn Soon / met 'er Jagt daer de Vis mede gebangen / en 't Speck in was /
van St. Anna-land na Holland; zijnde moop weder/ een klein hoeltje/ de wind
Suid-west. Abraham op Roer en Schoot / en sijn Soon op de Fok passende /
en nu ligt geworzen / dat ik sien kon te schryven / vzaegden ik van booren af /
en beschreef dit seldsaem voozbal / uit sijn mond / alles/ behalven dat ik selver
gesien en bevonden heb.

Tot Dordrecht 's namiddags ten een ure op den Tol klaer geraekt zijnde /
wagten Abraham sijn Vroeder Gommer in / wiens Schip so snedig in 't zeplen
niet was als 'et Jagt. By malkander zijnde/ so resolveerd men (also Abraham
voozdeels halven goed vond/ de Vis, in 't passeeren der Hollandse Steden/ aen
de nieuwsgierige te vertonen) het Jagt al zeplende aen Gommers Schip vast te
maken/ en de staert/ het kakebeen/ en een bos van 86 Baerden/ 't welk nog in 't
voozsepe schip was/ met 'et takel ober te setten. Dit gedaen/ en Abraham van
sijn Vroeder Gommer, die den Vsel inboer om steen te halen/ afgescheyden zijnde/
quam dien avond of nacht tot Velft/ van waer hy 's anderen daegs na den Haeg
voer; alwaer se ook van veele/ midsgaders van eenige tot Haerlem gesien zijn.
En is also het Speck / volgens voozgaende beding / te Sardam gebzaht/ op de
traen-kokerp van Cornelis Gerritsz Mein; die dooz sijn Groenlands varende
gasten/ en knegts/ het Speck op sijn Groenlands heeft laten aen blinken snijden/
en de Traen daer uit bzaeden/ die daer nog leid/ tot nader order.

Dit vzeemt bysonder en seldsaem voozbal / dat hy geen menschen gedenken
is vooz-geballen/ namenlijk dat so groot een Vis, so diep landwaerd in/ 12 mij-
len van de Noord-zee gesien / 't laet staen gebangen is / heb ik waerdig geooz-
deeld / de wereld dooz den druk gemeen te maken. En waerlijk als men aen-
merkt/ dat de Commandeurs, in Groenland op haer neering zijnde/ een Vin-vis
siende/ om 'et weinig voozdeel/ dat 'er van komt/ en om haer bysondere wild en
woesheid/ (boven de Walvis, daer by wat meer smeers op sit) de selve niet eens
willen aen doen/ en geen moeyte waerdig agten; daerboven/ dat de Bewind-
heb-

hebbers/ dewijl geen Boekers/ of Haring-buysen/ hoewel voorszien tot de vissery
suffisant genoeg zijn/ heele Water-kasteelen/ die in groote/ geen Oorlog-schip
behoeven te wjken/ daer toe uitsenden/ en niet niet weinig ligt en zwaer gereed-
schap/ gelijk uit de Inventarissen van hun Equipage/ te sien is/ uit rusten/
moet men verstaen staen/ en dese gepasseerde saek/ een Romein-stuk/ of Godde-
lijke bestiering noemen; dat maer een Man van over de vijftig jaer/ met sijn
Soon van vijftien jaer oud/ die Groenland noot gesien hebben/ met soo een
Jagje/ dat veel kleiner was als de Vis, en by de Groenlands vaerders in geen
vergelijking komt/ sulck een groot Zee-monster doosten aentasten; en sonder
Walvis-gereedschap magtig wierden.

Hy was 50. voet lang/ van dicke en breedte gelijk een Treck-schuyt. Wat
een zwaarte sulck een Vis/ die onder 't speck op sommige plaetsen/ noch tusschen
2 en 3 voet bleef had/ met al 't gebeente/ ingewand en bloed/ moet gehad heb-
ben/ kan ligt afgenomen werden. So datmen soude gissen dat dese Vis meer
als 100000. pond zwaer geweest is.

Dit dient tot besondere opmerking/ dat God de Heer/ desen armen man/
(welke my scheen van een by meerder zedigheid en vroomheid/ als gemeenlijk
onder de varende maets plaets heeft/ te wesen/ en gants geduldig in sijn onge-
mak/ toen die algemeene land-plaeg/ hem alles weg nam) dooz dit middel we-
derom sijne Goddelijke en Vaderlijke voorzorg/ tot eenig eerlijk onderhoud/
van hem en de sijne heeft laten smaken; volgens het spreek woord/ God slaat
nooit, of Hy salft weder.

En 't is niet eenemaal kupten bedenken/ of de Heer onse God dit niet wel
tot een Goddelijk voorz-teken en zwaerder straffe die wy in 't overstromen van
een gedeelte van ons land geproeft hebben/ verzwarende/ dit land wel geheel
mocht doen overstromen/ en maken 'et tot een verblijf van sulke Zee-mon-
sters/ en andere Zee-gedogten.

En niemand denke dit te ver gesogt/ wy sien dat God meermalen bysondere
en seldsame tekenen heeft laten voorz-komen/ om daer mede sijn aenstaende
straffen en oordeelen aen te wijzen. Dat eene/ 't welk in 't Hoornse Hop voorz
eenige eeuwen vast land was/ en nu een gedeelte van de Supder-Zee uitmaekt/
is magtig genoeg/ om daer op het gebou van so een voorzbeduidfel/ te funderen.

Alwaer in 't Jaer 1250. of daer omtrent/ een levende Haring in een Boren-
put/ dooz een dienstmaegt van seker Hop-Heer/ gevangen is; 't welk by die
selven Heer/ voorz so een quaed beduidfel is aengesien/ dat hy/ denkende of dat
Land wel tot een Zee mogt werden/ bewogen is geworzen om sijn Landen al-
daer te verkopen/ en een ander gewest te zoeken. En de uitkomst heeft geleerd/
dat sijn gedagten niet pdel geweest zijn.

Onse Provintien/ en wel insonderhepd Zeeland/ heeft onlangs dooz de wa-
terbloed/ Gods straffende hand gevoeld.

Waer voorz ons God bozder behoede. Want

't Geen eertijds is gebeurd, behoeft men niet te vreesen.

Wanneer men waarlijk vroom en heylig tragt te wesen.

Dagh-verhael van de te rugg'-Reys van Spitsbergen na Hamburg.

DEN 22. der Hopmaend / 's morgens / als de Son Noord-Oost stond / ligteden wy ons Ancker / en zeilden upt de Sudd-haven. Dien geheelen dagh was het Mistigh. 's Nachts hadden wy Sonneschijn. Saegen doe oock veel Vin-Bisschen.

Dagh-Verhael van de te rugg'-Reys van Spitsberge.

Den 23. hadden wy / beyde ober dagh en nacht / een warme Sonneschijn / met kalmte.

Den 24. wederom de geheele dagh en nacht Sonneschijn / met zodanigh een warmte / dat de Ceer op en aen 't Schip begon te smelten. Wy dreeven in kalmte boord de Magdalene-Bay.

Den 25. was 't een bewolchten Hemel / met Sonneschijn / maer daer by seer koud. 's Avonds bebonden wy ons by 't Boord-land. 's Nachts hadden wy nevel. De Wind was Sudd-West.

Den 26. een droeve Sonneschijn / soo ober dagh als des nachts / met koude. De Son was 's nachts seer laegh.

Den 27. was de Wind Sudd-West / met een droeve Sonneschijn / den geheelen dagh en nacht.

Den 28. wendeden wy 't van de zijde des Noord-Boordlands nae 't Westen / doe de Son Oost-Zudd-Oost stond; en zeilden West-Zudd-West nae de Zee toe. Keerden voort nae 't Sudden / en voeren Sudd-Oost.

Den 29 / 30 / en 31. zeilden wy Sudd-Sudd-Oost langs het Land heenen. 't Sudd eynd van 't Boordland hadden wy van ons Oost ten Noorden / ontrent 8 Mylen. Voorts voeren wy Sudd-Zudd-West. 't Was koud / met een Noord-Westen Wind. Daeglijcks zagen wy Vin-bisschen / maer geen Walbisschen meer.

Den 30. en 31. beyde de dagen was het windigh en nebeligh. De Wind Noord-Noord-West.

Den 1. der Oogst-maend was 't by stormigh. Regen en nevel ging 'er by. De Wind noch als booren.

Den 2. des boormiddaghs nevel; daer na dien gantschen dagh een droeve Sonneschijn / met lydelijke koude. De Wind Oost; en de Son was deesen nacht het Water gelijk.

Den 3. wederom een droeve Sonneschijn / ter oorsack van de nevel; en daer by koud. De Wind Noord-Oost.

Den 4. noch nebeliger als te booren; 's boormiddaghs zagen wy een Regenboogh. De Wind Sudd-Zudd-Oost / met stilte. De Son ging nu 's nachts onder / en men sagh de Sterren.

Den 5. was de Wind als boorheen; doncker weer met kalmte.

Den 6. weer en wind eben als op den boorigen dagh.

Den 7. begon het hard te waepen / en gevolgt van een storm met Regen / den geheelen dagh door.

Den 8. was 't windigh / met een droeve Sonneschijn den geheelen dagh. 's Nachts starre-klaer. De Wind Sudd-Oost.

Den 9. dien gantschen dagh windigh; 's boormiddaghs nebelige Sonneschijn / doch op de middagh klaer. De Wind Sudd-Oost. Ter middagh-tijd namen

namen wy de hoogte der Son / en bevonden ons op 66. Graden / en 47. Minuten. Wy zeilden Supden ten Westen / by de Noorder-wal heenen.

Den 10. was 't doncker weer / betwolckte Lucht / en daer by windigh. De Wind Supd-Supd-West. De Lucht saghmen veel schoner / met dicke Wolcken overtogen. De warmte wierden wy daeghlijchs hoe langer hoe meer gewaer.

Den 11. doncker / als de boozige dagh / doch niet zoo windigh.

Den 12. 's morgens viel 'er Regen. De Wind Noord-West. 's Middaeghs warme Sonneschijn / en de Wind Noorden.

Den 13. 's Sondags 's morgens was de Wind Noord-West / en stormigh met Regen. Hier na liep de Wind West; dien nacht hadden wy heldere Maen en klaer Stare-licht. 's Morgens zagen wy 't Noord-Eynd van Hirland, en zeilden Supdwaerts aen. Na 't ophouden van den Regen wierden wy Fairhil gewaer. Wy zeilden tusschen Hirland en Fairhil heenen; eerst Supd-West / en daer na Supd-Suid-West en Supden.

Den 14. schone Sonneschijn den geheelen dag / de Wind Noord-West.

Den 15. was 't Windig / met een betwolckte Sonneschijn; de Wind Noord-Noord-West. 's Woonds wierpen wy 't Sinck-lood uit / op 36. badem diepte. Dit grond-peplen geschiedt op de volgende manier. Een Man gaet booz op 't Gallioen staen / een onder op de Back / de derde in 't midden des Schips / en 30 de overige al boozts / tot achter toe. Jeder heeft 4 of 5 bademen (in een ronde kring omgeslagen) Couw in de hand. D'Erste / op 't Gallioen staende / laet 't Lood in de Zee neer-sinken. Als nu de tweede merkt / dat 't selve neerwaerts treekt / zoo laet hy zijn Couw los: dit gaet 30 boozt tot op den laetsten Man. Daer na trecken se dit Couw met alle magt schielijck weer op; en besien dan 't Lood van onder (daer een gat in is / gebult met Ongel of Vet); waer aen se bemercken / of 't een Sand of andere Grond is.

Den 16. was 't Windig / met een droeve Sonneschijn / dien geheelen dag / en de Wind Noord-Noord-West.

Den 17. hadden wy schoon weer / en warme Sonneschijn / dien gantschen dag over. De Wind Noord-West; dog 's nachts liepse Supd-Oost.

Den 18. schoon en warme Sonneschijn / maer een wepnig windig.

Den 19. weer Sonneschijn als boizen / dien geheelen dag kalmte.

Den 20. wederom schoon weer / met warme Sonneschijn; dog wat windig. Doe 't begon dag te worden / zagen wy 't Heiligeland Supden ten Oosten van ons. Wy zeilden Supd-Oost. Dien dag quamen wy by 't Heiligeland; en naemen daer een Lootsman in; 't welck een Persoon is / die de diepten des Strooms wel bekend is. Deese zijn van den Raad te Hamburg, bysonderlijck daer toe gesteld.

Den 21. was 't schoon weer / en dien gantschen dagh warme Sonneschijn. Wy seilden booz d' Elve, en gingen op Ancker leggen by d'eerste Con / genoemd de Rode. 's Naemiddags ligteden wy 't Ancker / en zeilden tot Kucks-Haven, en hadden dien nacht Onder en Blixem / met Regen. Waer mede onse Reys (onder Gods genadigen zegen) gelukkig volbragt is.

VERHAEL OP RY M

Hoe men op de Groenlandsche Schepen Huyshoud,

En vervolgens

Hoe de Walvissen in Groenland gevangen, en af-gemacckt werden.

K Om hier gy Goenlands Reedery,
 Die 't hoofd vol hebt van fantazy,
 En poogt na 20 groote Vissen,
 Daer self de kleinst' u nog kan missen.
 Gy schroomt nog rampen, nog gevaar;
 Maar waagt 'et, ja gy haak 'et naar,
 Of Schip en Volk uit vreemde Landen,
 Sou halen Specery, of tanden
 Des Oliphants, of Goud dat blinkt,
 Daar in een week uw vragt al stinkt.
 Om goedewangsten te bekomen,
 Wilt gy gevaer, nog kosten schromen.
 Voor eene reis in 't heele jaar,
 Soo loofje uit, en maakje klaar,
 Voor Scheeps-huur 1000 Ducatonnen,
 (Al wierd schoon niet een duit gewonnen.)
 Wat meer, of min, na 't Schip is groot,

Of tijd van Vree, of Oorlogs nood.
 Of gy 't gebruikt drie of ses maanden;
 De huur staat vast, en die is gaande.
 Geen korting mag 'er op geschien,
 Al had je niet een Vis gesien.
 Waar uit men klaar kan sien en merken;
 Wat hoop tot winst al uit kan werken.
 Dus waagt den Koopman op de vloed,
 Om winst, sijn Schip, sijn geld en goed;
 Dus gaat Matroos, sig t'Zee begeben,
 En waagt om winst sijn lijf en leven;
 Hy werkt en heeft nooit vaste rust,
 't Zy of 't hem wel, of qualijk lust.
 Maar sagt: ik meen al hun bedrijven,
 Op ruimer rijm-maat te beschrijven.
 En wilje weten waar 't my schort:
 Dees regels vallen my te kort.

N A dat nu Schip en Volk in Texel is gekomen,
 So werd 'er wederom een and're Loots genomen,
 Die brengt haar buiten gaats, met d'eerste goede wind;
 Daar waayt alree gewenst waar op men 't Anker wind.
 De Vrouw die tot dus lang haar man heeft aangehangen,
 Geeft hem nu d'afscheid-kus, met nat beschreide wangen.
 En wenst hem op de reis, veel voorspoed, Luk en heil;
 De man groet weer sijn Vrouw, en hier me'gaan se t'zeil.
 Men wuiffeld met de hoed, (de laatste groet in 't scheiden).
 Aan Vrouw of Vrinden, die met wenssen haar geleiden.
 Die noit gevaren heeft, die is 't in 't eerst al vreemd,
 Dog 't went wel met de tijdt. Nu ondertussen neemt
 De Loots sijn merken, en begint soo te genaken,
 d' Eerst', tweed', en derde Ton, en buiten Gaats te raken,
 Dies keert den Loots-man we'er te rug, na dat hy van
 De maats sijn afscheid neemt, die dan met alle man
 Uitroepen, goede reis, God wil ons voort bewaren.
 En al die eereijk, met ons, de Zee bevaren.
 Elk doet voorts wat hy kan; men maakt al 't zeil-tuig ree
 Daar seilt dan 't zeilbaar Vlot te midden in de Zee,

De wind blaast helder op, en doet de doeken swellē
 En 't driftig Eiken-huis begint op zy te hellen,
 't Zy Officiers, of slegt Jan-bagel, al te gaar
 Sijns s'hier nu even rijk, ten aansien van 't gevaar.

De Commandeur begint met heerschappy te roepen
 Leg, man te roer, het Roer in ly, op dat de sloepen
 Nu werden opgehaald: kom t'sa, de Takels re'e
 Se raken anders ligt aan stukken, door de Zee:
 Maak twee, drie, agter vast, en set al d'and're binnen
 Scheeps-boord: kom Jaap en Kees, en wilt maar werk beginnen
 Een wind-boom drie of vier gesteken buiten boord
 So schuift 'et makkelijk, hijs op: set in: nu voort
 De seilen van de Mast, op dat men voort kan seilen,
 Dees afgrond eist geen Loots, of Loot, om grond te peilen.
 Men hou maar regte koers, soo veer men veilig kan:
 So dat schiet lustig voort; het waayt ook mooi'jes an.

Gelijk een Koningrijk bestaat by goede wetten,
 Daar ieder Onderdaan wel nau' heeft op te letten,
 Indien de staat van 't Rijk sal vast en seker staan:
 Soo gaat 'et ook te sloop; als alles wel sal gaan,
 Moet al het scheeps-volk, ook hun scheeps-pligt wel betragten.
 Dies gaat den Commandeur haar scheiden in drie wagten,
 En roeptse, daarom, tot de minste by elka'er;
 Dan wijst hy d'Harpoenier, en segt hem, staar gy daar,
 En Stuurman, gy we'er daar, we sullen onder 't zeilen
 Eer d'avond-stond genaakt, 't volk in quartieren deilen.
 Kom Boots-en Timmerman te samen by my hier.
 Gaat gy by Stuur-man, Kok, Schie-man by d'Harpoenier.
 Van 't overige volk; nog staande by malkand'ren,
 Kiest ieder op sijn beurt, den eenen na den and'ren,
 By een man te gelijk, die hy 'er 'et liefst heeft van,
 't Welk zo vervollegens gaat tot de leste man:
 Voorts vraagt den Commandeur (hoewel hy Oppermagt heeft,
 Als uit sijn antwoord blijkt,) wie dat de eerste wagt heeft;
 De Stuur-man roept hy we'er, dan segt den Harpoenier,
 So heb ik d'Honde-wagt, en Commandeurs quartier
 De Dag-wagt. Nu, elk toon hem snel, en sonder dralen.
 So iemand (segt de Baes) wil Lof en Eer behalen,
 So pas hy vlijtig op, en doe sijn dingen wel.
 Te met is 't schaffens-tijd; de Jongen luid de Bel,
 Dies loopt elk na bene'en, (den Leser dient re weten
 Dat, als m'er s'avonds en des morgens sal gaan eten,
 Een algemeen Gebed gedaan word; 't zy dan van
 De Commandeur, of van de Stuur-man, of een man
 Hier toe gehuurt; ook werd somwijl een Psalm-gezongen;
 Na 't uitkomt met de tijd) Dan roept Koks-maat of Jongen;

Gaat eeten Heeren gaat. . . . straks gaat 'er wel bereid ;
 Acht negen aan een Bak als een 'er aardig feit
 Sy leven wel vergenoegd , na 't schaffen van de Kok is.
 By grutten , pekels-vleis , by slabberdaan , en stok-vis ,
 Erweten , suivel , Rog' , 't Zee-water maaktse graag.
 Een Boets-man , wel gehard , en voelt geen quade maag ,
 Als onse pronkers doen ; die brassen , en vergasten ,
 En voor een gast gaan , vaak drie dagen moeten vasten.
 De maaltijd raakt ten end , men drinkt eens lustig toe ,
 En , na men heeft gedankt , straks weer na boven toe ;
 Men lost de Man te Roer : want , die diend niet vergeten ;
 Die loopt om laag , en vind dan by Koks-volk sijn eten.
 Nu elk het scheeps-Banket gekregen uit de sak ,
 Een pijpje toegesmoekt : het kragtig kruid Tabak ,
 Schoon of men eet en drinkt , dat kleeft eerst aan de Ribben.
 Hier nu een quakje by : hoe Gerrits wijf een snibben ,
 En spijtig Bakhuis is : ja Jelijk stukkevleis !
 Wijl s' hem geen Brandewijn wou geven op de Reis.
 Gints praat men van de Vis , en hoe men 't lijf moet wagen :
 's Heeft my (seyt d' Harpoenier) de muts wel afgeslagen ,
 't Harpoen wel uit de vuist , ja dikwils 't lijf wel me'
 Gesmeten uit de Sloep ; soo dat ik in de Zee
 Heel nat gedompeld wierd , ja 'k sal daar voor niet schromen
 Seit onbevaren Klaas , als wy in Groenland komen.
 Dat 's braaf , seit weer een aar. Dees praatjes praat m'er , 't wijl
 De Jongen komt , en dweilt het speeksel op , en 't quijl.
 Hou slapers , pompen roept de Stuurman , want dees knapen
 Die pompen altijd eerst , eer datse gaan te slapen.
 De platvoet heeft een end , en stuurmans volk de wagt ,
 ('t Wijl d' and're sijn te koy) en slaan de Zeilen agt.
 En letten op de wind , begint men dan te voelen ,
 Dat hy wat meerder scherpt , en harder raakt aan 't koelen ,
 So roept de Schipper : kom set Mars-seil by , (ten waar
 Het al te hevig blies ; want dan roept wel een a'er ,
 't Is best het Mars-seil in , 't begint heel hard te stooten ,
 Maakt los , haal ne'er Ly-bras , los Boelijn , los de Schooten ,
 Gey op , t'sa repje wat. Niet hoger man te Roer ,
 Oflaager , roept somwijl een Waterlandse Boer.
 Na dat de Roerman giert ; Die reets van kou gekrompen ,
 Roept 't leste glas dat loopt , voort slapers ty aan 't pompen.
 (Men meet te schein de Tijd by Glazen : want men hier
 Geen Klok nog Uurwerk voert ; de wagt van elk quartier ,
 Acht Glazen duurt ; en 't Glas een halfe uur moet lopen)
 Dan roept of singt Matroos , en doet een keeltje open
 Als elk wel denken kan : het Deuntje luid ,

*Quaart, Quaart,
 God geef ons al behouwen vaart,
 Op dese Vaart, en alle Vaart.
 Het Jongste Varen God bewaart.*

*Hier Zeilen wy met God verheven,
 God wil ons al ons' Sonden vergeven,
 Onse Sonden en ons Misdaad.
 Hy is ons' Troost, en Toeverlaat,
 Hy verle'en ons sijne Vreden.
 Geluk, en behouwen Reis daar mede.*

't Lied eindigt niet, of straks komt we'er een a'er party
 Gesprongen voor den dag, in Bollik-vangers py:
 (Dus weet de Boortgesel, hem voor de kou' te doffen)
 Dan gaat 'er een terstond de man te Roer verlossen;
 De wind verheft hem we'er, en 'et fiet daargints soo bars
 Of 't katten spouwen sal, derhalven na de Mars,
 En haal 't voor-Mars-zeil in, die Buy sal ons begroeten
 Die nu twee Laarsen heeft, die trekt se aandevoeten,
 En set de Zee-kap op. Een a'er, bene'en 't verdek,
 Roept Jongen breng een keers, me dunkt het is hier lek,
 En haal de Timmerman; die komt het dan bekijken,
 En gaat het drijven, en met Pek en Teer bestrijken.
 Voorts sien den Stuurman eens waar desen gang belend,
 Of 't dragend blijven moet, of 't beter is gewend:
 Dies past hy in de Kaart, en sprietoogt ook van verren
 Na Noordstar, Wagenaar, en and're noorder-sterren,
 De Wagteren, de Beer, de Riem van Orion;
 Die hy gebruykt, tot hy niet sien kan dan de Son,
 Dees' teekens konnen haar, ten spoor en voetpad strekken,
 Schoon haar de Pekel-vloed, met Golven schijnt te dekken,
 Men weet een nette Baan, hoe ongebaand de plas,
 En woest de wegen sijn, te vinden, door 't Kompas;
 So dat de Lely, naau een halve streck sal schrikken.
 De Stuur-man sit op 't Luik, of by de Hut: te mikken,
 En past, en overlegt, en teikend met wat krijt,
 't Bestek dus in sijn Kaart, op de gegifte wijt,
 En 't geen hier meer toehoort; Dan roept hy op het lesten,
 't Is nutter dat men wend: want, d'andere boeg is 't beste,
 Straks is 't, Ree, Ree: Goe Ree, antwoord den and're we'er.
 Het gaat 'er dapper drok; men roept hijs op, haal ne'er,
 Maak los, maak vast, haal an; dit moet men t'scheep verdragen,
 Dog 't Zee-volk went 'er toe; want, 't gebeurt schier alle dagen.
 Het Fleuyt-Schip, sijnde dus gekomen over 't sand,
 Omtrent de veertig Mijl' van 't Texel, Hollands-strand,

So werd door Houtjes, uit een Muts of Sak gegrepen
 (Een wijs' van Loting, seer gebruikelijk op de Schepen)
 Van d' Harpoeniers Geloof, wat Sloep elk hebben sal:
 Op dat in Groenland, elk ter Fluks, op't woord Val, Val,
 Kan vallen in de Sloep hem nu ren deel geworden,
 En 't Vallen niet verwart sou toegaan, maar met orden.
 Mijn Water-treder, dus te met al veerder raakt.
 En swemt, en Water-treed, tot dat hy Hitland naakt:
 Alwaar men weder Loot de Stuurders op de Sloepen:
 Ook doet de Commandeur al 't Volk te samen roepen:
 Lijnschieters, segt hy, gy moet elk apart gaan staan,
 En noemt de Maats dan, wie by die, en die, sal gaan:
 En verder Loot men wat party by elke Sloep hoort,
 Waar op men: 'k ben by Jaap, by Kees, en sulc geroep hoord,
 Geen Ys-Berg, 't zy hoe steil, ja d'alderhoogste Duin,
 Schoon dat hy rekhalst tot de Wolken, met sijn kruin,
 Die's Zeemans Leet en Sorg, voor Klip, voor Strand, en Baaren;
 Of eenigfins 't gevaar kan oversien, van 't Varen.
 Men heeft nog naauwelijks, 't genoemde werk gedaan,
 Als onverwagt de Wind ontfteekt, die d'Oceaan
 Verschricklijk woeden doet, de stormen sijn ontkluisert
 De Nev'len hebben gants den Hemel-kreits verduistert,
 Men heeft nog Ster, nog Maan, nog Bakens in 't gesigt;
 En soo haar Ligt gebeurd, 't is schriklijk Blixem-Ligt.
 De Wind we'er streeft de Vloed; de Golven door sulc tergen,
 Die rollen op malka'er, tot heele Water-bergen.
 De Donder dreigt (soo 't schijnd') door slagen sonder tal.
 Dat Hemel, Aerd, en Zee, een Chaos worden sal.
 Hier rold het Zeepaard in, en fiet nog Kust, nog Haven:
 Nu splijt sijn Mast de Lugt, nu we'er, in 't schuim begraven,
 Stort in den Afgrond ne'er: Dus werd het, van de Nood,
 Geworpen in de Muil, en Kaaken van de Dood.
 Een ieder weert sig seer, om 't Leven te behouwen:
 Men klimt, men pompt, men trekt, aan Zeilen en aan Touwen.
 't Schip luistert na geen Konst, na Stuur-man, nog na Stuur:
 Maar elk Minuit werd haar gedreigt, hun laeste Uur.
 Dog door de tijd bedaat d'onstuimigheyt der Baaren,
 En 't schriklijk Onwe'er, komt een weynig tot bedaaren,
 Den Dageraad ontwaakt, en d'held're Sonne schijn
 Breekt tot de Wolken uit, Matroos raakt buiten pijn,
 Set we'er de Seilen by, versterkt sig wat met eten
 En daar me' is dan al 't geleden Leet vergeten.
 Dog 't valt nog seer op sijd', dies setje voeten schrap,
 (Roept Jan) hou 't Soutlok vast, de Bak, en Borer-Nap,
 Ha, ha, daar rold Kees heen, wat wil hy ginder maken?
 Dus gaat 'et r'wijl men eet, en na het schaffen raken
 De Slapers na de Koy. 't Is heel goed weer en wind,

De wakers passen op, d'een Schie-mans garen spind,
Een a'er verfteld het Wand, dees fit aan 't plattig vlegt, en
Bijl-kluft, en brengt nu we'er 't beschadigt Schip te regt: en
Elk repareert, en knoopt, en naait, en bind, met vlijt;
Op dese wijs' besteed, en slijt men t'Scheep de Tijd.

Ten lesten komen zy, op vier-en-festig Graden
Voor Dronten, als wanneer den Commandeur roept: t'sa de
Harpoenen, Lijnen, en de Lensen voor den dag,
Voorganger, Messen, en 't geen dienstig wesen mag;
En maak je Sloepen klaar: Loot t'samen om de Riemen:
Maak ook de Top-reep klaar: en boven blokken, die men
Na boven brengen moet, en naayen se daar vast.
Dus alles tot de vangst wel vaardig zynde, past
Men sneedig op de Vis, in hoop om wat te vangen;
Met een seer vierige begeerte en verlangen;
't Welk uit dees eene daad, seer klaarlijk werd beschoud:
Het is de wijze dat m'er Sondags Oeff'ning houd,
Men leest een weynig uit de Christelijcke Zeevaard,
Of 't Nieuwe Testament: daar yeder die hier me'vaard,
Hy zy dan Rooms, of Geus, moet by zyn, of verbeurd
Een Schelling in de Bos; soo ras hy werd bekeurt:
Dog roept 'er een Val, Val, zy laten 't Boek maar leggen,
Ja lopen van 't Gebed; soo dat ik wel mag seggen:
Gewinsugt maakt Matroos, veel vieriger, dan Vier.
En schoon de Koopman slaapt, sijn sorgen

Waken hier.

't Is prÿselyk voor 't Lijf te sorgen, ja geheel
Van noden, 't zy op 't Land of in de woeste Baaren:
Maar sorg voornamelyk, voor 's menschen waardigst deel.
En hoe men best de kust des Hemels sal bevaren.
Reis vry na Groenland toe, en tragt na aards Genot,
Tot nut gebruik, bevaar de Wereld med u Kielen:
Maar maak u selfs geen Slaaf; gy draagt het beeld van God,
't Was schand, voor 't Geld, 't welk draagt des Keyzers beeld, te knielen.
Tragt voor een Schippers-plaats, een Koningryk te erven,
Daar Schatten zyn, die nooit verrotten, nog verderven.

GY die nu lustig zyt, om eenste mogen weten,
Wat tor de Walvis-vangst, gants niet mag zyn vergeten,
Hoor toe. Een Commandeur een onvertsaaide Gast,
Is 't dat de Redery, hier toe besonder past.
Een wel-bedreven Schip, van 180 Lasten;
Versien en wel bemand, met in de dertig gasten.
Een ieder werd gehuurd, na dat hy is bequaam;
En yder werk op 't Schip, heeft een byfond're naam.
't Is een besonder Man, die 't Schip of sloep moet stieren;

Tor

Tot ses of seven floeps, sijn zo veel Harpoenieren.
 Ses Riemen ieder sloep, tot elke Riem een Man;
 De Harpoenier roeyt ook, soo wakker als hy kan.
 Men wenst nog wil geen roer, een riem om me' testieren,
 Is vlugger en bequaamst, om aan de Vis te gieren;
 So dat vijf Man maar roeyt, de sesde Stuurder is.
 Den Harpoenier fiet om, soo ras men naakt de Vis,
 Hy legt sijn riem dwars ne'er, en gaet het roeyen staken,
 Stapt over Bank, en staat gereed om wat te raken.
 Vijf Lijnen after in, en voor nog twee tot borg,
 Elk by de drie duim dik, dan is men buiten forg;
 Te vooren al gesplijt; De vijf die agter leggen,
 Sijn ruim seshonderd va'em, men mag met waarheid seggen;
 Dat seven Lijns gesplijt, de vijf en twee te saam,
 Wel reiken van 't Harpoen, acht hondert vijftig va'em.
 Voor-gangers nog apart, heel sijn, en wit gebleven
 Gebeinseld aan 't Harpoen. So menigmaal men schiet,
 Een losgestokt Harpoen, als men 'er nut in fiet.
 De Lijnen (als geseit) sijn op elka'er gesteken,
 Dog als de Vis sijn loop niet tijds genoeg wil breken,
 Maar dat hy sinkt te diep, te snel, of tusschen 't ys,
 Soo kapten 't spoedig af; en door gaat dan de prijs.
 't Sa Mannen, elk sie toe, waar sal m'hem onderscheppen?
 Sie ginder voor die soom; elk gaat sig dapper reppen.
 Val, Val, wanneer men dat van 't Opper-Hoofd maar hoord,
 Elk rold gelijk een Kloot soo daad'lijk over boord.
 De rappe Gasten, als de brakk' en haase winden,
 Sijn in een honderd tels, dan nergens meer te vinden.
 Of 't klaar, of graau we'er is, of 't hageld, sneend of mist,
 Daar wort niet aangesien, en nimmer tijd vergift.
 Men roeyt 'er regt op aan, geen roeyer durft om kijken,
 Om niet door vis of staart (die schrik baard) te beswijken.
 Dus roept het moedig hart, de Harpoenier vol vuur,
 Ey Mannen wakker aan, hy is ons binnen 't uur.
 Stuurman en maats door een; soet, satjes, sonder schreeuwen.
 Haal uit, Courage, 't sa, als Turken en als Leeuwen.
 Dat 's braaf nu sijn we'erby, sit vast, de riemen in,
 De lijnen kant en klaar, dat 's we'er een nieu begin.
 De Harpoenier schiet toe, dat hem de beenen beven;
 't Welk Oorlogs Kapiteins, de moet sou doen begeven.
 't Harpoen sit wakker diep; daar drilt de stok 'er uit;
 Dat vlijt de gasten wel. De haring of de kuit
 Die krygen wy 'er van; hy loopt als dulle stieren.
 Ja, Ja, hy werd al moe; laat hy nog al wat gieren.
 De riemen binnen boord, de Lensen in de hand,
 Oranje blaast hy al, steekt tot in 't ingewand.
 Het bruisend heete bloed, springt uit verscheyde gaten,

Verover hals en kop; soo dat sulc ader-laten,
 Hy jaarlijks niet behoeft; heeft hy 't eens uitgestaan,
 Hy mag wat spartelen, maar 't is met hem gedaan.
 De naar' en bange doot doet hem de staart soo rukken,
 (Kon hy se maar begaan) in hondert duisent stukken,
 Sou hy de Sloepen slaen; daar 't aan komt dat moet voort;
 En soo men uit 't verhaal, van al de Vissers hoort,
 Sy doen een boekjen op, van wonderlijke dingen;
 Hoe dat hy 't grootste Schip, 't roer uit sijn vinger-lingen,
 Sou konnen slaan; indien 't niet wierd aan Tou vertuit.
 En soo de slag weerstaan, en swaare staart, gestuit,
 Een staart, ter breete wel van acht-en-twintig voeten;
 Die na veel spartelen, nog sal beswijken moeten;
 En worden tot een spijs voor Stuurman en Matroos;
 Die 't smaakt als Koe-voer, ja die daar niet voor verkoos.
 De Zee rond om de Vis, werd bloedig-rood van k'leuren.
 Nu mannen hy is doot; eer men aan 't snijen, scheuren
 Kan komen, moeten eerst de vinnen vlak op 't lijf,
 Met touwen valt geford. Het spek-mes dat is stijf
 Twee voeten lang, en 't hegt, soo lang een Man kan va'emen;
 Sny af de staard, door 't lid moet gy het netjes ramen.
 Een gat nu door de stuit, en steek 'er 't sleep-tou door.
 Wy moeten met hem heen, maar 't after-end moet voor.
 Boegseert hem nu aan boord; maar 't wil soo luttel schieten;
 Een onverduldig volk, sou 't ligtelijk verdrieten.
 Siet ginder komt ons schip, het seilt ons te gemoet;
 Daar is hy *Commandeur*. Soo maats dat 's louter goed.
 De binnen riemen in, de buytenste wat strijken.
 De Brandewijn stond klaar, toen 'k pas u kon bekijken.
 Kom, kom nu binnen boord, en reik uw touwen toe;
 Ik weet wel vroomme maats, dat gy zijt dapper moe;
 r' Sa Kok, de pan te vuur, en helpt het volk aan 't schaffen;
 Nu Jongen rep en scheer, wat heb je daar te baffen?
 Wat sal ik brengen Kok? wat is 'et voor een dag?
 't Is nog geen middag, hier 't ontbijt gort, dat elk mag.
 Weet gy Scheeps-order niet? hoe kan je dat vergeten?
 Daar elke dag sijn beurt, en sijn bysonder eten
 Is toegeschikt; 't zy erten, stok-Vis, Spek, of Vleis;
 Elk dag, elk maal sijn beurt, op order, en na eis.
 Het guur en kout Climaar, maakt hongerige gasten,
 Sy sijn dan sonder Vaak, en happig in 't toe tasten;
 Eer dat een loome lijs haar lepel heeft geleeft,
 Is schier hun heele bak tot op de Bo'em geveeft.
 De maaltijd is gedaan; 't sa met een verre kijker,
 Na boven in de Mars; een ding gelijk een yker,
 Die ballast brengt aan boord, van langte, suid-west aan.
 Val, Val, we'er op een nieu, en sonder lang bera'en

Laat leggen dese Vis, fiet nog een prijs te halen;
 d'Harpoenen, stokken, Lijns, ey laat 'er niet aan falen.
 Heeft elke sloep een vijl? en Lensen vijf of ses?
 In plaatse van een bijl, gebruikt men een kap-mes.
 Wanneer men die ook krijgt, men brengt hem by den ander;
 En fiet m'er twee, drie, g'lijck, die geesten dapper schrande,
 Sy sien na niemand om, elk na een Vis apart.
 Dog roept een vreemd sloepsvolk, ey roey niet eens soo hard:
 Ons Harpoen is 'er in, wy hebben hem geschoten.
 Daar tegen d'eerste we'er, zy kraken maar quâ noten.
Haal uit, haal uit, soo soet en sacht al waarje Dul:
 Die van sulke roepen staakt is maar een regte Sul,
 Men schieter maar op in, en roept nu sal het blijken:
 Vind ick u vast te zyn, ik sal gewillig wijken,
 Na wet en billijkheid, gebruikelijk in dit Land.
 Wel over honderd jaar gehandhaaft, en geplant;
 By Zee-en Hollands volk by Engelse en Fransen
 Boscayers, en al wie bevaren sulke kanen.
 Gy die uw eyer-korf soo lief hebt, en bewaard
 U self in Stad of Land, en van de Zee vervaard;
 Nograns nieuwsgierig zijt, te hooren of te kijken,
 Wat over al gebeurd; zo gy wilt Vonnis strijken,
 Uit 't horen van een saak, die gy niet hebt gesien,
 So doet gelijk als ik, vraagt eerst bevaren liën.
 Ik kan niet merreken, hoe naau ik heb vernomen,
 Dat desen handel oit is in den Druk gekomen.
 Hoewel de Druk-pers, ons, door haar bedrukte bla'en,
 De wetenschap, van veele saaken doet verstaan;
 Waar uit een Redenaar, sijn voordeel weet te maken;
 Het zy van Burgerlijk' of Kerkelijke Saken.
 Een Pleiter in de Bank, een Preker op de Stoel,
 Elk mikt (ook tot ons heil) op eigen wit en doel.
 De Bybel is 't geweer, voor die de stoel betreden;
 En 't *Corpus Juris*, voor die burgerlijke seden
 Van Stad of Land geschil, ter neder leggen sal.
 Dog so 'er oit ontstaat, een twistelijk geval,
 Dat Zee-en Scheepsvolk raakt, 't gebeurd dan wel, die 't slegten
 En eff'nen sal, dat hy sig eerst laat onder-regten
 Van Zee-Matroos, die van geen Boeken weet, als van
 Den Almanach, die hy nog qualijk lesen kan.
 Maar sagt: we'er tot de Vis, die nu eerst is gevangen,
 Ik denk den Leser sal ook na de rest verlangen;
 Hoe datmen nu het Spek en Baarden binnen boord
 Krijgt, van soo groot een Vis; na dat ik heb gehoord,
 Als men geen Vis meer fiet, soo tijdt men straks aan 't schaken,
 De Jijns en Takels ne'er, de neus- en ketting-haaken,
 Die haalt men by het werk; en soo 't komt te geschi'en,

Als nu nog is gebeurd , een Schip dat had 'er tien ,
 Se lagen rond om 't Schip , kort aan malkaar gevangen ,
 En drie in 't flensgat ne'er ; soo valt het dapper bang , en
 Seer lastig voor het Volk , dog elk gaat dapper voort ;
 Men tast de Vis eerst aan , op zy , genaamt bak-boord.
 De reedste voor de hand , in 't midden van 2 Jijnen ,
 Leid hy niet wel gekant , soo tijd men straks aan 't wijnen ;
 Eerst moet de buik omhoog , indien hy soo niet leid.
 Hoe groot , hoe swaar , hoe glad ! met seekere aardigheid ,
 Op tweedershande wijs , een swaare lange lenge ,
 (Aan ieder end een oog) zy voor en agter brengen ,
 Doen sinken om de Vis , elk end van buiten op ,
 Tot boven op de Vis , wat van de staart en kop ;
 Dat werd daar vast genaait , in 't midden in de lenge ,
 Is een gebeinseld oog , om dat alsoo te brengen ,
 Aan 't groote Jijn sijn haak ; 't is vast , wind wakker weg ;
 Een aardig gauwe greep , daar ik nog niet van seg ,
 Heeft dit vernuftig volk , een Esel sou 't niet dromen ,
 Ik weet nau hoe het is , in 's menschen brein gekomen.
 De Vis heeft hoek noch kant , is glad , onnoemlijk swaar ,
 Geen ketting , haak , nog leng , en werd gebruikt by haar .
 Zy kanten hem met hem . Hy 's dood , war 's dat te seggen ?
 Die wat langmoedig is , sal ik het uit gaan leggen .
 't Quam my so vreemt te voor , als toen ik doende was ,
 In Geometria , Jan Dous , practijk ik las ;
 Dat men in 't cijferen kon leeren divideeren ,
 't Zy groot of klein getal , niet hebben of begeeren ,
 Waar me , en sonder iet ; en evenwel 't komt goed ;
 't Sijn loopjes in de Konst , die elk niet ligt en doet ;
 Wel duysend tegen een die vry wel cijff'ren kennen ,
 En dat heel niet verstaan , schoon zy de botst 't niet bennen .
 Die konstelijk een schip , een huis of molen maakt ,
 Heeft meenig aardig greep , waar me 't dat hy geraakt ,
 Heel mak'lijk door sijn werk ; en doet seer groote dingen :
 Een groot Zeevarend Schip , dat weren zy te brengen
 Uit binne-water , over een vry hooge dijk ;
 't Sardammer vollek , is Venetien gelijk ;
 Hun wakk're snedigheid , in hun befaamde werken ,
 Sweeft d'heele wereld door , gelijk op Arends vlerken ?
 Hun geestigheid , schoon sy voor slegte boeren gaan ,
 Sou Aristoteles , doen in verwond'ring staan .
 Maer sacht waar loop ik heen , by Groenland most ik blijven ,
 Van 't kanten van de Vis , daar moet ik bet van schrijven .
 De Vis moet sijn gekant , niet onder , nog om 't lijf ;
 Hoe vat men hem dan aan ? Sy nemen tot gerijs ,
 Een mes , een sne' , langs 't lijf , twee dwers soo nabeneden ;
 Digt tegen 't boord van 't schip , (spreekt Opperhoofd met reden)
 't Gat door de binne kant , 't Jijn valt daar aan genait ,

Wind aan zijn eigen Spek, snij los, de spil maar draait.
 Hoe meer de riem verlangt en hoe se lager snij'en,
 Hoe makkelijker hy by 't Schip op komt te glij'en.
 't Haalt regt op in het Lood, 't kan niet te veel of min,
 't Blijft net van paffen hoog, volkomen na hun fin.
 De buik leid nu om hoog, dog hoofd en staart we'er sinken,
 De maats die konnen so niet krijgen, 't spek tot vinken.
 Het voor-en after-end, maak aan de Jijns eens vast,
 Elk looper om een spil, nu wakker als een gast;
 Set aan de loos, nu gy sult met uw vier of vijfen
 Malkander loopen na, en gants niet staande blijven,
 Aan d'ander spil al we'er ook effen so veel volk;
 Hy rijft, set aan. 't En is geen Kabeljan of Bolk,
 Men sou eer 't heele schip de kiel uit 't water krengen,
 Als so een heele *Vs* hier binnen boord te brengen;
 De grootste Spaanse Kraak zijn mast en leed'et niet:
 Nu hy is hoog genoeg, de halve *Vs* men fiet.
 Ses Mannen in twee sloeps, een sne' so sulje snij'en,
 Van 't hoofd af tot de staart, langs 't water moet je tij'en,
 Eerst aan de sij' die van 't schip afleid, dat 's de wijs:
 Vier Mannen op de *Vs*, hy is so glad als ijs.
 Trek nu de spooren aan, en geef dan dwerse sneden,
 So digjes aan elkaar, gelijk gemeene treden,
 Elk snij'er aan een end, so vaardig als hy kan;
 En word het mes te glad, so strijk'er saagsel an.
 Steekt drijvend daar een gat in 't een of ander hagje,
 Schuin door de buiten kant; soo een stuk was een vragje
 Een Jolletje vol spek; een leng zijn dubb'le bogt;
 Boord die door 't gat maar heen, wat diend'er meer bedogt?
 De strop gehaakt aan 't Jijn, om 't spil gy met uw vijven,
 Zy doen een Samsons werk, met vijf pokhoute schijven
 Geschoten tot een Jijn, soo swaar is al dit goed.
 Hun wind-booms zijn wel lang omtrent de twintig voet.
 't Is onbegrijpelijk hoe 't spek soo taay kan wesen,
 Dat het niet uit en barst, maar zy daar voor niet vreesen,
 Zy winden wakker aan; en die staat op de *Vis*,
 Met 't mesje in de hand geduurig bezig is,
 De buiten-kant van 't spek, by 't vleis heen los te sny'en,
 Dwers over buyk en balg, daar 's graad nog been te my'en;
 Tot daar de buik aan 't schip en aan het water kooft;
 En dan de moot dwers af; wind op, vry onbeschroomt;
 't Is los, hy hangt, ga voort, nu boven 't boord gewonnen;
 Al wel, al wel, strijk ne'er, we'er aan een a'er begonnen.
 Dat gaat van stuk tot stuk, terwijl men 't een op-wind,
 Soo is 'et dat 't ander volk, we'er op een nieu begint.
 De groote hagt, dus op den overloop gestreken,
 Werd daar we'er aangevat, men gaat hem kleinder breken,

Eer men 't in 't Flens-gat smakt; Bankhagjes maak m'er van.
 ('t Welk stukken zyn, soo groot, dat 's een man hand'ten kan,
 Dit doet 't Noord-Hollands-volk gemeenelyk met sny'en;
 En selden hakken zy, om 't ongemak te my'en
 Van 't spatten van het spek, dat als 't gekapt word, ligt
 De maats om d'ooren spat, en springt in 't aangesigt:
 Dog 't Maas- en Zeeus-volk doet dit meesten tijdt met hakken;
 Dies zy dit groot-stuk op de *Vis* sijn staart doen sakken,
 Die haar een blok verstrekt; soo blijft door dese staart,
 't Verdek heel ongeschend, en 't Kap-mes ongeschaart.)
 Gooy d'hagjes nu om laag; dat 's in behouwe haven.
 Een ander sij', soo blank en wit, gelijk een Rave;
 De buik, de boven sij', het spek is daar nu van,
 Dog d'onder-lip is spek, daar sit niet luttel an,
 Drie hagten wel soo groot om twee karteels te vullen.
 Nu dit is haast gedaan, kom weder aan, wy sullen
 Gaan schillen 't kakebeen, een derde is nu gedaan.
 Het volk dat boven is, moet om de spil we'er gaan.
 Set aan, wy sny'en vast, onslengen klaar, al gaande;
 Soomannen dat gaat wel, hou nu een poosje staande,
 Het tweede derde-part, aan hagten we'er gefne'en;
 Gelijk het eerste leid. By neus en kake-been,
 Daar is het spek nu weg; nu komen bloot de baarden,
 Van d'eene kant de *Vis*, (men houd s' in groote waarde)
 Van binnen in de mond aan 't neus-been vast gegroeyt,
 't Is ysselijk digt, en vast, maar 't moet 'er uitgeroeyt.
 De grootste Meester in de Konst der Chirurgen.
 Deed niet (selfs door de rang van *Aquapendens*) glij'en
 Dees grooten *Polypus*, soo wonderlijk getakt,
 En onbeweeglijk vast: neen, 't moet 'er uitgehakt;
 Met beitels, ankers, en verscheide soort van messen,
 Zy snij'en 'et rond-om los, en sijn wel driemaal sesse,
 Die daar aan besig zyn, soo op als in den kop,
 En op de barring houts, de rest van boven op,
 Om 't schaken van twee sijns, en dan nog een hijs-takel;
 Het schijnt voor die het nooyt gezien heeft een mirakel.
 De gantse sij' werd met drie ankers vast gevat,
 Het wind, hijft, snijdt, en scheurt, met sulc geweld, so dat
 De nagels, schijfs, en bloks, en lopers staan als snaren;
 't Hout is van 't eelste stof, en 't wand van 't beste garen.
 't En leed het anders niet. Dus krijgen zy her los,
 Als 't hangt en boven komt, her schijnt byna een bos.
 Dat werd op d'Overloop terstond dan ne'er gestreeken,
 Men klieft het daar van een, men gaat 'et kleinder breeken,
 So vijf, ses, aan een bos, dan door de luiken ne'er,
 En tussen de karteels gestookten. Sy dan we'er
 De leste derde-part, net even eens gaan snij'en,

En laren 't overschot, de romp dan 't Zeewaard glij'en.
 Dog merkt: wanneer de *Vis* is hallef afgedaan,
 So moet de Brandewijn eens wêer in 't ronde gaan,
 Want dat verwarmt de borst, en stijft vermoeide beenen,
 Het maakt de leden glad, en sterkt verslapte seenen,
 O gants voortreff'lijk vogt! Nu d'eerste *Vis* is klaar;
 Men eet nog slaapt niet lang, maar straks wêer aan een aêr.
 Dat gaat van *Vis*, tot *Vis*, vervolgens tot den lesten;
 Nog is 't maar half gedaan. Wat sal 'er dan meer resten?
 Hou met langmoedigheid nog maar een weinig stal.
 En geef een open oor, aan 't geen nog volgen sal.
 Bank hagjes sijn in 't ruym van boven nêer gesmeeten;
 Hoe 't in de vaten komt, diend niet te sijn vergeeten;
 Dat 's wêer een ander werk, een gants verscheide swier,
 Geen groote kragt als eerst; maar handig rap en sier:
 Ook niet in aêr gewaad als de *Commedianten*,
 Gewoon sijn, neen, men siet d'een met d'aêr sonder wanten.
 Hun Koning in 't flens-gat, die slaat de hagjes an.
 Aan het garnaat, soo hijft daar boven nog twee-man,
 De Bootsman stuurt 't garnaat, als 't boven is gekomen,
 Men strijkt 'et op het dek; nu heb ik nog vernomen,
 Twee Maats die onder hun strand snijers sijn genaamt,
 Nog twee sijn hen ten dienst, voor piekeniers befaamt:
 (Maar sulke niet, die in den oorlog staan te drillen,
 En om vijf stuivers 's daags hun leven willen spillen)
 Hun piek die is een haak, maar lang omtrent vier voet;
 Elk hagje kanten zy, soo als 't dan wesen moet;
 En houwen 't louter vast, om 't onreyn af te snij'en;
 De krenge over boord, men stoot 'et spek ter sij'en;
 Na and're twee maats toe, genaamt de spekke banks;
 Hun glibb'rig smeerig werk, heeft gants niet slims nog manks,
 Tot alles goed geweer; die ieder een hand haakje,
 Vat van den overloop, voor heen een seer klein saakje.
 Zy wippen 't op de bank daar negen, tien, op zy,
 Met 'et mes in d'eene hand staan snij'en op een ry,
 In d'and're hand een haak, daar zy het spek mee vatten;
 Sy slaan hun haaken in, alleens gelijk de katten,
 Haar klauwen in de muis. De bank daar zy aan staan,
 Die kant van 't vollek af, met voordagt zo gedaan,
 De binne-kant des banks voor elk die staat te snij'en,
 Heeft eene spijker, om hen 't hagje niet t'ontglijên,
 De haak daar over heen, 't leid vast gelijk een muur.
 Nu gaat 'et met gemak, en anders viel 't hen suur,
 De strookjes klein gesnêen dat noemen zy hrar vinken,
 Die gly'en self daar heen, en in een goot zy sinken,
 Soo lang als d'heele Bank, (dit volk, schoon 't niet en schrik
 Voor werk en arrebeid, heeft nogtans 't werk geschikt,

Op een seer ligte wijs) de goot heeft een maniering
 Aan't end; dus hebben zy in alles goe' bestiering.
 In al hun Zee-bestier een vast' en nette voet.
 Elk weet sijn werk, en hoe hy sig sta'eg dragen moet.
 Twee Mannen aande goot, elk met een schop in d'handen,
 Die strijken vinken voort, om na beneen te landen.
 By na de rest van 't volk, nog seven of agt man,
 Die het in balijs vangt, soo vaardig als men kan;
 En dragen 't overal waar dat de vaten leggen,
 Voor, midden, after in, en sonder veel te seggen,
 Sy steken 't sponsgat in, en stampen 't vast, soo dat
 De Traan, wel menigmaal, loopt boven uit het vat.
 Het spek is weg gedaan, men moet voor alle faken
 Nu't vet' en vuile schip wêer schoon en klaar gaan maken.
 Dies grijpt 'er vijf of ses een besem in de hand;
 Hier komt haar nu te pas het me' gebragte sand,
 Dus weren zy hun werk ordent'lijk te bestieren,
 Dit volk, (op 't land wat rou) werkt t'scheep met goe' manieren.

E Y N D E.

